

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 01504

MAYSELEKH FUN HUMESH

Sholem Asch

*Permanent preservation of this book was made possible
by Myra Silver and Marlene Weiner
in memory of Bessie Shapiro*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

1/150
8/68

שלום אש

מעשהלעך פון חומש

פארלאג „קולטור-ליגע“ ווארשע

Printed in Poland

צ ו ר י י ט ע א ז י ל א ג ע

געדרוקט אין 1200 עקזעמפליארן. הארשע, 1924

דרוקעריי „די וועלט“, הארשע, נאָואַליפּיע 7.

SZ. ASZ — MAJSELECH

Wydawnictwo „Kultur-Lige“,
Warszawa, Leszno 40 m. 11.

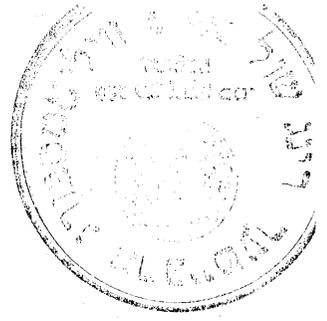

Druk. „Di Welt“, Warszawa, Nowolipie 7.

8/68

א ת ם

אַז האָט שוין געהאַט בעשאַפּען הימעל און ערד, אַלע גרעזער אין פעלד, אַלע געוויקסען אין וואַלד, די פּויגלען אין דער לופט, די חיות און די עופות אויף דר'ערד—נאָר ס'איז קיינער נישט געווען, ווער עס זאָל רעגירען איבער דאָס אַלץ. די ערד איז געשטאַנען נישט בעראַרבייט, די ווילדע גרעזער האָבען די חיות אויסגעעסען, אָבער די פּרוכטען פון די בויער און די ווײַזען פון די פעלדער האָט קיינער נישט אָנגעריהרט. אויך האָבען נישט געקענט די חיות און די בהמות אַליין רעגירען איבער זיך, זיי האָבען נישט געוואוסט, ווי אזוי צו פיהרען זיך, האבען זיך נור געקריגט און געשלאָגען מיט אַנאָנד. ווען זיי זענען זיך צוזאַמענגעקומען אויף אַ בעראַמונג, האָט איינער דעם צווייטען נישט פּערשטאַנען און נישט געוואוסט, וואָס צו רעדען מיט אַנאָנד. די בהמות זענען געווען צו נאַרש, די חיות צו שטאַרק, די פּויגלען צו קוויטשענדיג, און געפלוויגען זענען זיי איבער די קעפּ פון די פּפּודיע לייבען און בערען, וואָס זענען געוועסען אין וואַלד צו דער בעראַמונג.

האָט גאָט געזעהן, אז די בהמות קענען נישט רעגירען אים בער דער וועלט, האָט ער בעשאַפּען דעם מענשען, אז ער זאָל אויף אַלצייג אַכטונג געבען, אַלץ זאָל געהערען צו איהם—און ער זאָל געוועלטיגען איבער אַלץ, וואָס איז דאָ אויף דער ערד.

האָט ער גענומען אַ שטיק ערד און געפורעמט דערפון דעם מענשען און אַרײַנגעבלאָזען אין איהם אַ נשמה. האָט דער מענש שוין געקענט געהן, הערען, זעהן און פערשמעהן אַלצדינג, וואָס איז אַרום איהם, איז גענאָגען גאָט און האָט פאַר איהם פאַרבייגעפיהרט אַלע בעשעפענישען, וואָס ער האָט בעשאַפען, זיי צו ווייזען זייער האַר, און ער זאָל זיי אַ נאָמען געבען. וואָרום עס האָבען נאָך ביז דאָן די אַלע בעשעפענישען קיין נעמען נישט געהאַט, עס איז נישט געווען ווער עס זאָל זיי אָנרופען, דען די בהמות האָבען נישט געקענט רעדען און הערען. און גאָט האָט געזאָגט צום מענשען: „דאָס אַלע האָב איך פאַר דיר בעשאַפען, און אַזוי ווי דו וועסט יעדען פון זיי אַ נאָמען געבען, אַזוי וועט ער הייסען“.

איז דער מענש געועסען אויף אַ בערגלי, און ס'איז פאַרבייגענאָגען פאַר איהם דער העלפאַנד. האָט דער מענש געזאָגט: „דער האָט אַזאָ לאַנגען נאָז, ווי אַ העלפאַנד—דערפאַר זאָל ער הייסען העלפאַנד“—האָט מען איהם שוין אַזוי גערופען. איז פאַרבייגענאָגען פאַר איהם דער לייב און האָט געברומט. האָט דער מענש געזאָגט: „דער ברומט, ווי אַ לייב“—האָט מען איהם שוין גערופען לייב. איז פאַרבייגענאָגען פאַר איהם דער פערד, האָט ער אונטערגעשפרונגען און געהירושעט. האָט דער מענש געזאָגט: „דער שפרינגט אונטער און הירושעט, ווי אַ פערד“—האָט מען איהם שוין גערופען פערד. אַזוי האָט גאָט פאַרבייגעפיהרט פאַר איהם אַלע בעשעפענישען, און אַדם האָט זיי אַלעמען אַ נאָמען געגעבען. און דער נאָמען, ווי אַדם האָט זיי אָנגערופען, איז געבליבען ביזן היינטיגען טאָג.

ב חיה

דמין איז אַבער געווען זעהר מרויעריג און אומעמיג
 איינער אליין צו לעבען אויף דער גאַנצער גרויסער
 ערד. האָט ער אָנגעהויבען צו וואַנדלען איבער
 דער וועלט, צו זוכען נאָך אַזאַ בעשעפעניש, ווי ער
 איז. איז ער געגאַנגען, געגאַנגען און געגאַנגען—אויסגעגאַנגען
 די גאַנצע וועלט, און נישט געפונען נאָך אַ מענשען, נור בלוז
 חיות, בהמות און עופות. האָט ער אָנגעהויבען צו זוכען
 זיך פריינד און חברים צווישען די חיות. דער ליב און
 די בערען זענען איהם נישט געפעלען פאַר חברים,—ער
 האָט מורא געהאַט, אַז ער זאָל זיך נישט אָבלערנען פון
 זיי, אַזוי ביז צו זיין, ווי זיי זענען; אויך נישט די אָקסען
 און די קיז,—זיי זענען איהם געווען צו נאַריש, אַז ער זאָל
 זיך מיט זיי קענען דורכשמועסען. שוין בעסער זענען איהם
 געפעלען געווען דער פּערד און דער הונט. זיי זענען געווען
 געטרייע חברים, און ער האָט שמענדיג געקענט רעכענען
 אויף זייער פריינדשאַפט—האַבען זיי זיך מאַקע געפונען
 שמענדיג נעבען איהם. אָבער וואָס קומט אַרויס?—ער קען
 נישט מיט זיי אויסרעדען קיין איין וואָרט, און אויך נישט
 זיצען מיט זיי ביי איין טיש און עסען, וואָרום זיי זענען
 געווען צו שמוציג און האָבען זיך אויפגעפיהרט ביי טיש
 און געזעלשאַפט נישט זעהר מיט דרך ארץ.

האָט ער זעהר געבענקט נאָך אַ מענשען, ווי ער איז,

און איז מחמת דעם זעהר טרויעריג געווען. טיילמאָלס
פלעגט ער קומען צו אַ וואַסער, האָט ער אַרײַנגעקוקט
אין דעם שפיגעל פון וואַסער און דערוועגן אינעווייניג אין
טייך גאָר אַנאָדער מיין בעשעפעניש, ווי ער האָט גע-
זעהן אויף דר'ערד. האָט ער עס אָנגעהויבען אַרויסצו-
רופען מיט'ן פינגער: „קום אַרויס, דו בעשעפעניש!“—האָט
דאָס בעשעפעניש אין וואַסער אויך אַזוי מיט דער האַנד גע-
וואונקען, ווי ער, און גיט צוריק זיין ווידער-קול, פון
וואַסער קומט עס נישט אַרויס.—איז ער אַוועקגעגאַנגען פון
דאָרטען און איז זעהר טרויעריג געוואָרען, און איז גע-
פאַלען אויפ'ן ברעג אַ מיעדער און איז אַיינגעשלאָפֿען.

האָט גאָט געזעהן זיין צער, זיין בענקשאַפט נאָך אַ
מענשען—האָט ער רחמנות געקראָגען אויף איהם, איז ער
אַראָפֿגעקומען פון הימעל, בשעת אָדם איז געשלאָפֿען, און
האָט אַרויסגענומען אַ זייט פון זיין לייב און האָט דערפון
אויסגעקעמטען אַ פרוי און אין איהר אַ נשמה אַרײַנגעבלאָ-
זען. איז זי באַלד לעבעדיג געוואָרען, און אָדמ'ס זייט
האָט ער אַזוי פֿערהיילט, אַז מען האָט גאָרנישט ניט אָנגעזעהן.
איז אָדם פון שלאָף אויפֿגעשטאַנען, האָט ער דער-
זעהן די פרוי נעבען זיך. איז ער זעהר דערפֿרעהט גע-
וואָרען און האָט זי ביי דער האַנד אָנגענומען און געפרעגט:

— ווער ביסט דו? פון וואַנען קומסט דו צו געהן?

האָט זי געענטפֿערט:

— איך ווייס נישט.

— ביסט דו נישט פון וואַסער אַרויסגעקומען, וואו
איך האָב דיך אין דעם שפיגעל פון די וועלען דערוועגן?

האָט זי געענטפֿערט:

— איך ווייס נישט, כ'האָב די אויגען אויפגעעפענט
און האָב מיך געפונען נעבען דיר.
האָט ער זי ביי דער האַנד אָנגענומען און איז צום
וואַסער צוגעלאָנגען: געוואָלט זעהען, אויב עס געפינט זיך
נאָך דאָרט דאָס בעשעפעניש, וואָס ער האָט פריהער
דאָרט געזעהן. האָט ער אַריינגעקוקט און האָט שוין
דאָרט דערזעהן צוויי מענשען. האָט ער זיך זעהר פער-
וואונדערט, וואָס דאָס בעשעפעניש איז וואַסער האָט אויך אַ
ווייב—נור סיי ווי סיי האָט ער זיך זעהר דערפרעהט מיט
זיין ווייב. האָט ער זי ביי דער האַנד אָנגענומען און איז
געלאָנגען מיט איהר איבער דער וועלט.

ג דער גן-עדן

אָס לאַנד, וואו אַדם און חוה האָבען געוואוינט, איז געווען דער גן-עדן. די שענסטע פרוכטען פון גאָר דער וועלט זענען דאָרט אויף די בוימער געוואָקען, און די ערד, אָהן געאַקערט און אָהן געזייעט, האָט באַלד ברויט אַרויסגעגעבען. מען האָט נישט געדאַרפט די זאַנגען דרעשען, די קערנדלעך מאַהלען, די מעהל קנעמען, די טייג באַקען, נור עס זענען באַלד פאַרטיגע געבאַקענע ברייטלעך און זעמעל פון דער ערד אַרויסגעוואַקסען. און דער וויין איז נישט געווען, ווי היינט, אין וויינמרויבען, נור אין בעכער פון רויטע רויזען-בלעטער האָט ער געברייט, און מען האָט באַלד איהם פון בעכער אַרויסגעמרונקען. און די פויגלען זענען געווען געפוצט אין די שענסטע פערדערן און זענען אַרומגעפלייגען אין דער לופט און די זיסע נגונים געזונגען. און די חיות און די בהמות זענען נישט געווען אַזוי נאַקעט ווי היינט, נור זיי זענען געווען געפוצט מיט בלומען-קליידלעך, געמאַכט פון רויזען-בלעטער און פון אַלערליי בלימלעך, וואָס וואַקסען אויף דר'ערד. און עס איז קיינמאַל דאָרט קיין נאַכט נישט געווען—נור שטענדיג טאָג; און קיינמאַל נישט ווינטער געווען, נאָר שטענדיג האָט די זון געשיינט. און דאָך איז נישט צו הייס געווען, נישט קאַלט און נישט וואַרים, נור מיטעל. די זון האָט געשיינט, און אַ ווינטעל האָט געמילדערט די וואַרימע לופט.

אין דעם גן-עדן זענען אדם און הוה ארומגעגאנגען
 נאקעט—און האָבען זיך נישט געשעמט איינער פאר'ן צוויי-
 מען. אַלץ האָט געהערט צו זיי. האָבען זיי געוואָלט
 טרינקען, האָבען זיי געגעבען נור אַ פּיפּס—זענען באַלד
 צוויי טויבען אַראָפּגענידערט און האָבען אין די מיילער
 געהאַלטען צוויי רויזען-בעכער מיט וויין. האָבען זיי גע-
 וואָלט וואַנדערן איבער דער ערד, האָבען זיי נור געגעבען
 אַ וואונק—זענען באַלד צוויי אַדלערס אַראָפּגענידערט און
 האָבען זיי אַרויפגענומען אויף די פּליגלען, זענען זיי גע-
 פּלויגען איבער דער ערד. זענען זיי אָנגעקומען צו אַים
 און האָבען געוואָלט אַריבערשווימען די וואַסער, האָבען
 זיי נור געגעבען אַ מאַך—זענען פון וואַסער צוויי וואַל-
 פיש אַרויסגעקומען; האָבען זיי זיך אויף די רוקענס פון
 די וואַל-פיש אַרויפגעזעצט און זענען דורכגעשוואמען
 דעם ים.

נור אין דעם גן-עדן זענען געווען צוויי בוימער. פון
 איינעם אַז מען האָט פון זיינע פרוכטען געגעסען, האָט
 מען שטענדיג געלעבט,—דעריבער האָט מען איהם גערופּ-
 פען „עץ החיים“, דער „לעבענס-בויים“. און פון צווייטענס
 פרוכטען אַז מען האָט געגעסען, האָט מען פון אַלצדינג
 געוואוסט און מען איז קלוג געווען,—מחמת דעם האָט מען
 איהם גערופּען „עץ הדעת“, דער וויסענס-בויים. און גאָט האָט
 אָנגעזאָגט די מענשען: „פון אַלע בוימער פון גן עדן מענט
 איהר פון זייערע פרוכטען געניסען, אויך פון דעם לע-
 בענס-בויים—נור פון די פרוכטען פון דעם וויסענס-בויים
 זאָלט איהר נישט געניסען. וואָרום ווען איהר וועט עסען
 פון זיינע פרוכטען, וועט איהר שטאַרבן.“

אין דעם גאַרמען האָט זיך אויך געפונען, מיט אַלע

אַנדערע חיות, די שלאַנג, נאָר די שלאַנג איז נישט געווען
 די זעלבע, וואָס זי איז היינט, אַ קריכענדיגע מיטן בויד אויף
 דרערד. ניין, דענסטמאָל האָט זי נאָך פיס געהאַט און
 איז אַרומגעגאַנגען צירליך-מאַנדליך צווישען אַלע
 ווערים אין גן-עדן. געפונען אין איהר זיבען-פאַרביגער הויט,
 האָט זי גלייך אויסגעצויגען דעם לאַנגען גערייפמען האַלדז
 און מיט שטאַלצקייט אַראָפּגעקוקט אויף אַלע אַנדערע
 ווערים. — זי האָט זיך אַיינגערעדט, אז זי איז די קלינסטע
 פון אַלע אַנדערע בעשעפענישען און קאָן זי אַלעמען אַרייַן
 נאָרען אין זאָק אַריין. קליגער איז זי אָבער נישט געווען,
 נאָר פאַלשער און געטריבען אין שמעלען הינטער-פיסלעך.
 נאָר שטאַלץ איז זי געווען אויף איהר פאַלשקייט און
 אַיינגערעדט זיך אויף איהרע הינטער-פיסלעך, וואָס זי
 האָט געשמעלט אַלע אַנדערע בעשעפענישען. האָט זי
 אַרומגעטראָגען אַ ביזע האַרץ אויף אַדמין אויך, וואָס
 אָדס האָט גענומען זיך פאַר אַ חבר'שאַרין נישט זי, נור חוה'ן.
 און חוה'ן האָט זי פיינט געהאַט ביו גאָר, נאָר פאַלש איז
 זי געווען — האָט זי נישט אַרויסגעוויזען איהר פיינדשאַפט,
 נור פערקעהרט צוגעהנפיעט זיך צו חוה'ן מיט איהרע
 פאַרשע ריידעלעך.

— האָט אייך גאָט פון אַלע בוימער נישט געהייסען
 עסען, וואָס געפינען זיך אין גאַרטען? האָט זי אַ מאָל
 געפרעגט חוה'ן, וועלכע זי האָט געטראָפּען נאָהענט ביים
 עץ הדעת.

— ניין. פון אַלע בוימער יא, נור פון דעם „עץ הדעת“,
 וואָס דורך איהם קען מען וויסען, וואָס איז גוט און וואָס
 איז שלעכט, האט אונז גאָט נישט געהייסען עסען און
 נישט אַנריהרען דעם בוים.

— ווייל ער ווייס, אז קוים וועט איהר עסען פון איהם, וועט איהר אזוי קלוג ווערען, ווי ער איז; איהר וועט אויך קענען בעשאפען וועלטען, ווי ער, —האָט די שלאַנג געזאָגט און האָט שפיעלענדיג זיך חוהין געגעבען אַ שמוץ צו צום „עץ-הרעה“.

— וואָס טוסט דו? האָט חוה אויסגעשריגען.
— זעהסט דו, אָט האָסט דו אָנגעריהרט דעם בוים, און דו ביסט נישט געשמאַרבען.—זאָגט די שלאַנג—דאָס האָט דיך נור גאָט אזוי געשראַקען. ער וויל נישט, אז איהר זאָלט אזוי קלוג זיין, ווי ער.—און זי האָט אָבגערי-סען אַ שענעם שמעקעדיגען עפעל און האָט איהם דער-לאַנגט חוהין.

חוה איז געווען אַ נייגעריגע פרוי—האָט זי געוואָלט וויסען, וואָס עס וועט זיין, אז זי וועט עסען דעם עפעל. האָט זי גענומען פון שלאַנג דעם עפעל און געגעסען. האָט זי מורא געהאַט, אז זי וועט אַליין שטאַרבען, האָט זי נאָך אָנגערעדט אַדמין אויך—האַבען זיי ביידע פון דעם עפעל געגעסען.

ווי זיי האָבען נור פון דער פרוכט געגעסען, זענען זיי באַלד זעהענדיג געוואָרען און קלוג געוואָרען, און האָבען אָנגעהויבען צו פערשמעהן, אז עס איז נישט שען אַרומצוגעהן נאַקעט, און האָבען זיך אָנגעהויבען איינער פאַרן צווייטען צו שעמען. האָבען זיי זיך גענייהט קלייד-לעך פון בלעטער און אָנגעטאָן זיך.

נאָך באַלד איז אַ שטאַרקער שמורמווינט אָנגעקומען צו בלאָזען, און פון איהם האָט זיך געהערט גאַט'ס שטים, און ער האָט גערופען:

— אדם, אדם, וואָס האָסטו געטאָן? צי האָסטו גע-

געסען פון דער פרוכט פון בוים, וואָס ב'האָב דיר גע-
וואָנט, וואָלסט נישט עסען ?

האָט אָדם געענטפערט :

— חוה האָט מיר געגעבען.

האָט גאָט גערופען :

— חוה, חוה, וואָס האָסטו געטאָן ?

האָט חוה געענטפערט :

— די שלאַנג האָט מיך אָנגערעדט.

האָט גאָט געוואָנט צו אדם :

— אָדם, דו אָדם! דערפאר וואָס דו האָסט מיך

נישט געפאלנט און דו האָסט געגעסען פון בוים—וואָלסט

דו מיט דער שווייט פון דיין געזיכט דיין ברויט עסען, און

שווער וואָלסטו אַרבייטען אויפ'ן לעבען, און ניט אזוי גרינג

וואָל דיר די ברויט אָנקומען.

האָט גאָט געשאַלטען צוליעב אָדם די ערד, און

די ערד האָט שוין נישט אַרויסגעבראַכט קיין פאַרטיגע

ברויט; דער ווייץ איז שוין נישט צייטיג געוואָרען אין

רויזען-בעכערן. נור שווער האָט אָדם געמוזט אַקערן די

ערד, ווייען און שניידען די זאָגען. אין פון דענסטמאָל

אָן האָבען פון דער ערד אָנגעהויבען אַרויסצו-וואַקסען די

אַלע שטאַכערס און דערנער, נאָדלען און ברענענדיג

גראַז, וואָס ברענגען גאָר קיין נוצען נישט, נור זיי שמע-

רען אָדם אין דער אַרבייט און צעשמעכען איהם די

הענד און די פיס.

און צוויי פייערדיגע מלאכים האָבען אַראָפגענידערט

מיט שווערדען אין דער האַנד און האָבען אָדם מיט

חוה'ן אַרויסגעטריבען פון גן-עדן, אז ער וואָל געהן אויף

דער וויסטער ערד, זי בעאַרבייטען, און האָבען זיך אוועק-

געשמעלט מיט די שווערדען אין דער האַנד אויף דער
וואַך ביים טויער פון גן-עדן, אז זיי זאָלען זיי צוריק נישט
צוריינלאָזען.

און די שלאַנג, וואָס האָט צוגערעדט חוה'ן צו זיין
דיגען, האָט גאָט געשאַלטען, אז זי זאָל פערלירען איהרע
פּים און צרומקריכען אויף איהר בויך, און ווייל זי איז
געווען אזוי שמאָלעך און ציינגערעדט זיך אויף איהר
שענקים, זאָלען זיך מענשען פאַר איהר עקעלעך. און פון
דענסטמאָל האָבען מיר זי פיינט, און זי האָט אונז פיינט.

דער עלעטער טויט

וואָס און חוה זענען פון גן-עדן אַרויסגעטריבען געוואָרען, האָבען זיי ביידע אָנגעהויבען צו אַרבייטן מיטן אָרם האָט בעאַרבייט די ערד, און חוה האָט געפיהרט די שטוב. זיי האָבען זיך ביידע ליעב געהאַט. אַז זיי האָבען זיך ליעב געהאַט, האָבען זיי געבוירען צוויי זיהן, קין און הבל. אַז די קינדער זענען גרויס געוואָרען, האָבען זיי געזאָגט איינער צום צווייטען: „קום, לאָמיר זיך צעטיילען די וועלט“—האַט קין גענומען זיך די גאַנצע ערד, און הבל האָט זיך גענומען אַלע שעפּסען, וואָס זענען גע-ווען אויף דער ערד.

מיט דער צייט האָט הבל געבראַכט אַ מתנה גאָט פון זיינע שעפּסען, און קין האָט געבראַכט אַ מתנה גאָט פון די פרוכטען פון זיין ערד. האָט גאָט הבל'ס מתנה צוגענומען און קינים מתנה האָט ער נישט צוגענומען. פאַר וואָס, ווייסען מיר נישט.

האַט עס קינין פערדראָסען, און ער האָט זיך אָנגעהויבען קריגען מיט'ן ברודער. קין האָט נישט געלאָזט הבל'ן די שעפּסען פאַשען אויף זיינע פעלדער: „די ערד געהער צו מיר“, האָט ער געזאָגט. האָט הבל נישט גע-וואָלט קיין שעפּסען=וואָל קינין געבען: „די שעפּסען גע-הערען צו מיר.“ — „געה דיר אין דער לופטען זיינע שעפּ-סען פאַשען!“ — „געה דיר צו דער ערד, זאָל זי דיר וואָל

אויף אַ קלייד געבען. ווי זיי האָבען זיך געקריגט, אזוי
האָט קין גענומען אַ שטיק האַלץ און דערמיט דערשלאָ-
גען הבלין אויף טויט.

אַז הבל איז געפאלען, האָט קין נישט געוואוסט,
וואָס דאָס איז אזוינס, דער טויט איז נאָך דענסטמאָל
נישט געווען אויף דער וועלט, און זיי האָבען נישט גע-
וואוסט, אַז מענשען שטאַרבען, האָט קין געמיינט, אַז הבל
שלאָפט. אַז עס איז פאַרנאַכט געוואָרען, האָט קין גע-
וואָלט אַהיים געהן, האָט ער הבלין געוועקט: „שמעה
אויף, קום אַהיים! די נאַכט איז שוין צוגעפאלען.“ האָט
זיך הבל גאָר נישט אָנגערופען. האָט איהם קין אויף די
הענד גענומען און געוועקט: „שמעה אויף, ברודער הבל—
אַבער הבל איז טויט צוריק געפאלען. האָט זיך קין
זעהר דערשראָקען און נישט געוואוסט, וואָס דאָס איז
אזוינס—האָבען איהם טראָפענס וואַסער פון די אויגען
אָנגעהויבען. צו רינען—האָט ער די טראָפענס אויף דער
האַנד אויפגעהאַלטען און זיי אָנגעקוקט און נישט געוואוסט
וואָס דאָס איז אזוינס.

גראָד דעמאָלט איז דורכגעגאַנגען דורכין פעלד
דער פוקס, דער פוקס איז דער קריגסטער פון אַלע
חיות—האָט איהם קין געפרעגט:

— דו פוקס, וואָס דו ביסט געווען, בשעת מדין
פאַטער אָדם איז אויף דער ערד אָנגעקומען, ווייסט דו
נישט, וואָס דאָס איז אזוינס, וואָס מיין ברודער הויבט
זיך נישט אויף? און וואָס בעדיימען די טראָפענס, וואָס
פאלען מיר פון די אויגען?

— דאָס איז דער טויט! האָט דער פוקס אָבגעענט-
פערט: זינט דיין מוטער חוה האָט פון דעם עץ הדעת גע-

געסען, איז דער טויט געקומען אויף דער וועלט. און די
מרדאפענס, וואָס פליסען פון דיינע אויגען, זענען מרערען.
וואָרום מיטן ערשען טויט איז די ערשטע מרער גע-
קומען אויף דער וועלט.

אז קין איז געוואָהר געוואָרען, אז זיין ברודער איז
טויט, איז ער אַנטלאָפּען און האָט בעהאַלמען זיך אין
אַגראָבען פון זיין ערד. איז גאָטס שמים געקומען אָנצו-
לויפּען און האָט איהם געפרעגט:

— קין, וואו איז דייין ברודער ?

האָט קין אָבגענטפּערט:

— איך ווייס נישט. בין איך דען אַ דיטער פון

מיין ברודער ?

האָט גאָט געוואָגט:

— פאַר וועמען בעהאַלסטו דו דיך ? דייין ברודערס

בלוט שרייט דאָך צו מיר פון דער ערד ארויס.

און גאָט האָט איהם פּערשאַלמען און האָט צו איהם

אָזוי געוואָגט:

— דערפאַר, וואָס די ערד האָט צוגענומען דייין ברודערס

בלוט, זאָלסטו דו זיין פּערשאַלמען אויף איהר, אַרומוואָג-

לען זאָלסטו דו איבער איהר, און זאָלסטו אין קיין אָרט

קיין רוה נישט געפינען.

האָט זיך קין געבעמען ביי גאָט: „מיין זינד איז

טאָקע זעהר אַ שווערע. אָבער ווי אָזוי זאָל איך איבער

דער ערד אַרומוואָגלען אַליין, אז דו האָסט מיך פּער-

שאַלמען ? יעצט, ווער עס וועט מיך מרעפען, דער מעג

מיך צו טויט ע'אָגען".

האָט גאָט געמאַכט אַ צייכען אויף זיין שטערן, אז

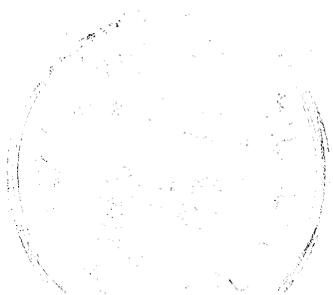
מען זאָל איהם אויס דעם וועג געהן און נישט הרגען.

קין מתקף את הדיב

האָט קיין געלאָזט זיך וואַגלען איבער דער ערד.
וואו ער איז געגאנגען, האָט די ערד געציטערט אונטער
זיינע פיס. און די חיות און די בהמות, אז זיי האָבען
דערוועהן דעם צייכען אויף זיין שמערן, זענען זיי אַנטלאָ-
פען פאַר איהם און בעהאַלטען זיך. אזוי האָט קיין לע-
בעדיג נפש נישט געוואָלט זיין נעבען איהם, אַלע זענען
איהם אויס דעם וועג געלאָפען. איו איהם דאָס לעבען
פערמיאוסט געוואָרען. ביז אַ מענש איז אָנגעקומען, וואָס
האָט איהם פאַר אַ חיה געהאַלטען און איהם דערשאָסען.
דער נאָך, אז אַדם מיט חוה'ן האָבען געפונען הבלים מויטען
קערפער, האָבען זיי נישט געוואוסט, וואָס צו טון מיט איהם.
ווייל עס איז נאָך ביז דאָן קיין מענש נישט געשמאַרבען—
האָבען זיי נישט געוואוסט, ווי צו בעגעהן זיך מיט אַ
מויטען. פלוצלונג האָבען זיי דערוועהן, ווי אַ ראַב אַז
אָנגעקומען צו פליהען און האָט אין זיין שנאָבעל געהאַל-
מען אַ מויטען פויגעל. און דער ראַב האָט אויסגעגראָבען אין
דער ערד מיט זיין שנאָבעל אַ גריבעל און בעהאַלטען דערין
דעם מויטען פויגעל. האָבען זיי פערשטאַנען, אז די מויטע
געהערען צו דער ערד,—האָבען זיי אויסגעגראָבען אַ גרוב
און הבלין בעגראָבען. פון דענסטמאָל אָן בעהאַלט מען
אַלע געשמאַרבענע אין דער ערד. דען פון דער ערד איז
געקומען דער מענש, און צו דער ערד גיט מען איהם
צוריק. און פון די מענשען, וואָס מען בעהאַלט אין דער
ערד, וואַקסען דאָס אַרויס אין זומער די אַלע בלומען,
טרעסער און געוויקסען אויף אַלע פעלדער און אַלע וועלדער
איבער דער גאַנצער ערד.

ה

נח מיט דער תיבה

ס זענען שוין געווען פיעל מענשען אויף דער וועלט. זענען זיי אָבער זעהר שלעכט געווען, האָט זיי גאָט געוואָלט פּערמיליגען. איז אָבער געווען צווישען זיי איינער, אַ גוטער און אַ פּרוּמער, נח.—האָט גאָט גע-וואָלט איהם לאָזען לעבען, מיט די אַלע בעשעפענישען, וואָס ער האָט אויף דער וועלט בעשאַפען. האָט גאָט געזאָגט צו איהם: „נח, איך וויל ברענגען אַ מבול אויף דער וועלט. מאַך דיר אַ גרויסען קאַסטען און זען זיך אין איהם אַרין, און אַז די וואַסער וועט קומען, וועסטו און איהם אַרומ-שווימען. אַלע וועלען דערטרונקען ווערען, נור דו אַליין וועסט ניצול ווערען.“

איז געגאַנגען נח און האָט זיך געפלאַנצט גרויסע טענען-בוימער, האָבען די מענשען געלאַכט און געשפעט פון איהם: „צו וואָס פלאַנצטו דו דיר טענען-בוימער?“—האָט ער זיך געטראַכט: „איהר לאַכט, און איך ווײס וואָס איך טו.“ אַז די טענען-בוימער זענען אויסגעוואַקסען, האָט נח זיי אויסגעהאַקט און גענומען זיך בויען דעם קאַסטען, דריי הונדערט איילען לאַנג, פּופּציג איילען די ברייט, און פון אינטווייניג און פון אויסווייניג האָט ער איהם אויס-געקלעפט מיט סמאָלע, בריי די וואַסער זאָל אין איהם נישט אַריינריגען. אַז די מענשען האָבען געזעהן, ווי ער מאַכט זיך דעם קאַסטען, האָבען זיי ווידער געלאַכט פון איהם.

נאך וואָס מאַכט דו דיר אזא קאַסטען?—האַט ער זיך
געטראַכט: „איזיר לאַכט, און איך ווײס וואָס איך טו.“
אז דער קאַסטען איז פאַרטיג געווען, האָט נאָם
געזאָגט צו נחין:

„נעהם מיט אין דיין קאַסטען צו צוויי פון אלע בעשע-
פענישן, וואָס זענען נאָר דאָ אויף דער וועלט, סײ אין
פעלד, סײ אין וואַלד, סײ אויף דער טריקעניש, סײ אין
ים, פון אלע חיות, בהמות, פויגלען און ווערס צו פאַר-
לעד, אַמאָן מיט אַווייב, כּדי אז זיי זאָלען לעבען
בלײבען מיט דיר און זיי זאָלען זיך דערנאָך מעהרען און
בעלעבען די וועלט.“
האַט נח געזאָגט:

„פון וואָנען וועל איך זיי נעהמען? עס זענען דאָך
דאָ אַזעלכע פויגעלעך, וואָס וואוינען אויף די בעהאל-
טענסטע אינזלען; עס זענען דאָך דאָ אַזעלכע ווערימלעך,
וועלכע וואוינען אין די פערבאַרגענסטע לעכער, וואָס קר-
נער ווײסט נישט פון זיי.“
האַט נאָם געזאָגט:

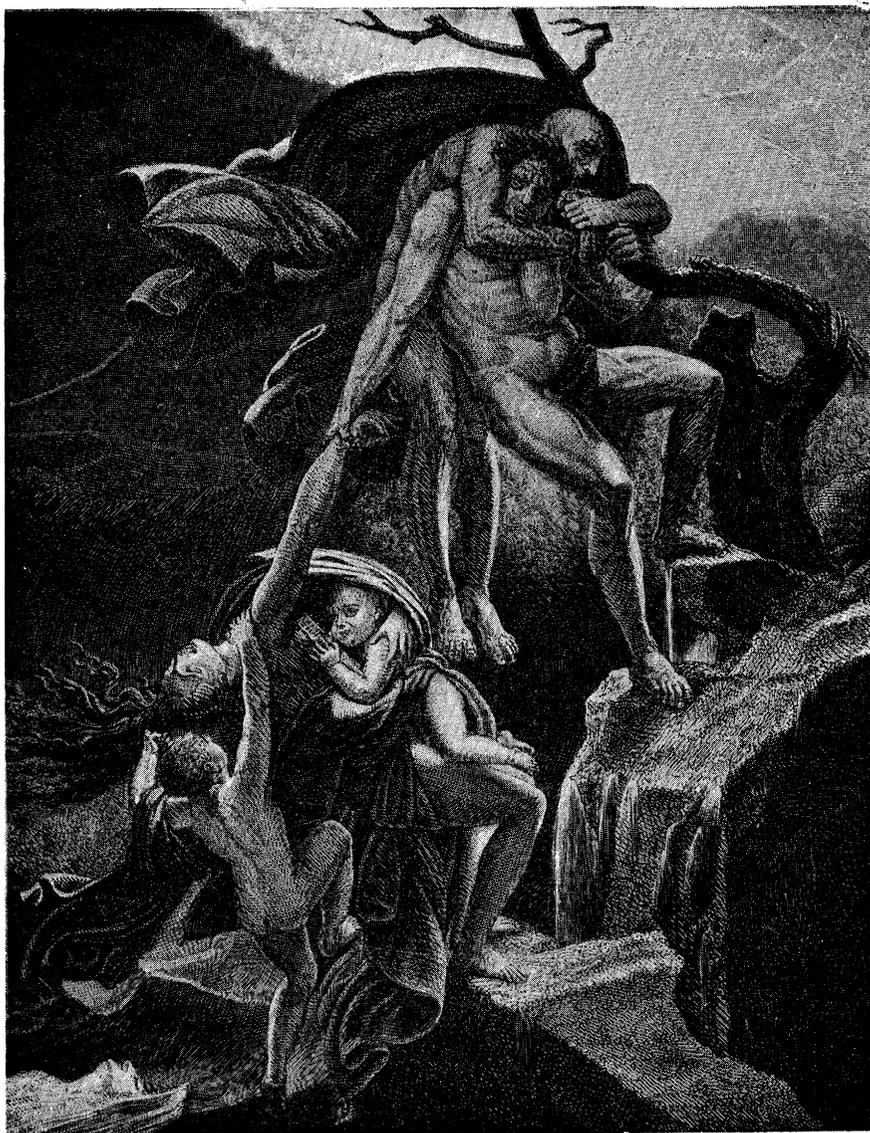
„איך וועל זיי שוין דיר שיקען.“

האַבען אָנגעהויבען אָנקומען צו נחין אַלערליי חיות,
וואָס געפינען זיך אויף גאָר דער וועלט, פערשיידענע
בהמות און אַלערליי פויגלען, און וואו עס איז נאָר געווען
אַ פערבאַרגענער ווערימעל ערגיך וואו בעהאַלטען אין האַרץ
פון אַ שטיין, אָדער אַ פויגעל פערוואַרפען אויף אַ ווייטען
אינזעל, וואָס קיין מענטשענס טריט טרעטען קיינמאָל נישט
דאָרטען. אלע זענען זיי אָנגעקומען צו נחין, אַזער זאָל זיי
מיטנעהמען אין דער תיבה אַרײן. און געקומען זענען זיי
צו פאַרלעך-ווייז, פון יעדען מין צוויי: אַמאָן מיט אַ ווייב.

דער אייזער איז געקומען מיט דער אייזערלין, דער הונט מיט
דער הינטיק, דער האָהן מיט דער הוהן. נח איז געווען
פאר דער מיר פון דער תיבה, די זון האָט געשיינט—זע-
גען אָנגעקומען די חיות, האָבען זיך פאר איהם געבוקט
און געזאָגט: „נח, נעהם אונז אין דער תיבה מיט, דער מבול
וועט קומען אויף דער וועלט—מיר ווייסען.“ האָט ער זי
אין דער תיבה געפיהרט און יעדען זיין אָרט אָנגעוויזען.
קומט אויך צו איהם דער שקר און בעט זיך: „נח,
לאָז מיך אין דער תיבה אַרײַן.“ זאָגט נח צו איהם: „איך
נעהם מיט בלויז אַפּאַר, אין צווייען לאָז איך אַרײַן—
נעה, זוך דיר דײַן ווױג.“

איז דער שקר אַרומגעגאַנגען איבער דער וועלט אַ
שדוך טון, האָט קיינער נישט געוואָלט מיט איהם חתונה
האַבען. ביז ער איז אָנגעקומען צו דער קללה. האָט די
קללה מיט איהם חתונה געהאַט. דעריבער זאָגט מען, אַז
„שקר און שליממול געהען צוזאַמען.“ זענען זיי אָנגעקומען
צו נחן אַפּאַר, דער שקר מיט דער קללה, האָט ער זי
אין דער תיבה אויפגענומען.

אַז נח מיט אַלע חיות, ביהמות און עופות זענען שוין
אין דער תיבה געווען, האָט גאָט אויפגעעפענט די פענסטער
פון הימעל, און עס האָט אָנגעהויבען אַראָפּגייען אַרעגען,
וואָס האָט אָנגעהאַלטען פּערציג טעג און פּערציג נעכט.
אַלץ, וואָס איז געווען אויף דער ערד, איז דערטרונקען גע-
וואָרען, אַלע שמערט, אַלע הייזער זענען פּערפלייצט גע-
וואָרען, אַלע מענשען אויסגעשמאַרבען—נור איינער איז
געבליבען, עוג מלך הבשן, וואָס איז געווען העכער פון אַלע
מענשען. האָט ער זיך אויפגעכאַפט רייטענדיג אויף
דער תיבה, נח האָט איהם אַרויסדערלאָנגט עמען פון

די מענטשען טרינקען זיך אין מבור

פענסטער, איז ער צוויי אַרום דערהאַלטען געוואָרען.
 און אויף דער ערד איז גאַרנישט מעהר געווען,
 נור וואַסער. אַלע בערג זענען געוואָרען בעדעקט מיט
 וואַסער, און מען האָט גאַרנישט מעהר אַרויסגעזעהן.
 טר ים און הימעל, און די תיבה אַליין איז אַרומגעשוואַן-
 מען איבער די וואַסער. און אויף דער ערד איז גאַר-
 נישט מעהר געבליבען, נור דאָס, וואָס איז געווען מיט
 גחן אין דער תיבה. דאָרט איז געהאַנגען אַ גרויסער
 פּערל-שטיין, וואָס האָט ליכטיג געמאַכט אין דער גאַנ-
 צער תיבה. וואָס קומט אָבער אַרויס? די בהמות און
 חיות קריגען זיך צווישען זיך. אַז מען האָט זיי גלייך נישט
 עסען געגעבען, איז געוואָרען אַ ברומעריי, און איינער האָט
 אויפ'ן צווייטען ליגען געזאָגט, און איינער האָט דעם צוויי-
 טען געשאַלטען. האָט זיך נח אַרומגעקוקט: וואָס איז די
 מעשה? האָט ער דערזעהן—דער שקד און די קללה, וואָס
 ער האָט אין דער תיבה מיטגענומען, זענען אַרומגעלאָפּען
 צו אַלע בעשעפענישען, און יעדען מאָל זענען זיי אין אַני-
 אַנדערנס מויל געווען. האָט ער גענומען דעם פּאַריל און
 אַיינגעשלאָסען זיי אין אַן אייזערנער שטייג אַרײַן. און אַנ-
 געזאָגט האָט ער זיי, אַז אויב זיי וועלען פון דער שטייג
 אַרויס און צווישען די חיות אַרײַן, וועט ער זיי אין וואַסער
 וואַרפען. איז שלום געוואָרען אין דער תיבה.

האָט זיך נח אויסגעלערנט די נאַטורען פון יעדער
 בעשעפעניש בעזונדער און האָט זיי צו עסען געגעבען אים-
 ליכער אין איהר צייט. ער האָט געביך זעהר אַ שווערע
 אַרבייט געהאַט מיט די אַלע בעשעפענישען, וואָס יעדע
 בעזונדער פון זיי האָט אַנאַנדער געוועהנהייט, און זעהר
 לאַנג האָט עס געדויערט, ביז ער האָט זיך צוגעוועהנט

צו זיי. נור דערפאר האָט ער אַ גרויסע מצוה פּערדיענען, וואָס ער האָט די אַלע בעשעפענישען דערהאלטען ביים לעבען, און זיי זאָלען דערנאָך בלייבען אויף דער וועלט. נור בריוו דער פעניקס—אזא קליין פּויגעלע, וואָס איז גע- ווען שטילער פון אַלע אַנדערע בעשעפענישען—האָט נישט געשריגען עסען. נור נחין מיטגעהאָלפּען אין זיין שווערער אַרבייט ביים אומגעהן מיט אַזוי פּיעל חיות. דערפאר האָט איהם נח געוואונשען, אז ער זאָל אייביג לעבען, און די פּויגעלע פעניקס לעבט טאַקע אייביג ביז היינטיגען טאָג.

גאָט האָט זיך אָבער דערמאַנט אָן נחין און אָן די בעשעפענישען, וואָס זענען מיט איהם אין דער תּיבה— האָט ער פּערשלאָסען די הימלען, מעהר קיין רעגען נישט געגאַסען און אַווינט געשיקט, אז ער זאָל פּער- שרייבען די וואַסערן אין ים אַריין.

אין זיבען חדשים אַרום איז די וואַסער קלענער גע- וואָרען, און אין צעהן חדשים האָט מען שוין אַרויסגע- זעהן די שפיצען פון די בערג פון וואַסער אַרויס. און די תּיבה האָט שוין גערוהט אויפן שפיץ באַרג אַררט. האָט נח אַ פענסטער אויפגעעפּענט פון דער תּיבה— און אַרויסגעשיקט דעם ראָב זעהן, ווי עס האַלט מיטן וואַסער. איז דער ראָב אַוועקגעפּלויגען און איז באַלד צוריקגעקומען.

האָט נח געוואַרט זיבען טעג און האָט די טויב אַרויסגעשיקט זעהן, אויב די וואַסער איז שוין קלע- נער געוואָרען. האָט זי נישט געפונען קיין שטיקעל אַרם, וואו איהר פּיסעל אבצושמעלען, איז זי צוריקגעקומען און האָט זיך געשמעלט אויף דעם דאַך פון דער תּיבה.

האָט נח אַרויסגעשטרעקט נאָך איהר די האַנד און זי צו-
ריק אַרײַנגענומען.

האָט ער געוואַרט נאָך זיבען טעג און האָט ווידער
אַרויסגעשיקט די טויב. איז זי שוין צוריקגעקומען קעגען
פאַרנאָכט און האָט אין מויל געהאַלטען אַבלאָט פון
אַנאָיילבערט. האָט נח געוואוסט, אַז די וואַסער איז שוין
אָוועק, אַז דאָס גרינס בעווייזט זיך שוין אויף דער ערד.
האָט ער געוואַרט נאָך זיבען טעג און האָט ווידער
אַרויסגעשיקט די טויב. איז זי שוין מעהר נישט צוריק-
געקומען. האָט נח אויפגעפּענט דעם אויבערדעק פון דער
תיבה און דערזעהן, אַז עס איז שוין טריקעניש אַרום און
אַרום. איז ער אַרויס פון דער תיבה און האָט אַרויסגע-
לאָזט אַלע חיות מיט אַלע בהמות, די פויגלען פריי גע-
שיקט, און די ווערים אָפּגעלאָזט, און אַלע טויבען מיט
אַלע ראָבען, אַז זיי זאָלען פליהען איבער דער וועלט,
מעהרען זיך און ווידער בעלעבען די ערד, ווי פריהער.
און פאַר גאָט האָט ער געשטעלט אַ מזבח און איהם
קרבנות געבראַכט און געדאַנקט, וואָס ער האָט איהם פון
דעם מבול מציל געווען, איהם מיט אַלע בעשעפענישען.
און יעדע בעשעפעניש האָט גאָט דערפאַר אַלויב-ליעד
געזונגען. האָט גאָט די מתנה צוגענומען און געשוואוירען,
מעהר שוין קיין פערפלייצונג נישט צו ברענגען איבער
דער וועלט. און אַצייכען האָט ער איבער דער וועלט
געשיקט—דעם רעגענבויען, אַז ער זאָל צום אַנדענקען
זיין, אַז גאָט וועט שוין מעהר קיין פערפלייצונג נישט
ברענגען איבער דער ערד.

דער טורם פון בבל

בח מיט די זייניגע זענען פון דער תיבה ארויס און האָבען זיך איבער דער וועלט פערשפרייט. זיי האָבען געמעהרט זיך און באַלד ווידער בע-לעבט די גאַנצע ערד. האָבען די מענשען מורא געהאַט, אַז גאָט זאָל ווייטער קיין מבול נישט שיקען איבער דער וועלט, האָבען זיי געקלערט און עצות זיך געהאַלטען. האָבען אייניגע געזאָגט, אַז ווען אַ מבול קומט, ברעכען זיך די געוועלבען פון הימעל — מחמת דעם גיסט די וואַסער פון הימעל אַראָפּ, דאַרף מען אַגרויסען טורם אויפּמיווען, וואָס זאָל מיט זיין שפיץ אונטערהאַלטען די הימעלען. און אַנדער האָבען געזאָגט: „ווייסט איהר וואָס? אַז גאָט וועט אַראָבשיקען אַרעגען, וועט מען דורך דעם טורם אויפן הימעל אַרויפגעהן און מיט גאָט מלחמה האַלטען.“ האָבען זיי געמויערט דעם טורם וואָס אַ מאָל העכער און העכער, ביז ער האָט שוין באַלד צום שפיץ הימעל דערגרייכט. וואָס טוט גאָט? אין אײן שענעם פרייהמאַרגען, אַז די מענשען זענען זיך צונויפגעקומען צו דער אַרבייט, האָט יעדער פון זיי אויף אַנאַנדער שפראַך גערעדט, וואָרום גאָט האָט ביי-נאַכט יעדען דעם לשון אָפּגענומען און אַנ-אַנדערע שפראַך געגעבען. האָט איינער דעם צווייטען ניט פערשטאַנען. דער האָט געזאָגט: „גיב מיר ציגעל“—האָט מען איהם דערלאנגט ליהם. האָבען זיי זיך געקריגט

איינער מיטן צווייטען, צעשלאגען זיך און די ארבייט גע-
וואָרפען. פון דענסטמאָל אָן שמעהט נאָך דער טורם אין
בבל אונגענדיג, און פון דענסטמאָל אָן רעדען די
מעגשען אויף די פערשיידענע שפראַכען און פערשמעהען
נישט איינער דעם צווייטען.

אונזער פאטער אברהם

ענסטמאָל האָבען די מענשען נאָך גאָט נישט גע-
 קענט, האָבען זיך געמאַכט קליינע געצען פון
 שטיין און האַלץ און האָבען געדיענט צו זיי און גע-
 גלויבט אין זיי. תּרַח, אַברהם'ס פאָטער, האָט געהאַנדעלט מיט
 אַזעלכע געצען, האָט געהאַלטען אַ קלייט פון קליינע און גרוי-
 סע געצען, און די מענשען זענען געקומען ביי איהם קוי-
 פען, יעדער אַגאַט, לויט זיין יכולת. איז ער געווען
 אַרייכער—האָט ער זיך געקויפט אַ גרויסען גאַט, איז ער
 געווען אַנאַרימער—האָט ער געקויפט אַ קליינעם גאַט. ביי
 דעם געצען-הענדלער תּרַח'ן איז געבוירען געוואָרען אַ יונג-
 געל אַברהם. אַז דער אַברהם איז אַלט געוואָרען דריי
 יאָהר, האָט ער שוין פּערשטאַנען, אַז די געצען קאָנען
 נישט זיין קיין געמער: „ווי אַזוי קען עס זיין אַגאַט, וואָס
 מען האָט עס אַרײַן מיט די אייגענע הענד געמאַכט?“
 האָט ער זיך געזאָגט. איז ער אַרויסגעגאַנגען און האָט
 געזעהן די זון—האָט ער געמיינט, די זון איז גאַט. איז גע-
 קומען פאַרנאַכט, איז די זון אונטערגעגאַנגען—האָט ער
 זיך געטראַכט: „ניין, אויך די זון איז קיין גאַט נישט.
 קומט דער אָבער, געהט זי אָב.“—אַז עס איז נאַכט גע-
 וואָרען, האָט ער דערזעהן די לבנה מיט די שמערען—
 האָט ער געמיינט, אַז די לבנה מיט די שמערען זענען
 גאַט. האָט זיך אויף טאָג צו שאַרען אָנגעהויבען, זענען

די לבנה מיט די שטערען פערשוואונדען — האָט ער גע-
וואוסט, אז אויך זיי זענען קיין געטער נישט. האָט ער
פערשטאַנען, אז עס מוז עפּים זיין, העכער פון זיי אַלע-
מען, וואָס איז גאָט און געוועלטיגט איבער אַלן.

איינמאָל האָט איהם דער פּאָטער אין גאָס געשיקט
מיט אַ קאַרב געמלעך צו פּערקויפּען. האָט ער זיך אין
מאַרק אויסגעשטעלט מיט זיין סחורה — זענען אָנגעקומען
פּערשיידענע מענשען, יונגע און אַלטע, סוחרים, צו קוי-
פּען זיינע געצען. האָט מען איהם געפרעגט: „קענען עפּים
דיינע געטער וואונדער טון?“ האָט ער געענטפּערט: „יאָ.
נאָר זיי טוען וואונדער דערנאָך, ווען מען צאָהלט אָב
פאַר זיי די געלד.“ אז זיי האָבען די געלד אָבגעצאָהלט
און די געטער אָבגענומען, האָט אַברהם אָנגעהויבען צו
לאַכען פון זיי: „ווי אזוי קענען זיי וואונדער טון, אז איך
האָב דאָך אַליין געזעהן, ווי מיין פּאָטער תּרח האָט זיי
פּין ליידיג געקעמטען?“ האָבען זיי איהם די געטער צוריק-
געוואָרפּען און די געלד צוריקגענומען — האָט ער צוריק
די סחורה צום פּאָטער אַהיים געבראַכט.

אז דער פּאָטער האָט געזעהן, אז פאַר קיין סוחר
טויג ער נישט — נישט איין גאָט פּערקויפּט, האָט ער איהם
פאַר אַ גלח געמאַכט און איהם אַריינגעשטעלט אין דער
טומאה אַריין, וואו עס זענען געשטאַנען זיינע געטער.

זענען געקומען מענשען קרבנות ברענגען פאַר די
געטער. האָט איינע אַ יודענע געבראַכט אַ גרויסען מעלער
מיט עסען. האָט ער דעם מעלער צווישען די געטער
אזעקגעשטעלט און אַרומגעקוקט זיך, אויב קיינער איז
נישט דאָ, האָט ער גענומען אַ שטעקען און צעבראַכען אַלע

קריינע געטער, און דעם שטעקען אריינגעשטעקט אין דער האנד פון דעם גרעסטען גאָט.

אז דער פאָטער איז געקומען און דערוועהן דעם חורבן פון די צעבראכענע געטער, האָט ער אויף איהם געשריגען: שגן! וואָס האָסטו געטאָן?
האָט אברהם געוואָגט:

„איך נישט, נור דער גרויסער גאָט. אַ פרוי האָט געבראַכט אַ שיסעל עסען פאַר זיי. האָבען זיך אַלע צו-געכאַפט צו דער שיסעל, האָט דער גרויסער גאָט גענומען אַ שטעקען, אַלעמען אוועקגעוואָגט און צעבראַכען און אַליין אַלצדינג אויפגעגעסען.“

האָט דער פאָטער פערשטאַנען, אז עס איז ליגען, און האָט איהם פערקלאָגט פאַר דעם קעניג נמרד. האָט יענער געהייסען, מען זאָל אַנלעגען אַ פייער אין אַנאוי-ווען און אברהם פערברענען. האָט מען אברהם אין פייערדיגען אויווען געוואָרפען. האָט גאָט געמאַכט אַ וואונדער, אז ער איז נישט פערברענט געוואָרען, נור ער איז גאַנץ ארויסגעגאַנגען פון אויווען. האָבען אַלע אַרום פער-שטאַנען, אז זיי אַלע דייענען צו געצען, און נאָר אברהם האָט דערקענט דעם איינציגען לעבעדיגען גאָט.

ח

ווי אברהם האט דערקענט גאט

זי אברהם געגאנגען איבער דער וועלט גאט זוכען. איז ער אָנגעקומען אין אַ לאַנד אויף אַ פֿעלד, האָט ער געטראָפֿען אַ שטאָד ווערימלעך, וואָס זענען געקראָכען איבער דער ערד. האָט ער געהערט, ווי זיי זאָגען: „דער געהט דאָ גאָט זוכען, און מיר ווייסען שוין לאַנג, וואו גאָט איז.“ האָט אַברהם געשפּעט פֿון זיי: „די מענשען קענען נאָך נישט גאָט, און זיי ווייסען שוין?“

איז ער ווייטער געגאנגען, האָט ער אָנגעטראָפֿען אַ מחנה פּויגעלעך פֿליהען. האָט ער געהערט זיי פּישמשען און זינגען אַ לויבליעד: „מיר זינגען אַ ליעד פֿאַר גאָט.“ האָט אַברהם ווידער געלאַכט פֿון זיי: „די מענשען ווייסען נאָך נישט, ווער גאָט איז, און די פּייגעלעך זינגען שוין ליעדער פֿאַר איהם!“

איז ער ווייטער געגאנגען און האָט אָנגעטראָפֿען אַ סטאָדע חיות. עס איז געווען פֿריה-מאָרגען, זענען זיי אַלע געלאָגען אין וואַלד אויסגעשפּרייט—די קעפּ אויפֿגעהויבען: צום הימעל און געברומט אַ ליעד. האָט ער זיי געפרעגט: „פֿאַר וועמען פרומט איהר אַזוי?“ האָבען זיי אַבגעענטפּערט: „דאָס זינגען מיר אונזער ליעד פֿאַר גאָט. דען יעדע בע-שעפעניש, אַז זי הויבט זיך אויף אין דער פֿריה, זאָגט איהר לויב פֿאַר גאָט, יעדער איינע, ווי זי קען.“

האָט ער זיי געפרעגט:

— פון וואָנען ווייסט איהר, ווער גאָט איז?
האָבען זיי איהם געענטפערט:

„ווי אזוי זאָלען מיר נישט וויסען, וואו גאָט איז?
ווער שפייזט אונז דען, אָז נישט גאָט? ער זאָרגט פאַר
אונז און שיקט אונז צו יעדען זיין געהרונג צו זיין צייט.
אָט האָבען מיר אין אונזער משפחה אַ קליין ווערימעל—
קען ער זיך אנדערש נישט אויפהאַלטען, נאָר אין דער
טיעפעניש פון שטיין. ווילסטו זעהן? שפאַלט דעם קיזעל:
שטיין, וועסטו איהם געפינען.“

האָט אברהם גענומען אַ קיזעלשטיין און געשפאַל-
טען, האָט ער דאָרט אין דער טיעפעניש געפונען אַ ווע-
רימעל. האָט ער איהם געפרעגט: „ווער שפייזט דיך דאָ?
ווער ווייס, אָז דו ביסט דא בעהאַלטען?“

האָט דער ווערימעל געענטפערט: „גאָט דער פאָטער,
וואָס איז אין הימעל—שפייזט אַלע בעשעפענישען אויף
דער וועלט—ער ווייס אויך, אָז איך בין דאָ בעהאַלטען, און
שיקט מיר צו מיין שפייז צו יעדער צייט.“

האָט זיך אברהם געוואונדערט: „דאָס, וואָס די מענ-
שען ווייסען נאָך נישט אין דער וועלט—ווייסען שוין דאָס
די חיות אין וואַלד און די ווערימעלעך אין די שטיינער!“
האָבען זיי איהם געענטפערט: „ווייל מיר זענען אין
דעם לאַנד פּנען, אין ארץ-ישראל, וואו עס וועט אַמאָל
דער בית-המקדש שטעהן—דעריבער ווייסען מיר, ווער
גאָט איז.“

גאט בעווייזט זיך צו אברהם

א

אַז אַברהם מקנא געווען די ווערימלעך און די פויגלען און די חיות פון לאַנד כנען: זיי וויי-סען גאָט צו לויבען, און ער נישט. איז עס נאָכט געווען, האָט ער צום הימעל אַרויפגעקוקט, אויס-געשפּרייט די הענד און אָנגעהויבען צו בעמען ביי גאָט: — גאָט, גאָט, ווייז זיך מיר! איך וויל וויסען, ווער דו ביסט, און וויל דיענען צו דיר.

האָט גאָט געוואָרפען אַמיעדקייט און אַשלאַפּקייט אויף אַברהמען, איז ער אַנידערגעפאלען ביים ברעג ים און איז אַיינגעשלאָפען. אַז אַברהם איז אַיינגעשלאָפען, האָט זיך גאָט געוויזען צו איהם אין חלום ביי דער נאַכט און האָט צו איהם אַזוי געוואָגט:

„איך בין דער, וועמען דו זוכסט, — איך בין דער בע-שעפער, וואָס האָט אַלע לעבעדיגע און טויטע בעשאַפען. איך בין דער, וואָס איך גיב אַכטונג אויף דעם מינדע-סטען בלימעלע און גרעזעלע און זעה, אַז זיי זאָלען וואַק-סען, און ווייס פון דעם קלענסטען פויגעלע און ווערימעל, און זעה, אַז זיי זאָלען געפינען זייער דערנעהרונג. און וויל דו האָסט פערשטאַנען מיך צו זוכען — און נישט גע-גלויבט אין די האַלבערנע געטער פון דיין פאָטער תּרַח — האָב איך דיך ליעב געקראָנען און איך וויל מיך בעהעפטען מיט דיר אויף שטענדיג. אַזאייביגער באַנד פון פּריינד-

שאפט זאל זיין צווישען מיר און צווישען דיר און דיינע
קינדער, וואָס וועלען קומען נאָך דיר.

קוק דורך ארום, אַברהם, און זעה דאָס גאַנצע לאַנד
בנען—אַט דאָס לאַנד וועל איך דיינע קינדער אָבגעבען.
דאָס וועט זיין דאָס פאַטערלאַנד פון די יודען, מיין
מען—ארץ ישראל”.

אַז אַברהם האָט זיך אויפגעכאַפט, האָט ער פער-
שטאַנען, אַז גאָט האָט זיך צו איהם בעוויווען. האָט ער
אָנגעהייבען צו בעטען פאַר גאָט אזוי:

— ווי אזוי וועסט דו מינע קינדער ארץ-ישראל אָב-
געבען, אַז דו האָסט מיר גאָר קיין קינדער נישט געשענקט?
איז אַ גרויסע שרעק אָנגעפאַלען אויף אַברהם, און
גאָט האָט זיך ווידער צו איהם בעוויווען און האָט איהם
אזוי געוואָנט:

— קוק, אַברהם, אין הימעל אַריין און זעה די שטע-
רען אויפן הימעל. אזוי פיעל, וויפיעל שטערען עס זע-
נען דאָ אין הימעל, אזוי פיעל וועלען דיינע קינדער זיין,
און אזוי גרויס און שען, ווי די שטערען זענען, אזוי שען
און גרויס וועלען זיי זיין.

האָט אברם געגלויבט גאָט און האָט פאַר איהם אַ
מובח אויפגעשמעלט אויף דעם אָרמ, וואו גאָט האָט זיך
צו איהם בעוויווען. האָט ער גענומען אַ פעט קאַלב, אַ פעטע
ציג און אַ פעט שעפסיל, אַ מויב אַ זוכר און אַ מויב אַ נקבה,
האָט ער דעם קעלביל, די ציג און דעם שעפסיל צעשניטען
אויף צוויי שטיקער און אַוועקגעלעגט אַיין שטיק נעבען
אַנדערן; די פויגלען האָט ער אָבער נישט צעשניטען. אָב-
געלאָזט זיי, האָבען זיי זיך אַוועקגעשמעלט אויף די צעשני-
טענע פלייש. קומט גאָט שמים אָן און זאגט אזוי:

— אברהם, אברהם! זאלסט וויסען, דייןע קינדער ווע-
לען אמאל אין גלות זיין: קיין מצרים וועל איך זיי פער-
טרייבען און וועל זיי פון דאָרט אַרויסנעהמען; קיין בבל
וועל איך זיי פערטרייבען און וועל זיי פון דאָרט אַרויס-
נעהמען; נור דער דריטער גלות—מיינט מען: אונזער גלות—
וועט זיין דער לענגסטער פון אלע. נור איך וועל זיי פון
דאָרט אויך אַרויסנעהמען, משיחין שיקען און זיי צוריק
אָהיים פיהרען קיין ארץ-ישראל.

דערנאָך איז אַראָב אַ פייער פון הימעל, האָט עס
געפלאַצט, ווי אַ ברענענדיגער אויווען, און האָט פערברענט
די שטיקער צעשניטענע פלייש. האָט דאָן גאָט גוט-
פריינדשאַפט געשלאָסען מיט אַברהם'ען און מיט זיינע
קינדער, — מיינט מען: אונז יודען. און גאָט האָט אונז דאָן
ארץ-ישראל אַוועקגעשאַנקען, און זי געהער צו אונז בייז
אויפ'ן היינטיגען טאָג.

די מלאכים ביי אברהם

פון זיין ווייב שרה'ן האָט אַברהם נישט געהאַט קיין קינדער, נור פון זיין דיענסט הגר'ן האָט ער געהאַט איין זוהן ישמעאל'ן. זעהר אַ ווילדער יונג און אַ גראָבער איז ער געווען, האָט מיט אַלע שכנים געהאַט צו טון, און אַברהם האָט געהאַט פון איהם פיעל עגמת-נפש, האָט אַברהם געבעטען צו גאָט, אַז ער זאָל איהם אַ זוהן שענקען פון זיין ווייב שרה. האָט איהם גאָט געשיקט דריי מלאכים צו טרייסען איהם.

אַמאָל איז געווען א הייסער זומער-טאָג. איז אַברהם געזעסען פאַר דער טיר פון זיין געצעלט און האָט אָב-געוואַרט אורחים, וואָס זאָלען צו איהם אַריינקעהרען און עפּים געניסען. האָט ער דערזעהן פון וועג אַנקומען דריי אורחים. אברהם איז געווען אַ גרויסער מכנים אורח, און אַלע רייזענדע, וואָס זענען דורכגעגאַנגען דעם וועג פאַרביי דעם געצעלט, וואו ער האָט געוואוינט, האָבען אַלע גע-מוזט ביי איהם אָבשטעלען זיך עסען און איבערנעכמיגען. האָט ער אויך די דריי אורחים אַריינגעבעטען צו זיך אין שטוב אַריין. די דריי אורחים זענען אָבער געווען דריי מלאכים, נאָר אברהם האָט נישט געוואוסט דערפון און האָט זיי געהאַלטען פאַר מענשען. האָט ער וואָסער דער-לאַנגט און—ווי דער מנהג איז דאָן געווען—ביי די אורחים די הענד און די פּים געוואָשען. דערנאָך האָט ער

אברהם בעדיענט די דריו מלאכים

פלינק דעם מיש געגרייט אונטער א שאטענדיגען ברום
 אין גארטען און איז מיט דעם יונג ישמעאלין אין שטאָל
 געלאָפען, אַ שעפּמיל געקוילעט און דערלאָנגט אויפ'ן מיש
 ברויט, פומער און קעז און געבעטען די אורחים עסען.
 די אורחים האָבען זיך געמאַכט, ווי זיי וואָלטען געווען
 געגעסען. פאַרן אוועקגעהען האָבען זיי אַברעהמען געוואָנט-
 שען, אַז זיי זאָלען דערלעבען פון היינט אין אַ יאָהר אַרום
 צו זיין ביי איהם אויף אַ סעודה ביי זינעם אַ ווהן, וואָס
 ער וועט האָבען פון זיין ווייב שרה. שרה איז געווען אין
 געצעלט, און אַז זי האָט זיך צוגעהערט דורך דער
 מיר, וואָס די אורחים ווינשען איהם, האָט זי געלאָכט,
 וואָרום זי איז שוין געווען אַניאַלמע יודענע, און אברהם
 איז שוין געווען אַניאַלמער יוד, און אַלמע לייט האָבען
 קיין קינדער נישט. האָט גאָט געזאָגט צו אברהם:
 — וואָס לאָכט דאָס שרה אַווי?— ביי גאָט איז דאָך אַלץ
 מעגליך.

און עס איז טאַקע אַווי געווען. אין אַ יאָהר אַרום
 האָט שרה אַ ווהן געבוירען—האָט מען איהם אַ נאַמען
 געגעבען יצחק.

די דריי מלאכים זענען אָבער פון דאָרט אַוועק קיין
 סדום, בכדי די שטאָדט חרוב צו מאַכען.
 וואָרום די שטאָדט סדום איז געווען זעהר אַזינדיגע
 שטאָדט, און די מענשען זעהר שלעכטע מענשען, מחמת
 דעם זאָגט מען אויף אַ שלעכטען מענשען: „ער איז פון
 סדום“. וואָס האָבען זיי געטאָן אַזוינס?—למשל, אַז עס
 האָט ווער אין סדום אַניאָרחה צו זיך אהיים געבעטען און
 איהם געלעגט נעכטיגען אין אַ בעטיל אַרײַן—איז די בעטיל

צו קורץ געווען פאר איהם, האָט דער בעל הבית ביים
אורח אויסגעצויגען די פים אזוי לאנג, ביז זיי האָבען
פונקט צוגעפאסט צום בעטיל; זענען אָבער די פים גע-
ווען צו לאנג פארין בעטיל—האָט ער זיי ביי איהם אָפ-
געהאקט און צוגעפאסט אזוי, אז ער זאָל פונקט קענען
צורין אין בעטיל. און עס איז דאָרט געווען אַ מיידעל,
האָט זי אנאָרימאָן אַ שטיקעל ברויט געגעבען. האָבען זיי
גענומען די מיידעל, אַיינגעמונקט זי אין אַ שונדעל האָנג
און אויפן דאָך צוויפגעשמעלט. זענען געקומען צו פליהען
די ביהנען און האָבען זיי אויפגעגעסען, אזוי שלעכט זע-
גען די מענשען געווען אין סדום. די פייגעלעך האָבען
זיי געלאָזט אויסהונגערן, פאלען אין גאס פאר אַ קרישעלע
ברויט. דערפאר האָט גאָט בעשטימט די גאַנצע שטאָדט
סדום אונטערצוברענגען.

אברהם האָט אָבער דאָרט געהאָט אַ קרוב וואוינען—
לוט מיט זיין משפחה. יאָ אַ גוטער, ניט אַ גוטער—אזא
גוטער, ווי מען קען זיין אין סדום. האָט גאָט געזאָגט:

— איך וויל דאָ ברענגען איבער סדום אזא אומגליק,
און מײן פריינד אברהם זאָל איך גאָרנישט דערצעהלען
דערפון?—

האָט גאָט פערטרויט אברהמען, אז ער האָט בע-
שטימט סדום אונטערצוברענגען. האָט אברהם אָנגעהויבען
צו בעטען נישט בלויז פאר זיין משפחה לוט, נאָר אויך
פאר דער גאַנצער שטאָדט: „אפשר געפינען זיך דאָרט
פופציג צדיקים, אפשר פערציג, אפשר צוואַנציג, אָדער
נאָר צעהן, וועסטו דו אַ שטאָדט אונטערברענגען מיט
צעהן צדיקים?“ נור אפילו איינער האָט זיך אויך נישט
געפונען אין סדום.

אז די מלאכים זענען קיין סדום אָנגעקומען, האָבען זיי זיך אין מאַרק אָפּגעשטעלט. איז געאַנגען פאַרביי לומ, אַברחם'ס קרוב. דערזעהן פרעמדע אורחים אין שטאָדט, האָט ער זיי אַהיים געבעטען צו זיך, זעהר שען זיי מכבד געווען, וואָסער דערלאַנגט, די פים געהייסען וואָשען, מצות געפאַקען פאַר זיי. אַז די מענשען פון סדום זענען געוואָהר געוואָרען, אַז לומ האָט אורחים צו זיך אַהיים געבעטען, האָבען זיי באַלד אַרומגערינגעלט די הויז, אָנגעהויבען צו קלאַפען אין דער טיר ביי לומ'ן און געשריען:

— גיב אונז דייע אורחים אַרויס— אַנישט!...
איז לומ צו זיי אַרויס און האָט זיך אָנגעהויבען ביי זיי בעטען:

— זיי זענען זעהר אָנשטענדיגע מענשען, די אורחים, מוזט זיי קיין שלעכטס נישט. זיי זענען מיינע געכט, גע-קומען צו מיר אין שטוב אַריין— און וואָס איהר ווילט, וועל איך אַיך געבען דערפאַר, אַפילו מיינע אייגענע מעכטער, נאָר די אורחים לאָזט צו רוח!
האָבען זיי לומ'ן אַוועקגעשמופט און געשריען נאָך אויף איהם:

— אַ פרעמדער איז דאָ געקומען—וועט ער אונז דרך-ארץ לערנען, פערצעהלען, ווי מיר דאַרפען זיך מיט פרעמדע בענעהן? אַוועק פון דאַנען!

האָבען זיי געוואָלט די טיר ברעכען, די אורחים אַרויסנעהמען, זיי שלעכטס טון. האָבען אָבער די מלאכים געגעבען אַנעהם אַריין לומ'ן אין שטוב אַריין, און די מענשען פון סדום, וואָס זענען געשטאַנען אַרום טיר, האָ-בען זיי מיט בלינדהייט געשלאָגען. האָט אַינער אָנגע-

טרעטען אויפ'ן צווייטען, איינער געשלאָגען דעם צווייטען, און די טיר האָבען זיי נישט געקאָנט געפינען.

זאָגען די מלאַכים צו לומין צוויי:

— נעהם אַלע דייניגע צוזאַמען און קום מיט אונז אַרויס פון שטאָדט. האָסטו דו מעכטער, האָסטו דו איידעם — נעהם אַלע צוזאַמען, וואָרום מיר זענען געקומען די שטאָדט דערב מאַכען.

האָט לומ צוזאַמענגענומען אַלע זיהן און מעכטער, שניר און איידעם, און איידער עס איז פאַרמאָג געוואָרען, האָבען זיי די מלאַכים אָנגענומען ביי די הענד און אויסען שטאָדט געבראַכט און אָנגעזאָגט זיי, אז זיי זאָלען זיך נישט דערוועגען אומצוקוקען זיך זעהן, וואָס פון דער שטאָדט ווערט, וואָרום זיי קענען אויך מיט איהר פער-לוירען געהן.

האָבען זיי די מלאַכים פלינק געכאַפט און זענען אַנטלאָפּען מיט זיי אויף אַ באַרג אַרויף הינטער דער שטאָדט. האָט אָבער לומ'ס ווייב זיך נישט געקענט ציינ-האַלטען—זי איז געווען נייגעריג צו וויסען, וואָס ווערט פון דער שטאָדט—האָט זי זיך אומגעדרעהט און אויף דער שטאָדט געקוקט. איז באַלד פון איהר אַ שטיק זאַלץ געוואָרען.

דער פעטער ישמעאל

R זי יצחק איז געבוירען געוואָרען—האַט שרה פער-
לאַנגט פון אַברהם, אז ער זאָל פערטרייבען די
דיענסט הגר מיט איהר ווהן ישמעאל,—זי האָט
מורא געהאַט, אז איהר יצחק זאָל זיך נישט אָבלערנען
פון ישמאעל'ן ביזע מדות. האָט אברהם נישט געוואָלט
איהר פאַלגען,—עס איז איהם געווען אַרחמנות אויף זיין קינד.
נאָר, אז שרה האָט איהם פיעל מאָל איבערגעדרט און איהם
נישט רוהען געלאָזט, האָט ער איהר נאָכגעגעבען. וואָס
האַט ער געמאַן? ער האָט גענומען אַלאַגעל וואָסער מיט
אַלעביל ברויט, האָט דאָס הגרין אויפן פלייצע געגעבען
און דאָס קינד אין האַנד אַרײַן און האָט זי מיט ישמעאל'ן
פֿערטרייבען פון דער היים.

עס איז געווען אַשענער פריהמאָרגען, בשעת הגר
מיט איהר קינד זענען אין דעם מדבר אַוועק. אז זי איז
מיעד געוואָרען, האָט זי זיך אונטער אַ בוים געזעצט אַב-
רוהען און האָט אויפגעגעסען מיט איהר קינד דעם לע-
ביל ברויט און אויסגעטרונקען דעם לאַגעל וואָסער. דער-
נאָך זענען זיי ווייטער געגאַנגען. אז די ברויט האָט זיך
שוין אָבער געהאַט אויסגעלאָזט, און קיין וואָסער איז שוין
נישט מעהר געווען, און דער יונג האָט געוואָלט טרינקען,
האַט זי גענומען דעם יונג און אונטער אַ בוים איהם
אַרונטערגעלעגט, און אַליין איז זי אַוועקגעגאַנגען אַ ביסעל

ווייטער און אוועקגעשטעלט זיך אַבְקֹקען, וואָס וועט פֿונם
קינד ווערען. האָט זי געהערט, ווי דער יונג וויינט און
בעט זיך טרינקען—האָט עס איהר מוטער—האַרץ געריהרט.
האָט זי אָנגעהויבען צו וויינען און צו בעטען פֿאַר גאָט:
„גאָט, גאָט, זעה מיין נויט! מיין האַרציגע שרה האָט זיך
צעבויזערט אויף מיר, האָט מיך דער האַר אַברהם פֿון
שטוב אַרויסגעטריבען, און יעצט געהט מיין קינד אויס
פֿאַר אַ טרונק!“

האָט גאָט אויף איהר רחמנות געקראָגען און האָט
צו איהר אַ מלאַך אַראָבגעשיקט. איז דער מלאַך צוגע-
גאַנגען צו איהר און האָט איהר אַזוי געזאָגט:

— האָב נישט מורא, הגר! געה, הויב אויף דעם
’ונג—גאָט וועט איהם בענשען, ער וועט נאָך ווערען
אַ פֿאַטער פֿון אַ גרויסען שטאַם, ווייל ער איז דאָך אַברהם’ס
קינד.

און דער מלאַך האָט איהר אָנגעוויזען אַ ברונים—
האָט זי גענומען דעם יונג און אָנגעטרענקט איהם מיט
וואַסער. און זי האָט זיך דאָרט בעזעצט ביים ברונים מיט
איהר קינד.

דער יונג איז אויפגעוואַקסען און איז אין וואַלד גע-
גאַנגען, האָט חיות געפֿאַנגען און דערפֿון זיך דער-
נעהרט. דערנאָך האָט ער חתונה געהאַט, קינדער
געהאַט, און פֿון איהם זענען דאָס אַרויסגעקומען
אַלע מערקען, וואָס געפינען זיך אויף דער וועלט. מחמת
דעם רופֿט מען אָן ביי אונז דעם מערק דער „פעטער
ישמעאל“, ווייל אונזער פעטער ישמעאל איז געווען דער
פֿאַטער פֿון אַלע מערקען.

מכרם פנישאוויסט דערין

אברהם ב"י ישמעאל אין מדבר

 ס' איז אַוועק אַ צײַט מיט יאָהרען, האָט אברהם זיך דערמאָנט אָן זײַן אַרױסגעטריבענעם זױז און האָט געוואָלט זעהן, וואָס ער מאַכט. האָט ער געוואָלט געהן אין מדבר איהם בעזוכען. האָט שרה מורא געהאַט, אַז ער זאָל נישט דאָרט בײַ איהם פערבלייבען, האָט זי איהם בעשוואוירען, אַז ער זאָל נישט אַרָאָב פון אייזעל, נור אַהין רײַסען און צוריק רײַסען. איז אברהם אין מדבר אָנגעקומען אין מיטען האַלבען מאָנ, האָט ער דאָרט ישמעאל'ס ווייב געמאַכט פאַר'ן הייזעל שטעהן. האָט ער זי געפרעגט: „וואו איז ישמעאל?“ האָט זי איהם געענטפערט: „ער איז מיט דער מוטער אין מדבר געגאַנגען פרוכטען און טײַטלען ברענגען.“ האָט אברהם געזאָגט צו איהר: „גיב מיר אַ טרונק וואַסער, גיב מיר אַ שטיקעל ברויט—איך בין מיטער פון וועג.“ האָט זי אָב-געענטפערט: „מיר האָבען נישט קײַן ברויט, און מיר האָ-בען נישט קײַן וואַסער.“ האָט אברהם איהר געהייסען: „אַז דײַן מאַן ישמעאל וועט אַהײם קומען, זאָלסטו דו איהם זאָגען: אַנאַלטער מאַן פון לאַנד כנען איז געקומען דײַך זעהן, און ער האָט געזאָגט, אַז די שוועל פון דײַן מײַד איז נישט קײַן גוטע.“

איז ישמעאל אַהײם געקומען, האָט די ווייב איהם דאָס דערצעהלט.—האָט ער פערשמאנען, אַז דער פאַטער

איז דאָ געווען, און וואָס ער מיינט מיט זיינע רייד. האָט ער גענומען די ווייב און זי משלח געווען און האָט חתונה געהאַט מיט אַנאַנדער ווייב.

אין אַ צייט אַרום איז ווידער אַברהם גערישען אין מדבר ישמעאל'ן זעהן. האָט איהם ווידער שרה בעי שוואוירען, ער זאָל נישט אַרָאָב פון אייזעל, נור אַהין רייסען און צוריק רייסען. איז ער ווידער אָנגעקומען אין מיטען האַלבען טאָג, האָט ער געטראָפּען ישמעאל'ס ווייב פאַר'ן הייזעל שטעהן. האָט ער זי געפרעגט: „וואו איז ישמעאל“? האָט זי אָפּגעזענטפערט: „ער איז געגאַנגען מיט דער מוטער די אייזעלן פיטערן אין מדבר“. האָט איהר אַברהם געזאָגט: „גיב מיר אַטרונק וואָסער, גיב מיר אַ שטיקעל ברויט—איך בין מיער פון וועג“. האָט זי איהם געבראַכט, וואָס ער האָט געוואונשען. האָט אַברהם איהר געהייסען: „אז דיין מאַן וועט אַהיים קומען, זאָלסטו דו איהם זאָגען: אַנאַלטער מאַן פון לאַנד בנען איז דאָ גע- ווען און דיר געוואונשען, אז אַזוי ווי די שוועל פון דיין הויז איז גוט, אַזוי זאָל תמיד דיין הויז זיין פיל מיט גומס“.

איז ישמעאל אַהיים געקומען, האָט איהם די ווייב דערצעהלט, וואָס דער אַלטער מאַן האָט געזאָגט. האָט ער פערשמאַצען, אז דער פאָטער איז דאָ געווען, און אז ער איז צופרידען פון זיין הויז. האָט ער אַרומגעבאַפּט די ווייב און האָט זי געקושט און ער האָט זיך זעהר, זעהר געפרעהט.

עקדת יצחק

ברחם איו שוין דאן זעהר רייך געווען און
 האָט געהאַט זעהר פיעל שעפּסען, אַקסען און
 רינדער, אַגרוים שטיק פּעלד און איו געווען
 אַ קעניג איבער דעם אַרמ, וואו ער האָט גע-
 וואוינט. זיין קליינער זוהן יצחק האָט זיך אויפגעצויגען,
 און די מוטער שרה האָט איהם געליעבט און נאַכגעגעבען
 איהם ביז גאָר, אַזוי ווי מען גיט נאָך אַ בן-יחיד, און נאָך
 דערצו אַ בן-זקונימל.

אַז די מוטער האָט איהם אַנטוועהנט, האָט אַברהם
 געמאַכט אַ גרויסאַרטיגע סעודה פאַר דער גאַנצער וועלט.
 אין גאָלדענע כלים האָט מען דעם עסען דערלאָנגט, אין
 גאָלדענע בעכער האָט מען דעם וויין אָנגעגאַסען.

קומט צו געהן דער שטן צו גאָט און זאָגט אַזוי:
 — זעהסט, רבונו שר עולם, פאַר דער גאַנצער וועלט
 האָט ער געמאַכט אַ מאַלצייט, און דיר, וואָס דו האָסט
 דאָך איהם געשאַנקען דעם זוהן, האָט ער אַפילו קיין
 מייב גישט געבראַכט!

זאָגט גאָט: „די גאַנצע סעודה האָט ער דאָך נור
 געמאַכט צוליבע זיין זוהן יצחק, און אַז איך זעל פון
 איהם וועלען יצחק, וועט ער מיר איהם אָפּגעבען.“

זאָגט דער שטן: „לאַמיר זעהן.“
 זאָגט גאָט: „אַט, וועסט דו זעהן.“

האָט זיך גאָט בעוויווען צו אַברהאַמען אויפֿין פעלד, בשעת ער האָט געגראָפֿען אַ פֿרוניס, און האָט געזאָגט צו איהם:

— אַברהם, שעכט דיין זוהן יצחק'ן אַ קרבֿן פֿאַר מיר. האָט אַברהם געזאָגט: „גוט“.

אין אשענעס פֿריהמאָרגען האָט זיך אַברהם אויפֿגע- הויבען, געזאָטעלט זיין אייזעל, גענומען האַלץ און גענאָנגען אויפוועקען יצחק'ן. יצחק איז נאָך דאָן אַ יונגעל געווען און איז געשלאָפֿען מיט דער מוטער. ווי שרה האָט געזעהן, אַז אַברהם וועקט דאָס קינד אויף און וויל איהם מיט- נעהמען, האָט זי געפרעגט: „וואו אהין פֿיהרסטו דו מיר דאָס קינד?“

זאָגט אַברהם: „עה, דו מאַכסט מיר איהם נאָך קאַליע, מוטער שרה. דער יונג ווערט דערוואַקסען, מען דאַרף איהם לעהרנען, און דו האַלסט איהם אין איין ליעב האַפֿען. מען דאַרף איהם אין חדר אַפֿגעבען, מיין ווייב שרה“.

האָט שרה איינגעזעהן, אַז דער מאַן האָט רעכט, האָט זי אַליין נאָכגעגעבען. מיט טרערען אין די אויגען האָט זי דעם פעקיל געמאַכט פֿאַר'ן קינד אין וועג אַריין און האַרציג זיך מיט איהם געזעגענט. שווער איז אָנגע- קומען אַברהאַמען איהם פֿון די מוטערס אַרעמס אַרויס- צונעהמען, און ער האָט געשריגען: „שוין גענוג, שוין גע- נוג!“—און גענומען דעם יונגעל מיט זיינע מענשען און גע- לאָוען זיך אין וועג אַריין.

האָט זיך דער שטן פֿערשטעלט פֿאַר אַנאַלמען מאַן און איז אַברהאַמען אַקעגען געקומען. פֿרעגט ער איהם: — וואו אהין געהסטו דו אַברהם?

— איך געה גאָט בעמען—ענטפערט אברהם.
— און צו וואָס דאַרפסט דו דעם חלף מיט די
האַלץ?

— אפשר וועלען מיר זיך דאַרט פערזוימען, וועט
מען עפּים צו עסען מאַכען.
זאָגט דער שטין:

— אַלמער נאַר! דו מיינסט, איך ווייס נישט, אז דו
געהסט דיין זוהן שעכטען? הונדערט יאָהר האָסט דו גע-
וואַרט אויף איהם, יעצט געהסט דו איהם פאַר גאָט
שעכטען?

זאָגט אברהם: „גאָט הייסט אזוי“.— און לאָזט איהם
שמעהן און געהט ווייטער.

האָט דער שטין געזעהן, אז ער קען גאַרנישט מיט
איהם מאַכען, געהמט ער און ווערט מגולגל אין אַ טיך
און פערשמעלט אברהמען דעם וועג. געהט אברהם אין
טיך אַריין ביזן האַלו. שרייט גאָט אָן אויפן טיך, ווערט
ער באַלד אויסגעמריקענט.

אז עס איז געקומען דער דריטער טאָג, האָט אברהם
עפּים פון דערווייטענס דערוועהן. פרעגט ער זיינע יונגען:
„זעהט איהר עפּים פון דערווייטענס?“—ענטפערן זיי: „מיר
זעהען גאַרנישט“.— פרעגט ער יצחקין, זאָגט יצחק: „איך
זעה אַוואַנדערשענעם הויכען באַרג, און וואַלקענס רוהען
אויף איהם“.— דאָס האָט גאָט געהייסען די אַרומיגע בערג,
זיי זאָלען זיך צוזאַמענקומען, און עס זאָל ווערען פון זיי
אין באַרג, וואָס איבער איהם זאָל די שכינה שיינען.
דערפון איז געוואָרען דער באַרג מוריה, וואָס אויף איהם
וועט דער בית=המקדש שמעהן.

האָט אברהם איבערגעלאָזט זיינע יונגען אויף יענעם

אַרט און גענומען יצחקן אליין, אָנגערעדען אויף איהם
די האַלץ און געפיהרט איהם צו די בערג, וואו דער
קרובן זאָל געבראכט ווערען.

אַז יצחק האָט געזעהן, אַז דער פאָטער פיהרט מיט
זיך האַלץ, פרעגט ער: „טאַטע, וואו אַהין געהען מיר?“
ענטפערט אברהם: „אַקרובן ברענגען, מיין זוהן“.

— און וואו איז דער שעפסעלע? פרעגט יצחק:
האַלץ האָבען מיר און אַ שעפסיל האָבען מיר נישט.

— דעם שעפסעלע, דעם שעפסעלע, מיין קינד—
דאָס וועלען מיר שוין זעהן.

אַז זיי זענען אָנגעקומען צום באַרג, וואו דער קרובן
האַט געזאָלט געבראכט ווערען, זאָגט אברהם צו יצחקן:
„דער שעפסעלע—דאָס ביסטו, מיין קינד. ווילסטו
פאַר גאָט אַ קרובן ווערען?“

זאָגט יצחק: „יא, מן הסתם, אַז גאָט וויל אַזוי, דאַרף
אַזוי זיין. נור ווייסטו דו וואָס, טאַטע? איך האָב דאָך
מורא, טאַמער וועל איך זיך נישט לאָזען שעכטמען—בינד
מיר די הענד צו, פדי איך זאָל מיך נישט קענען וועה—
דען. און מיין מאמען שרה זאָלסטו דו גאַרנישט זאָגען
דערפון, איך האָב מורא, זי וועט עס נישט אַריבערמאַך—
גען. נור אין אַ צייט אַרום גיב איהר אָב מיין אַש, וועט
זי כאַטש אַנאָדענקען האָבען פון איהר בן-יחיד. אָבער
וואָס וועט איהר טון אויף דער עלטער אָהן מיר?...“

זאָגט אברהם: „קינד, מיר זענען שוין אַלטע לייט,
מיר וועלען עס סיי ווי סיי נישט לאַנג איבערמאַגען.
אָבער עס איז פערפאַלען, מיין קינד, גאָט פערלאַנגט דאָס
פון אונז, מוזען מיר איהם האַרבען, דען גאָט ווייס, וואָס
ער טוט“.

זאגט יצחק; „טאטע, בינד מיך. איך בין גרייט...“
איז געגאנגען אברהם, האָט אַראָבגענומען די האַלץ
פון יצחקים פלייצעס, אָנגעלעגט אויפֿן מזבח צו פֿער-
ברענען און האָט גענומען יצחק און האָט איהם געבונדען
די הענטלעך און די פֿיסלעך, ווי מען בינט אַ שעפֿטעלע,
און איהם אַרויפֿגעלעגט אויפֿן מזבח. און נאָך אַ מאָל
איהם געפֿרעגט: „ביזט גרייט, מיין קינד?“

ענטפֿערט יצחק; „יא, טאטע, איך בין גרייט.“
האָט אַברהם גענומען דעם מעסער און איז געגאנגען
שעכטען יצחק'ן. ווי ער שטרעקט אזוי אויס דעם מעסער
צו יצחקים האַלז, קומט אַ מלאַך אָנצופֿריהען פון הימען
און כאַפט אָן דעם מעסער. קוקט זיך אַברהם אים און
שרייט אויס מיט געבייזער; „ווער וויל מיר דאָס שמערען
גאָטס געבאָט אויסצופֿיהרען?“

זאָגט דער מלאַך; „אַברהם, דו זאָלסט מיר גאָרנישט
פון דעם יונגעלע. דאָס האָט דיך גור גאָט געוואָלט
אויספֿרובען—לאָז איהם אָב“

האָט אַברהם געפֿרעגט; „ווער ביסט דו?“

האָט ער געענטפֿערט; „אַ מלאַך פון גאָט“.

זאָגט אַברהם; „גאָט האָט מיר געהייסען שעכטען, זאָל
ער אַרײַן קומען“.

האָבען זיך אויפֿגעפֿענט די הימלען, און גאָט האָט
אַראָבגערופען; „לאָז איהם אָב, אַברהם!“—האָט ער יצחק'ן
אַבגעבונדען. ווי ער קוקט זיך אזוי אום, דערזעהט ער, ווי
עס שמעהט אַ בעקעלע מיט די הערנער אַריינגעטאָן אין
אַ פֿערווילדערטען קוסט און קען זיך נישט דערפֿון אַרויס-
קריגען. האָט אַברהם גענומען דעם בעקעלע און געבונ-
דען איהם מיטן שמדיק, וואָס ער האָט געהאַט געבונדען

מיט איהר יצחקין. און יצחק האָט דעם בעקעלע אין קעפּיל
געקושט, און געזאָגט אזוי: „בעקעלע, זיי דו מיין כפרה! דיין
בלום, וואָס וועט פּערנאַסען ווערען, זאָל זיין ווי מיין בלוט;
דייע ביינדעלעך, וואָס וועלען פּערברענט ווערען—זאָלען
זיין ווי מיינע ביינדעלעך“.

האָט אַברהם געבראַכט דעם בעקעלע אַ קרבן פאַר
נאָט. איז באַלד גאָט אַראַפּגעקומען אויף דרייערד צו איהם
און האָט איהם אזוי געזאָגט:

— אַברהם, אַברהם! דערפאַר, וואָס דו האָסט מיר
דיין איינציגען זוהן געוואָלט פאַר אַ קרבן ברענגען, פּער-
בינד איך זיך מיט דיר אין אַ באַנד פון אייביגער פריינד-
שאַפט, אויף תמיד, תמיד, מיט אַלע דייע קינדער, וואָס
וועלען געבוירען ווערען נאָך דיר. און דער אָרט, וואו
דו האָסט געוואָלט דעם קרבן ברענגען, וועט זיין דער
הייליגסטער אָרט פון גאָר דער וועלט. אויף דעם אָרט
וועט דער בית-המקדש שטעהן, און אַהער וועלען קומען
צו שווימען אַלע תפילות פון דער גאַנצער וועלט, און זיי
וועלען צו מיר אין הימעל אַרויפגעהן. און אַפילו דערנאָך,
ווען די גוים וועלען דעם בית-המקדש צעשטערען, און די
יודען וועלען זיין פּערטריבען אין גלות אַריין, איז אומע-
נום, וואו זיי וועלען נור זיין, זאָלען זיי שאַלען צו מיר
אין אַ האָרן פון אַ שעפּס—דאָס הייסט: אז זיי וועלען
בלאָזען שופּר, וועל איך מיך דערמאָנען אן דעם
בעקעלע און געדענקען, וואָס דו האָסט געוואָלט טון, און
וועל זיי קיינמאָל, קיינמאָל נישט פּערלאָזען ביזן היינטי-
גען טאָג אַריין. און זאָלסט דו וויסען זיין, אז איך וועל
זיי צוריק אין זייער לאַנד אַריינברענגען און איך וועל זיי
צוריק דעם בית-המקדש אויף דעם הייליגען אָרט אויפ-

אברהם פרעוה זיך מיט יצחק'ן

שמעלען און איך וועל זי דעם משיח שיקען.
האָט זיך אַברהם זעהר געפרעדהט און געקושט
יצחק'ן אין קאָפּ אַרײַן און איז מיט איהם פלינק אַהיים גע-
גאַנגען צו זײַן מוטער שרה, איהר אָנוואַגען די פּרעהליכע
בשורה.

נאָר דערווײַל, אידער אַברהם איז אַהיים געקומען,
איז דאָך שרה געווען אונרוהיג און האָט געבעקט נאָך
איהר קינד. איז געגאַנגען דער שטן און האָט זיך פּער-
שמעלט פאַר יצחק'ן און אַרונטערגעשמעלט זיך אונטער
שרה'ס פּענסטער און האָט אָנגעהויבען צו ווײַנען מיט
יצחק'ס שטים: „מאַמע, מאַמע, דער טאַטע האָט מיר
שלעכטס געטאָן!“

פּרעגט שרה: „וואָס האָט ער דיר געטאָן? קום אין
שטוב אַרײַן, מיין קינד!“

ענטפּערט דער שטן מיט יצחק'ס שטים: „איך קען
נישט, מאַמע. דער טאַטע האָט מיך געשאַכטען, און די
פּיסעלעך מיט די בײַנדעלעך האָט ער פאַר די פּײַגעלעך
אויף דעם דאָך געוואָרפּען.“

ווי שרה האָט דאָס דערהערט, איז איהר די נשמה
אויסגעגאַנגען, און אַז יצחק איז אַהיים געקומען, איז ער
שוין אַיהום געווען.

יד אליעזר און רבקה

Rברהם איז שוין געוואָרען אַנאלטער מאַן, און יצחק איז אונטערגעוואַקסען, צייט געווען חתונה צו מאַכען איהם—און קיין מומער האָט ער נישט געהאַט. האָט אַברהם מורא געהאַט אַרײַנצונעהמען אַ שנור פון די פּנענים, וואָס מיט זײ האָט ער געוואוינט, זי זאָל נישט אײנפיהרען בײ איהם אין שמוץ אַ גוי־איש לעבען, און האָט געוואַלט נעהמען פאַר יצחק אַ ווייב פון דער היים, פון וואַנען ער קומט אַרויס. האָט ער גערופען זיין הויזפיהרער אליעזר, דאָס איז גע-ווען זיין געטרייסטער קנעכט, און האָט צו איהם אַזוי געזאָגט:

— מיין פריינד אליעזר! איך ווער שוין אַלט, און מיין זוהן וואַקסט אונטער. יעצט מוזט דו מיר צושווערען, אַז דו וועסט נישט נעהמען אַ ווייב פאַר מיין זוהן פון די היגע טעכטער, נאָר איך וויל, אַז דו זאָלסט אַהיים געהן אין מיין געבוירענלאַנד, פון וואַנען שרה קומט אַרויס, און פון דאָרט וועסט דו אויך נעהמען אַ פרוי פאַר מיין זוהן. האָט איהם אליעזר דערויף צוגעשוואָרען. איז ער געגאַנגען און האָט מיטגענומען צעהן קעמלען און אַסך מתנות און איז אַוועק אין אַרם נהרים, פון וואַנען אַברהם איז אַרויסגעקומען—אויסקלייבען אַ ווייב פאַר יצחק. איז ער אָנגעקומען קיין אַרם-נהרים, אין דער שטאָדט, וואַז

צברהמ'ס ברודער נחור האָט געוואוינט, האָט זיך אָבגע-
שמעלט הינטער דער שמאָרט נעבען דעם ברונעם און
האָט ביי זיך אַזוי געטראַכט:

— איך וועל דאָ מיר שמעהן מיט מיינע קעמלען,
און יענע מיידעל, וואָס וועט צוערשט אַרויסקומען צום
ברונים, און איך וועל איהר זאָגען: „גיב מיר אַ טרונק
וואַסער“—וועט זי מיר געבען צו טרינקען—איז עס אַזוייב
פאַר מיין האַר יצחק; וועט זי מיר אָבער נישט געבען
צו טרינקען, איז עס נישט קיין ווייב פאַר מיין האַר.

ווי ער רעדט אַזוי צו זיך, קומט אַרויס צום ברונים
רבקה, אַברהמ'ס ברודערס אַנאייניקעל, אַשען יונג מי-
דעל. מיט אַ קרוג אויפ'ן אַקסעל איז זי צוגעגאַנגען צום
ברונים וואַסער שעפען, זאָגט צו איהר אליעזר:

— מיידעל, איך בין דאָרשטיג, גיב מיר אַ טרונק
וואַסער פון דיין קרוג.

זאָגט די מיידעל: „טרינק געזונטערהייט, און האָט
איהם דערלאַנגט דעם קרוג. דערנאָך האָט זי נאָך אַמאָל
אַנגעשעפט און געזאָגט צו אליעזרין:

— אפשר זענען דייע קעמלען אויך דאָרשטיג—וועל
איך זיי אַנטרענקען

נעהמט אליעזר אַרויס אַ האַלזבאַנד און שענקט איהר
און פרעגט ביי איהר:

— וועמענס טאָכטער ביסט דו, מיין קינד? אפשר
איז ביי דיין טאַטען דאָ אַנאָרט איבערצוגעכמיגען
פאַר אינו?

זאָגט זי: „איך בין בתואלים טאָכטער, לבן איז מיין
ברודער, און אַברהם איז מיין משפחה. ביי אונז אין דער
לָאָס איז דאָ פיעל אָרט, און פוטער איז אויך דאָ פאַר

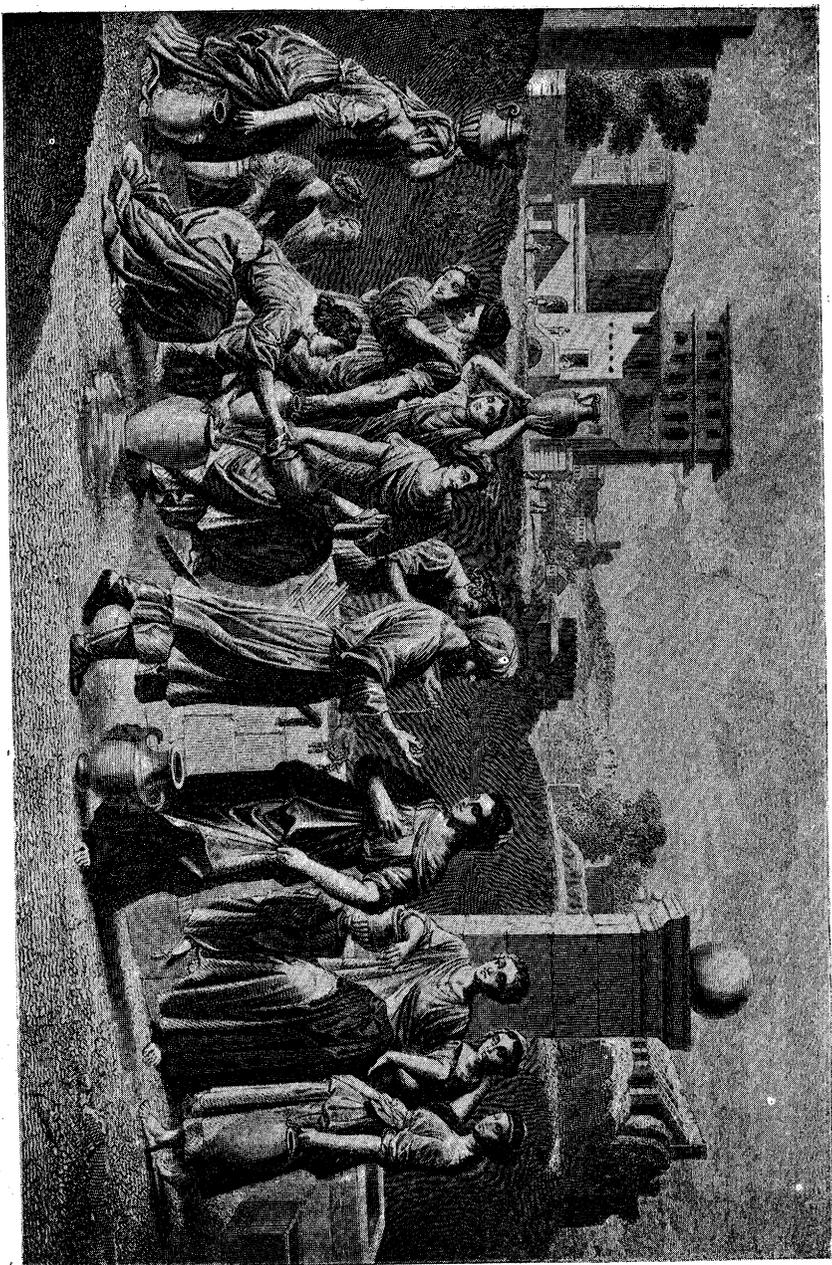
די בהמות. קום מיט מיר—וועסט דו נעכטיגען ביי אונז.
איז אליעזר געפאלען צו דרייערד און האָט גאָט גע-
דאַנקט פאַר דעם חסד, וואָס ער האָט איהם צוגעשיקט אַזאָ שען
מיידעל, און נאָך דערצו פון אַברהם'ס משפּחה. אַזאָ גוטע,
זי איז ווערט צו זיין יצחק'ס בלע. און איז מיט איהר
צדיק געגאַנגען צו איהרע עלטערן.

ווי איהר ברודער לבן האָט דערהערט, וואָס פאַר
אַ מתנה זיין שוועסטער האָט געקראָגען פון דעם רייכען
סוחר פאַר אַ טרונק וואַסער, איז ער איהם אויך אַקעגען
געלאָפּען מיט גרויס פרייד (ער האָט געמיינט, ער וועט
דאָ קריגען די גרויסע מתנות, וואָרום ער איז געווען אַ
קאַרגער יונג), און זאָגט:

— קום צו אונז, סוחר! אָט האָב איך שוין די שמאַל
אויסגערייניגט פאַר דייע קעמלען, אַגעצעלט פאַר דיר
אויפגעשמעלט. זען זיך צום טיש, לאָז, וועל איך דיר די
פּיס וואַשען און ברויט דערלאָנגען. קום, קום אין שטוב
צריין!

זאָגט אליעזר: „איך וועל זיך פריהער נישט צו טיש
זעצען, איידער איך וועל אייך נישט פערצעהלען, צו וואָס
איך בין דאָ אַהער געקומען.“

האָט ער זיי פערצעהלט די גאַנצע מעשה: אַז אברהם
איז ועהר רייך און ועהר אַלט און האָט איין איינציגען
שענעם זוהן יצחק, וואָס פאַר איהם וויל ער אַווייב נעה-
מען פון דערהיים; און ווי ער, אליעזר, איז געשמאַנען
ביים ברונים און האָט ביי זיך געטראַכט, אַז די מיידעל,
וואָס וועט צוערשט צרויסקומען און וועט איהם וואַסער
דערלאָנגען, וועט ער זי פאַר אַ בלע נעהמען פאַר זיין
האַר, און ווי רבקה איז צרויסקומען, און ווי זי האָט

אישה עם רבקה

איהם וואסער געגעבען און די קעמלען אָנגעטרענקט. זי איז, זאָגט ער, די איינציגע, וואָס איז ווערט צו זיין די די בלה פאר זיין האַר, אַזאָ גוטע; בעט ער ביי זיי, אַז זיי זאָלען זי פאַר אַ שוור אַברהמישן געבען.

ענטפערט דער פאָטער מיטן ברודער: „ביי אונז איז דער מנהג, אַז מען דאַרף די מיידעל אַ דעה פרעגען. האָבען זיי אַריינגערופען רבקה'ן און זי געפרעגט. אויב זי וויל זיין אַ בלה פאַר יצחק'ן. האָט רבקה אָב-געענטפערט: יאָ. האָט זיך אליעזר זעהר געפרעגט און האָט איהר אַ סך שטענע מתנות געגעבען און אויך איהר פאָטער און איהר ברודער לבניען האָט ער אַ סך מתנות איבערגעלאָזט.

איז זי נאָך געווען אין דער היים אַ פאַר טעג, און מען האָט געמאַכט סעודות, און זי האָט זיך אָבגעזעגענט מיט איהרע חבר'טאָרינס. האָבען זי די עלשערן געוואָלט אין דערהיים נאָך האַלטען אַ פאַר טעג. האָט אליעזר אָבער נישט געוואָלט, ער האָט זיך אַהיים געאַילט. האָט ער זי אויף אַיִוועל אויפגעזעצט און געפיהרט זי צו אברהמישן. אַז זיי זענען פאַר דער שטאָדט אָנגעקומען, וואו אברהם האָט געוואוינט, איז יצחק אַקעגען געגאַנגען זיין בלה. אַז רבקה האָט דערזעהן אַזאָ שטענעס יונגען מאַן געהן, האָט זי געפרעגט אליעזר'ן:

— ווער איז דער שענער יונגער מאַן, וואָס געהט אונז אַקעגען?

האָט איהר אליעזר אָבגעענטפערט: „דאָס איז דיין חתן.“

האָט זי זיך זעהר פערשעמט, און פאַר בושה האָט זי זיך מיט אַ מיכעל דעם פנים און די האַר פערשמעלט.

איז יצחק אָנגעקומען, האָט ער זי ביי דער האַנד
אָנגענומען און געפיהרט זי אין זיין מוטער שרה'ס שטוב
אריין. האָט ער איהר דעם פנים אויפגעדעקט און געזעהן,
אז זי איז זעהר שען—האָט ער זיך זעהר געפרעהט און
האָט זי זעהר, זעהר ליעב געקראָגען און מיט איהר חתונה
געהאט אין נליקליך מיט איהר געלעבט.

און דער אַלטער אַברהם איז ביי זיי נאָך געווען אַ
שטיק צייט און האָט געזעהן, ווי די קינדער האָבען זיך
ליעב, האָט ער דערפון נחת געהאט. דערנאָך איז ער גע-
שטאַרבען אין אַ שענעם עלטער—האָט מען איהם בעגראָ-
בען נעבען שרה'ן אין דער מערת-המכפלה, וואָס ער האָט
געהאט געקויפט פון די בני-חת פאר פינף הונדערט גולדען
פאר אַ בעגרעבעניש פאר זיך מיט אַלע אָבות. אוי דאָרט
ליגט ער בעגראָבען ביזן היינטיגען טאָג.

יעקב און עשו

צחק און רבקה האָבען קיין קינדער נישט געהאַט. איז יצחק געשטאַנען אין איין ווינקעל און האָט געבעטען אויף קינדער, און רבקה איז געשטאַנען אין אַ צווייטען ווינקעל און האָט געבעטען אויף קינדער. האָט גאָט געהערט זייער געבעט, איז רבקה פראַגערדיג געוואָרען. האָט זי געפראַגען אַ צוויילינג מיט אַמאָל, יעקב'ן מיט עשו'ן. האָבען זיך די ביידע קינדער געקריגט ביי איהר אין בויך: איז זי געגאַנגען פאַרביי אַ בית-המדרש, האָט יעקב געוואָלט אַרויסשפּרינגען און געהן אין בית-המדרש אַריין; איז זי פאַרבייגעגאַנגען פאַרביי אַ טומאָה, האָט עשו געוואָלט אַרויסשפּרינגען און געהן אין טומאָה אַריין. האָט זי נישט געוואוסט, וואָס דאָס איז אַזוינס.

איז זי אונטערגעגאַנגען צום רב פּרעגן אַ שאַלה. האָט מען איהר געזאָגט, אַז צוויי פעלקער פּראַגט זי אין איהר בויך, יודען און גוים, נאָר די גוים וועלען דיענען צו די יודען. וואָס האָבען זיי זיך געקריגט? יעקב האָט געוואָלט רעגירען איבער דער וועלט, און עשו האָט גע-וואָלט רעגירען איבער דער וועלט. צום סוף האָבען זיי שלום געשראַסען און אָפּגעמאַכט צווישען זיך, אַז עשו זעט רעגירען אויף דער וועלט, און יעקב וועט דערפאַר

האָבען די צווייטע וועלט. האָבען זיי זיך ציינגעשטילט און
זענען רוהיג געוואָרען.

אז עס איז געקומען די צייט, אז זיי זאל זיי געבוי-
רען, האָט יעדער איינער געוואָלט אַרויסגעהן פריהער פון
בויד, ווייל יעדער האָט געוואָלט זיין דער בכור און האָ-
בען די בכורה. נאָר עשו איז געווען שטאַרקער, האָט ער
יעקב'ן אַוועקגעשמופט און איז פריהער אַרויס. ער איז
געווען אַ רוימער און אין גאַנצען בעוואַקסען מיט האָר, —
דעריבער זאָגט מען: „רויט ווי עשו“. יעקב האָט איהם אָבער
אַנגעכאַפט ביים פוס און האָט איהם געוואָלט ציינהאַלטען,
האָט ער זיך נאָך איהם אַרויסגעשלעפט

אז די זיהן זענען דערוואַקסען געוואָרען, איז יעקב
געגאַנגען אין שם=ועברים בית=המדרש אַרײַן תורה לער-
נען, און עשו איז געגאַנגען אין פעלד אַרײַן—חיות פאַנגען.
יעקב אָבער איז שוין אַלט און בלינד געווען, האָט איהם
עשו געבראַכט פון פעלד די געפאַנגענע חיות און געמאַכט
פאַר איהם מאַכלים. האָט דער עסען געשמעקט יצחקן,
און ער האָט דערפאַר עשו'ן ליעב געהאַט. רבקה האָט
אָבער געזעהן, ווי יעקב זיצט גאַנצע מעג אין בית=המדרש
און לערנט, און פון איהם וועט אויסוואַקסען אַ לייט, האָט
זי יעקב'ן ליעב געהאַט.

אַמאָל האָט יעקב געהאַט אָבגעקאַכט זיך אַ מאָס
רוימע לינוען. איז עשו אַהיים געקומען פון אַ גאַנצען מאָג
אַרומלויפען. זאָגט ער צו יעקב'ן:

— גיב מיר פון דייע לינוען!

זאָגט צו איהם יעקב: „אז דו וועסט מיר פערקויפען
די בכורה, וועל איך דיר אַוועקגעבען דערפאַר דעם גאַ-
צען מאָס“.

עשו איז געווען אַ גראָבער יונג, האָט ער נישט גע-
וואוסט, וואָס די בכורה איז—זאָגט ער:
— סײַ ווי סײַ וועל איך שטאַרבען — נעהם דיר די
בכורה.

האָט ער פּערקויפט יעקב'ן די בכורה, און יעקב
האָט איהם אָנגעגעבען דעם מאָס לינוען. דעריבער זאָגט
מען: עשו האָט פּערקויפט די בכורה פאַר אַ מאָס לינוען.

יצחק בענשט יעקבן

ר י עם איז שוין געזאגט, אויף דער עלטער איז יצחק בלינד געוואָרען און האָט שוין געהאַל- מען פאַר'ן שטאַרבען. עם איז געווען דער ערשטער מאָג פסח, ווען די ערד שמעקט, און דער טוי פאַלט איבער דער ערד און מרענקט זי אָן, אז זי זאָל שען בליהען. רופט יצחק צו עשוין און זאָגט צו איהם:

— מיין זוהן, דער פריהלינג איז געקומען, און די ערד וואַרט אויף אַ ברכה. געה, נעהם דיין פייל און בוי- גען און געה אין פעלד אַרויס און פאַנג פאַר מיר אַ חיה! לע און מאַך מיר אַ שען געריכט און ברענג עם מיר. אז איך וועל עם עסען, און עם וועט מיר שמעקען, וועל איך דיך בענשען, מיין זוהן, פאַר'ן טויט און דיר איבער- געבען די אַלע ברכות, וואָס מיין פאַטער אַברהם האָט מיר איבערגעגעבען פאַר'ן טויט.

האָט דאָס רבקה געהערט הינטער דער מיר. האָט זי גערופען איהר זוהן יעקבן און זאָגט צו איהם אזוי:

— געה, מיין זוהן, אין שטאַל אַרײַן, נעהם פון דאָרט אַ ציקעלע אַרויס, ברענג עם מיר, וועל איך פאַר'ן מאַמען אַ געריכט צוגרייטען, אזוי ווי עם שמעקט איהם. און דו געה אַרײַן צום מאַמען, פערשמעל זיך פאַר עשוין און דערלאנג דעם געריכט—זאָל ער דיך בענשען פאַר'ן טויט.

זאגט יעקב: „עשו איז דאך אַ האַריגער, וועט דאך
מיך דער טאַטע דערקענען“.
זאגט רבקה: „טו אָן אויף די הענד פעלכלעך, וועט
ער דיך שוין נישט דערקענען“.

האַט יעקב אַזוי געטאָן, ווי די מוטער האָט איהם
געהייסען: געשאַכמען צוויי ציקעלעך און זיי געבראַכט
דער מוטער. האָט די מוטער עס צוגעגרייט, אַזוי ווי דער
פאַטער האָט עס ליטב. אין קאַמער זענען נאָך געהאַנגען
עשׂים יום-טובֿידיגע קליידער, וואָס דאָס זענען געווען
אַדמ״ם ערשטע פעלד-קליידער, און עשו האָט זיי בירושה
געקראָנען פון ערשטען פעלד-יעגער נמרדין. האָט רבקה
גענומען די קליידער און אָנגעטאָן יעקב׳ן און די פעל-
כלעך אויף די הענד אַרויפגעלעגט און דעם פּייל און
בויגען אויפֿין רוקען אויפֿגעהאַנגען, און ער איז אַרײַן
מיטן געריכט צום פאַטער.

האַט ער נאָכגעמאַכט עשׂים שמים און האָט גערױ-
פּען הויך: „שטעה אויף, טאַטע! נאָ, איך האָב דיר גע-
בראַכט צו עסען“.

זאגט יצחק צו איהם: „וואָס ביסטו דו עס היינט
אַזוי פריה צוריקגעקומען, מיין ווהן?“

זאגט יעקב: „גאָט האָט מיר געהאַלפּען, און איך
האָב באַלד אַ חיהלע געטראָפּען.“

זאגט צו איהם יצחק: „אָך, דו ביסט פרום געוואָ-
רען, מיין קינד, און דערמאָנסט גאָטס נאָמען“.

זאגט יעקב: „איך האָב געהערט דיין שטראָף, טאַ-
טע, און פון היינט אָן וועל איך זיך בעסערן און וועל
שוין פרום זיין“.

זאגט יצחק: „קום נאָר אַהער צו מיר, מיין קינד,

לאז מ'ך ד'ך נאָר אָנטאַפּען, זעהן, אויב מיט אַנאַמת
ביזנו עשו."

איז יעקב צו איהם צוגענאַנגען, האָט יצחק איהם
אַנגעטאַפּט די הענד, קלאַפּט יצחק מיט די ל'פּען און
זאָגט:

— הענד האָסטו דו עשוים, און רעדען רעדסטו דו,
ווי יעקב. קום אַהער צו מיר, מיין קינד, און דערלאַנג
מיר דאָס עסען!

האָט יעקב דערלאַנגט איהם די שפּיין, וואָס די
מוטער האָט געהאַט צוגעגרייט, און עס האָט יצחק'ן
זעהר געשמעקט.

און בשעת יעקב האָט זיך דערנעהנטערט צו יצחק'ן,
האָט גאָט געשיקט אַריח פון גן-עדן און אָנגעפילט דער-
מיט די שטוב. פרעגט יצחק:

— וואָס שמעקט דאָס אַזוי, מיין קינד?
ענטפּערט יעקב: „דאָס שמעקען מיינט קליידער אַזוי,
ווייל איך בין אין זיי אָנגאַנצען טאָג אין פעלד“.

זאָגט יצחק: „קום אַהער צו מיר—וועל איך דייע
קליידער שמעקען, און קיש מ'ך“.

יעקב איז אַבער גענאַנגען אָנגעטאַן אין עשוים קליי-
דער, וואָס זיי האָבען געהאַט אין זיך דעם געשמאַק פון
פעלד נאָך פון אַדם הראשון אָן און פון נמרד'ן אָן, וואָס
זיי האָבען זיי שטענדיג געטראָגען אין פעלד. שמעקט
יצחק די קליידער און זאָגט:

— אַך, דו שמעקסט, מיין זוהן, אַזוי ווי דער ריח
פון פעלד, וואָס גאָטס ברכה ליגט אויף איהם. גאָט זאָל
דיר טאַקע געבען טוי פון הימעל, און די ערד זאָל דיר
פעט זיין, און די פּיש זאָלען זיך דיר אין די טייכען

מעהרען. פעלקער זאלען צו דיר דיענען, לענדער זאלען
דיר אונטערטעניג זיין. א האר זאלסטו דו איבער דיין ברו-
דער זיין און מיין טאטען אברהמים ברכה גיב איך דיר!
וועמען דו וועסט בענשען, דער זאל זיין געבענשט; ווע-
מען דו וועסט שילטען, דער זאל זיין פערשאלטען.

האָט יצחק גרויסגעטאָן די הענד אויף יעקבים קאָפּ
און האָט איהם צווי געבענשט.

עשו איז דערווייל געשטאנען אין וואלד און האָט
געפאנגען געווילד מיט זיין פייל און בויגען. ווי ער האָט
אן הירשעל געכאפט, האָט ער איהם צו אַ בוים צוגעבונ-
דען. איז דערווייל געקומען דער שמן און האָט איהם
אויפגעבונדען און געלאָזט אין פעלד אַרײַן. האָט ער
אן צווייטען הירש געפאנגען, איהם אָנגעבונדען צו אַ שטאַר-
קען בוים—איז ווידער דער שמן געקומען, איהם ווידער
אויפגעבונדען און אין וואלד געלאָזט. האָט עשו זיך צווי
אַרומגעצאָגט מיט דעם געווילד אָנגאנצען טאָג, ביז יצחק
האָט געבענשט יעקב'ן. קענען פאַרנאכט האָט ער שוין
אינעם געפאנגען, פלינק אַוועק אַהיים—אָבגעבראַטען איהם,
אָגעריכט צוגעגרייט און איז דערמיט אַרײַן צום פאָטער
און שרייט מיט עשו'ס קול:

— טאָטע, הויב דיך אויף! איך האָב דיר עמען גע-
בראַכט, און בענט מיך, טאָטע!

פרעגט יצחק: „ווער ביסטו דו?“
ענטפערט עשו: „דערקענסט מיך נישט, טאָטע? איך
בין דאָך דיין עלטסטער זוהן עשו.“

זאָגט יצחק: „אוי וועה! און ווער איז דאָס דער,
וואָס איז ערשט וואָס ביי מיר געווען? איך האָב דאָך
איהם אַלע ברכות אַוועקגעגעבען!“

ווי עשו האָט דאָס דערהערט, האָט ער אָנגעהויבן
צו שרייען און צו וויינען מיט אַ שרעקליך קול:

— בענש מיך אויך, מאַמע! איד וועל ניט פריהער
אָוועקגעהן. בענש מיך, מאַמע!

זאָגט יצחק: „וואָס זאָל איך טון? יעקב האָט אַלע
ברכות אויסגענארט פון מיר. פאַר אַ האַר איבער דיר
האָב איך איהם שוין געמאַכט, און דעם מוי פון הימעל
האָב איך איהם געשאַנקען; פאַר דיר איז שוין גאַרנישט
איבערגעבליבען.

זאָגט עשו צום פאָטער: „דעם צווייטען מאָל גע-
נארט ער מיך שוין אויס! פאַר אַ מאָס לינוען האָט ער
מיר די בכורה אויסגענארט, און יעצט גאָך דעם מאַ-
טענס ברכות! איך וועל איהם נישט שווייגען. בענש
מיך אויך, מאַמע! איך וועל ניט אָוועקגעהן, בענש מיך!
אָווי האָט עשו געוויינט און געשריגען. זאָגט יצחק:
— דיין ברודער זאָלסטו דו דיענען, וועט דיר גוט
זיין. נור, אַז יעקב וועט שלעכטס טון, דענסטמאָל וועסט
דו דיך קענען בעפרייען פון איהם. און אויף דיין שווערד
זאָלסטו דו לעבען, און די ערד דייע זאָל דיר גוט זיין,
און מוי פון הימעל זאָלסטו דו אויך האָבען.

האָט איהם יצחק אויך געבענשט. — איז עשו אַרויס
פון פאָטער און האָט זיך געמראַכט:

— לאָז נאָר דער אַלטער שמאַרבען—וועל איך זיך
שוין מיט יעקב'ן אָברעכענען.

יעקב אנטלויפֿט פֿאר עשׂון

בקה האָט מורא געהאַט, אַז עשו זאָל יעקבֿן
 קיין שלעכטס נישט טון. איז זי געגאַנגען
 אַמאָל אין אַ פֿאַרנאַכט אַרױס שפּאַצירען אין
 פעלד מיט יעקבֿן. זאָגט צו איהם די מומער אויז:
 — וואָס זיצט דו, מיין קינד, אין דער הייס דײַן פֿרוֹ-
 דער איז דאָך אויף דיר אין פעס, איך האָב מורא, אַז
 ער זאָל דיר קיין שלעכטס נישט טון. געה אַהין צו מיין
 ברודער לבן, זיי ביים פעטער אַ ביסעל צײַט, ביז דער
 פעס פון דײַן ברודער וועט זיך שמילען. אַגב, איז שוין
 צײַט, אַז דו זאָלסט וועגען אַ שטיקעל תּכּלית זעהן, דו
 ביזט שוין דערוואַקסען און דאַרפֿסט חתונה האָבען. איך
 ווײַס, טאָמער וועט דער רבּונו של עולם העלפען, און
 דו וועסט דאַרמען געפּינען דײַן זוּג. וואָרום איך וועל
 עס נישט איבערטראָגען, אַז דו וועסט נעהמען פון דאַנען
 אַגויה פֿאַר אַ ווײַב.

זאָגט יעקבֿ: „גוט, מאמע, איך וועל געהן.
 איז רבּכה אַרײַן צו יצחק און האָט מיט איהם
 גערעדט:

— דאָס קינד געהט אַוועק אין דער וועלט אַרײַן,
 געוועגען זיך מיט איהם.

האָט יצחק אַרײַנגערופּען יעקבֿן און האָט זיך מיט

איהם איבערגעבעטען, געזעגענט און געבענשט איהם און זאגט צו איהם:

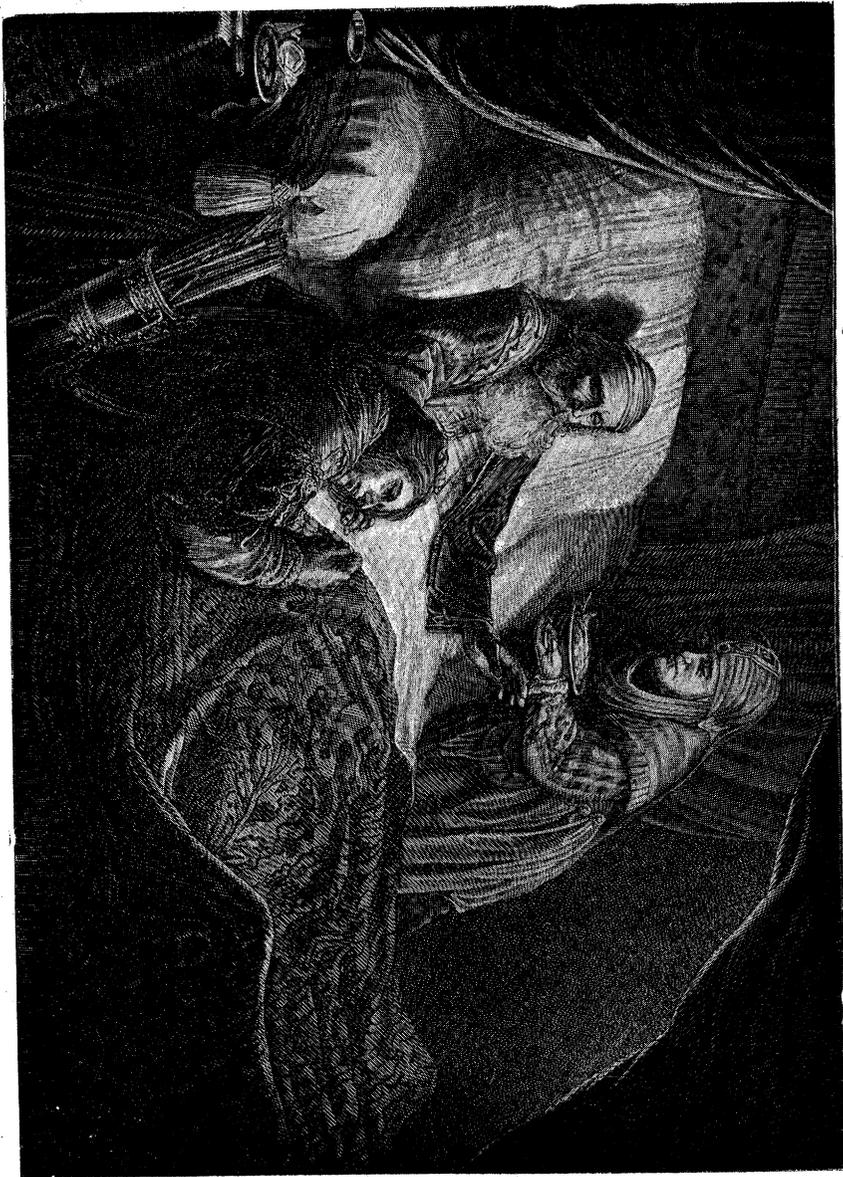
— איך זעה, אז דו ביסט טאקע לייטישער פאך דיין ברודער, און דיר האָב איך געדארפט איבערגעבען די ברכות, וואָס איך האָב פון מיין טאטען אַברהם. געה, מיין קינד, געוונטערהייד, און זאל דיר גאָט בעשערען, אז דו זאלסט קריגען דיין אמת'ען זווג און זאלסט דיר מעהרען און שטארקען—און זאלסט ווערען אַ פאָטער פון אַ שטארקען פאָלק.

האָט איהם יצחק געקושט און זעהר האַרצליך זיך מיט איהם געזעגענט. און די מוטער האָט געוויינט, איהם דעם פעקיל געמאַכט אין וועג אַרײַן. קיין געלד פון דער היים האָט זי איהם נישט מיטגעגעבען, האָט מורא גע- האָט פאך עשוין, נאָר בעגלייט איהם אַ שטיק וועג הינ- פער דער שטאָרט ארויס, און זאָגט צו איהם:

— האָב נישט קיין מורא, מיין קינד, גאָט וועט דיר ביישטעהן. געה צו מיין ברודער, ער האָט שענע טעכ- טער, טאָמער, ווייס איך וואָס?—וועט דיר גאָט העלפען. האָט זי זיך האַרצליך אָנגעזעגענט מיט איהר זוהן און איז צוריק אַהיים געגאנגען

און יעקב האָט זיך געלאָזט אין וועג אַרײַן. גאָר נישט מעהר מיטגענומען, נאָר דעם שטעקען אין האַנד, דעם פעקיל אויפן פלייצע און דעם פאָטערס ברכות, וואָס האָבען שוין גערוהט אויף זיין קאָפּ. ווי ער געהט צוויי איינער אַרײַן אין וועג, טראַכט ער זיך און זאָגט צו זיך:

— אַך, ווען דער רבוננו של עולם העלפּט מיר, ווי ער האָט געהאַלפען מיין זיידען אַברהם און מיין פאָטער

יצחק-וועל איך דיענען צו איהם און וועל אָנוואַגען מייע
קינדער פאר מיין טויט, אז זיי זאלען אויך דיענען צו
איהם, און איך וועל זיך בעהעפטען אָן איהם און גלויב
בען אין איהם שמענדיג.

אזוי האָט ער זיך געטראַכט און איז אין זיין וועג
געגאַנגען.

עשו, דערווייל, האָט געזעהן, אז יעקב איז אַוועק-
האַט ער געפרעגט: „וואו איז יעקב?—האַט מען איהם גע-
ענטפערט, אז ער איז אַוועק חתונה האָבען, זאָגט עשו:
— איך וויל אויך חתונה האָבען, און וועל דעם טאָ-
מען אַנחת-רוח אָנזון און מיר נישט געהמען קיין גויה
פון דאַנען, נור פון טאַמענס משפּחה.

איז ער אַוועק צו ישמעאל'ן אין מדבר אַרײַן און
גענומען זיך זיינע אַטאַכטער פאר אַווייב, האָט זי צום
פאָטער אַדיים געבראַכט און האָט זי געוויזען איהם:
— זעהסט, טאַמע, וואָס פאר אַווייב איך האָב מיר
גענומען? אַ יודיש קינד!

זאָגט דער פאָטער: „גוט, גוט“.

יעדער איינער ציהט צו סיזייניגע: עשו צו ישמעאל'ן,
יעקב איז דערווייל געגאַנגען אַרײַן אויפ'ן וועג און
זאָל געטראַכט וועגען גאָט. איז נאַכט געוואָרען, איז ער
אַנגעקומען אויף אַנאַרט, וואָס דאַרט זענען געלעגען שטיי-
נער. האָט ער גענומען די שטיינער און אַרומגעלעגט
אַרום זיך, אז די חיות זאלען איהם נישט אויפּעסען, און
דעם גרעסטען שטיין האָט ער זיך געלעגט צו-קאַפענס
און זיך אַנידערגעלעגט.

ווי ער איז געלעגען אַווי, האָבען זיך די שטיינער
אַנגעהויבען צו קריגען איינער מיט'ן צווייטען; יעדער האָט

געוואָלט ליגען אונטער יעקב'ס קאָפּ. דען דער אָרש איז פונקט געווען דער זעלבער אָרש, וואו אַברהם האָט זיין פאָטער יצחק'ן אויף דער עקדה געבראַכט, און די שטיי-נער זענען דאָס געווען די שטיינער נאָך פון מובח, וואָס אַברהם האָט געהאַט געמאַכט פאַר גאָט.

ווי יעקב איז איינגעשלאָפּען, האָט ער געזעהן אין הלום, ווי אַ פייערדיגע לייטער שמעהט אויף פון דער ערד און גרייכט מיט'ן שפיץ אין הימעל אַריין, און מלאכים געהען אַרויף און אַראָב איבער דער לייטער פון הימעל אויף דער ערד, פון דער ערד אין הימעל אַריין. וואָרום דער אָרש איז דאָך געווען דער אָרש, וואו דער בית-המקדש האָט געוואָלט שמעהן—און דאָרט געפינט זיך דער שער הרחמים, וואָס אַלע טרערען פון מענשען און אַלע תפלות פון קינדער ברענגען די מלאכים דורך איהם צו גאָט אויף דער לייטער אין הימעל אַריין. האָט זיך גאָט מאַקע בעוויזען צו יעקב'ן און האָט צו איהם געזאָגט:

— האָב נישט קיין מורא, יעקב, איך בין מיט דיר. איך בין דער גאָט, וואָס האָט זיך בעוויזען צו דיין זיי-דען אַברהם און צו דיין מאַמען יצחק. און אַזוי ווי איך בין געווען מיט זיי—וועל איך זיין מיט דיר—און דייןע קינדער וועלען זיין מיין פאָלק—די יודען. זיי וועלען דייע-נען צו מיר, און פאַר זיי וועל איך דעם בית-המקדש אויפשמעלען אויף דעם אָרש, וואו דו נעכטיגסט. און דאָס גאַנצע לאַנד, וואָס דו זעהסט, וועל איך זיי אַוועקגעבען, און זיי וועלען זיין מייןע קינדער, אַזוי לאַנג ווי די וועלט וועט שמעהן. זיי זיכער, יעקב, איך וועל דיר נישט פער-לאָזען און אויספיהרען אַלץ, וואָס איך האָב דייןע על-טערן און דיר צוגעזאָגט.

ווי יעקב האָט זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף, האָט
איהם אַגרויסע ציטערניש אַרומגענומען, און ער האָט
געזאָגט:

— דער אָרט איז צווי פאַרכטערליך און הייליג
אַנדערש נישט—דאָ וועט אַמאָל דער בית-המקדש שטעהן.
האָט ער צוזאַמענגענומען די שטיינער, אַרויפגעלעגט
איינעם אויפ'ן צווייטען, און אויף דעם שפיץ שטיין האָט
ער אייך געזאָגט און געזאָלט דעם אָרט פאַר גאָט און
האָט איהם גערופען „בית-אל“—דאָס איז טייטש: גאָט
א היין, און ער האָט דאָרט אַ נדר געטאָן פאַר גאָט און
האָט צווי געזאָגט:

— רבנו של עולם! אַז דו וועסט טאָקע זיין מיט
מיר, אַז דו וועסט מיך נישט פערלאָזען, וועסט מיר גע-
בען אַשטיקעל ברויט צו עסען און אַמלבוש אַנצומאָן,
און איך וועל בשלום אַהיים קומען צוריק צו מייע על-
טערן.—זאָל דאָ זיין דער הייליגער אָרט, וואו דיין בית-
המקדש וועט שטעהן, און די שטיינער—די הייליגע שטיי-
נער, וואָס פון זיי וועט דער בית-המקדש געבויט ווערען
און מייע קינדער וועלען קומען צו דיר דריי מאָל אין
יאָהר אין קרבנות דיר ברענגען און דיענען צו דיר.

און עס איז טאָקע צווי געווען, ווי יעקב האָט גע-
זאָגט. אויף דעם אָרט האָט מען טאָקע דערנאָך דעם בית-
המקדש אויפגעשטעלט, און די שטיינער ליגען נאָך דאָרט
ביזן היינטיגען טאָג. דאָס זענען די שטיינער פון כותל
מערבי—דאָס איז די וואַנט, וואָס איז איבערגעבליבען פון
בית-המקדש, וואָס טיטוס הרשע האָט פערברענט. און
יודען קומען אַהין אַראָפּ צו יענער וואַנט און צינדען
אין די שפּאַלמען ליכטלעך אָן און בעטען דאָרט פאַר

נאָם. איך בין דאָרט געווען און האָב די שטיינער מיט
מיינע אויגען געזעהן: גרויסע זענען זיי און פיערקאנטיגע.
און כּהאָב אין זייערע שפּאַלמען אַליכטער אָנגעצונדען
און מיט אַניעדה יודען דאָרט מנחה געדאווענט. און אַז
דער רבּונו=של=עולם וויל העלפּען, און משיח וועט קו=
מען—וועט מען געהמען די שטיינער און מען וועט ווידער
פּוּ זיי דעם בית=המקדש אויפשטעלען.

יה יעקב מיט רחל'ן

פון דאָרט איז שוין יעקב אַוועק מיט אַגעטריים מען האַרצען און מיט במחון אויפ'ן רבונ-של-עולם, אז ער וועט איהם העלפען. — איז ער געגאַנגען, געגאַנגען און איז אַנגעקומען פאַר אַ שטאָרט צו אַ ברונים צו. עס איז געווען אין מיטען מאָג. די זון האָט געשיינט, און דאָס גאַנצע לאַנד אַרום איז נויים געווען, אַבגעברענט פון דער זון. ביים ברונים האָט ער געטראָפּען דריי שעפּער מיט משערעדעס שאַף הוי-ערן. וואָרום אויפ'ן מויל פון ברונים איז געלעגען אַ גרוי-סער שטיין, און די שעפּער האָבען געוואַרט, ביז אַלע נועלען צוזאַמענקומען זיך, אַראַבקוילערן דעם שטיין, די סטאָדעס אַנטרייבען און אַנטרינקען די שאַף. פרעגט זי יעקב:

— פון וואָנען זענט איהר, ברירער?

ענטפּערן זיי: „פון חרן“.

פרעגט ער זיי: „קענט איהר נישט איינעם ביי אַיך

לבן, דעם ווהן פון נחור?“

זאָגען זיי: „יא, מיר קענען איהם. זיין מאַכטער רחל

פיטערט זיינע שאַף. זי וועט אודאי אויך באַלד אַנקומען

צום ברונים“.

פרעגט זי יעקב: „פאַרוואָס טרענקט איהר נישט

אַן די שעפּסען?— עס איז דאָך נאָך גרויסער מאָג, קענט

איהר דאך נאך געהן צוריק אין פעלד אריין פאשען.
זאגען זיי: „דער שטיין איז צו שווער איהם אראָב-
צוקוילערן.—וואַרטען מיר, ביז אַלע שעפער וועלען זיך
צוזאַמענקומען, וועלען מיר אינאיינעם דעם שטיין פון ברו-
נים אַראָבקוילערן.“

אַזוי ווי זיי רעדען, קומט אָן אַ מיידעלע מיט איהר
סטאָדע, מרייבט שען און רוהיג אונטער די שעפסעלעך,
ווי זי וואַלט זיך מיט זיי געשפיעלט. זאָגען די שעפער:
— אַט קומט רחל אָן מיט לבנים שאָף; זי איז
אַ שעפערין.

ווי יעקב האָט זי דערזעהן, איז ער זעהער דער-
פרעהט געוואָרען—און עס איז איהם אינאיינעם זעהר מרוי-
עריג געוואָרען, וואָרום ער האָט זי באַלד ליעב געקראָ-
גען, אַזוי שען איז זי געווען. געהט ער צו איהר און
זאָגט צו איהר אַזוי:

— שוועסטער, לאָז, איך וועל דיינע שאָף אָנטרענקען.
האַט ער גענומען אַליין דעם שטיין און אַראָבגע-
קוילערט איהם פון ברונים—אַזוי שטאַרק איז ער געווען—
און אַלע איהרע שעפסען אָנגעטרונקען. האָבען זיך אַלע
שעפער געוואונדערט. דערנאָך איז ער צוגעגאַנגען צו רחל,
האַט זי אָנגענומען ביי דער האַנד, געפאלען איהר אויפן
האַלז און האָט זי אין דערשמיל געקושט, און ער האָט
געוויינט. פרעגט איהם רחל:

— וואָס וויינט דו, דו שענער שעפער? ווער ביזט דו
דען, דו פרעמדער, וואָס דו ביזט אַזוי גוט צו מיר?
ענטפערט ער איהר: „איך בין דיין שוועסטערקינד
יעקב, מיין מאַמע רבקה איז דיין מוחמע.“

האַט זי זיך זעהר דערפרעהט און זאָגט צו איהם:

— קום אהיים צו אונז. ביי אונז וועסט דו וואוינען;
כס איז דאָ אַ בעטיל פאַר דיר אָנגעגרייט.

איז זי פלינק אהיים געלאָפען און פערצעהלט איהר
פאָטער, אַז די מוהמע רבקה'לעס זעהן יעקב איז געקומען
צו זיי צו גאַסט. זענען איהם אַלע אַקעגען געלאָפען, איהר
עלטערע שוועסטער לאה און איהר פאָטער לבן. ער האָט
געמיינט, אַז ער האָט אַסך געלד און מתנות מיטגעבראַכט—
אַזוי ווי אַמאָל אַברהם'ס שליח אליעזר. וואָרום ער האָט
געוואוסט, אַז זיין פאָטער יצחק איז זעהר רייך. איז ער
איהם געפאלען אויפן האַלז, אַרומגענומען איהם און גע-
קושט. זאָגט צו איהם יעקב:

— פעטער לבן! איך האָב גאַרנישט מיטגעבראַכט,
נור דעם בלויען שמעקען, וואָס איך האָב אין האַנד.
מאַכט לבן אַ טרויעריגע מינע און זאָגט:

— ביזט דאָך אונזער משפחה, וועסטו בלייבען ביי
אונז אַ שטיקעל צייט.

ענטפערט אָפער יעקב אָב: „מיין פעטער, דיין ברויט
בחנם עסטן וויל איך נישט. איך וויל ביי דיר אַרבייטען,
איך וויל דייע שאַף פאַשען.“

זאָגט צו איהם לבן: „און וואָס וועסטו דו פערלאָנגען
דערפאַר?“

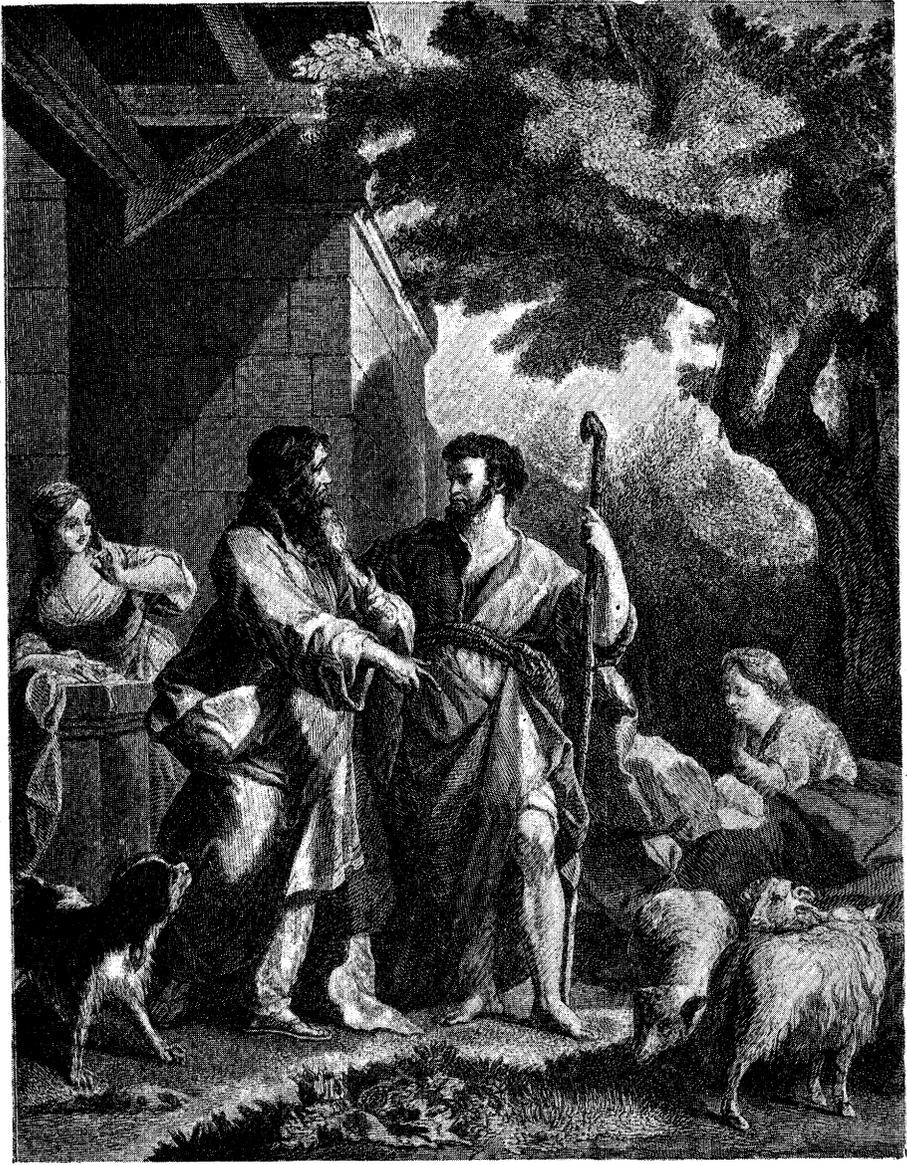
זאָגט יעקב: „ווייסט דו וואָס, פעטער? דיין מאַכטער
רחל געפעלט מיר, זי איז מיר צוערשט אַקעגען געקומען
און איז געווען גוט צו מיר, און איך האָב זי ליעב. איך
וועל גערן אָבדיענען ביי דיר זיבען יאָהר פאַר איהר,
און גיב זי מיר פאַר אַ ווייב.“

— זאָגט לבן: „גוט.“

האָט זיך יעקב אַוועקגעשמעלט ביי לבניען דינען

זיבען יאָהר—און עס איז בײַ איהם געווען ווי זיבען טעג,
וואָרום אזוי ליעב האָט ער רחל'ן געהאַט.
לבן האָט אָבער געהאַט צוויי טעכטער: איינע אַני-
עלמערע—לאה און איינע א יונגערע—רחל. לאה איז געווען
אַ מיאוס'ע, האָט טריבע אויגען געהאַט, און רחל איז גע-
ווען אַ ששענע. האָט לבן אויסגעקלערט אַ קונץ, ווי אַזוי
יעקב'ן צו גענאָרען און ניט צו האַלטען זיין הבטחה.

בן מיש יעקב

לבן גענארט יעקב'ן

אָט יעקב אזוי אָבגעדיענט ביי לבנין פאר רחל'ן זיבען יאָהר. רחל איז צו איהם אין פעלד אַרויסגעקומען, וואו יעקב האָט געפילט מערסט זיינע שאַף, און זיי האָבען ביידע גע- צעהלט די חדשים, די וואַכען און די מענ, ווי לאַנג עס איז נאָך צו זייער חתונה. געמריי איז יעקב געווען לבנין. איז אַ שעפעלע פערבלאָנדזשעט געוואָרען—איז ער געגאנגען אין פעלד זי זוכען און פריהער נישט אַהיים געגאנגען, ביז ער האָט זי נישט געפונען. איז אַ שעפעלע קראַנק געוואָרען און האָט נישט געקענט נאָך דער סטאָדע נאָכ- לויפען, האָט ער זי אויף די הענד גענומען און נאָכגע- מראַנגען. און די שאַף האָבען איהם אויך ליעב געהאַט. ער האָט קיינמאָל אויף זיי דעם הונט נישט אָנגערייצט, נור ער האָט זיי צוזאַמענגערופען מיט זיין שטים. די שאַף האָבען שוין געקענט זיין שטים—אז זיי זענען זיך אין פעלד צעגאַנגען, האָט ער זיי גערופען, און ווי זיי האָבען נאָר געהערט זיין שטים, זענען זיי געקומען אַליין צו איהם צו לויפען.

אזוי האָט ער געמאַן זיין אַרבייט געמריי—ביינאַכט האָט איהם אויפגעגעסען די קעלט, און ביי מאַג האָט איהם פערברענט די היץ, און ער האָט מיט רחל'ן אָב-

געווארמ אויף דער גליקליכער מינוט, ווען זיי וועלען ל. L
שוין קענען נעהמען און חתונה האָבען.

איינמאָל איז רחל אַרויסגעקומען צו איהם אין פעלד
אַטרויעריגע און האָט זיך אַוועקגעזעצט נעבען איהם און
האַט געשוויגען. פרעגט ער זי:

— וואָס איז מיט דיר דער מעהר, מיין פּלה? פאַר-
"אַס ביזט דו אַזוי טרויעריג? האָט דיר ווער בעלידיג?
זאָגט זי: „ניין. נאָר, יעקב, איך האָב דיר צו פּער-
ברויען זעהר אַטרויעריגע זאָך“.
פרעגט ער זי: „וואָס איז?“

זאָגט זי: „איך האָב זיך אַיינגעהאַרכט הינטער דער
טיר, ווי דער טאַטע האָט מיט דער מאַמען גערעדט ווע-
גען דיר. און איך האָב געהערט, אַז זיי האָבען בעשטימט
דיך אָפּצונאַרען, אַנשטאַט מיר וועלען זיי דיר געבען מיין
עלטערע שוועסטער לָאָה פאַר אַווייב“.

זאָגט יעקב: „דיין עלטערע שוועסטער האָב איך
נישט ליעב, און זי פאַר אַווייב וויל איך נישט נעהמען.
פאַר דיר אַרבייט איך, רחל, און נור מיט דיר אַליין
וויל איך חתונה האָבען“.

זאָגט רחל: „ווייסט דו וואָס, יעקב? לָאָזען מיר זיך
אַסימן מאַכען. אַז עס וועט קומען אויף דער נאַכט, אַז
מען וועט אונז אונטער דער חופּה פיהרען, וועל איך דאָך
זיין פּערשמעלט, וועסט דו דאָך נישט וויסען, ווער עס
שמעהט אונטער דער חופּה—וועסט דו מיך פרעגען: „דאָס
ביסט דו מיין פּלה רחל?“ וועל איך דיר ענטפּערן: „דאָס
בין איך, מיין ליעבער יעקב—וועסט דו שוין דערקענען
אַן מיין שטיב, אַז איך בין רחל“.

זאָגט ער: „גוט—אַזוי וועט בלייבען. און אַז איך וועל

נישט הערען דיין שמים, וועל איך פון אונטער דער חופה
צרויסטרעמען און וועל דעם שדוך אָבלאָוען.

האָבען זיך שוין געהאַט געענדיגט מיט גרויס פרייד
די זיבען יאָהר. איז יעקב געקומען צו רבני'ען און זאָגט
צו איהם:

— גיב מיר דיין מאַכטער רחל'ין. איך האָב דאָך
אָפגעדיענט ביי דיר פאַר איהר זיבען יאָהר געמריי.
זאָגט לבן: „גוט, מיר וועלען געסס בעמען, מיר
וועלען מאַכען אַ חתונה און שמעל'ען אַ חופה“.

האָבען זיי אָפגעשטימט אַטאַג אויף חתונה. אַז עס
איז געקומען פאַר דער חתונה, האָט רחל געזעהן, ווי
מען פּוּצט אויס איהר שוועסטער לאָה און מען מאַכט
איהר נייע קליידער, האָט זי זיך געטראַכט: „דו פרעה
דיך, און מיין חתן יעקב וועט מיך שוין דערקענען“.

איז אָבער געקומען פאַר דער חופה—און די מאַטער
איז צוגעזאָנגען און האָט לאָה'ן געבענשט, און מען האָט
זי אונטער דער חופה געפיהרט. האָט רחל געזעהן, ווי
איהר שוועסטער לאָה פרעהט זיך אַזוי, האָט זי אויף
איהר שמאַרק רחמנות געקראָגען און זי האָט ביי זיך
געטראַכט: „אוי וועה! אַז יעקב וועט זי דערקענען, וועט
ער דאָך פון דער חופה אַוועקגעהן, וועט זי דאָך נעביך,
פערשעמט ווערען“. האָט רחל נישט געקענט איבערטראַגן
גען דעם צער, וואָס די שוועסטער וועט האָבען, האָט זי
זיך געזאָגט: „ניין, גלייכער, אַז איך זאָל פערבלייבען זי—
צען, אַבי מיין שוועסטער זאָל נישט פערשעמט ווערען“.
האָט זי איהר שוועסטער לאָה פערטרויט דעם סימן, וואָס
זי האָט זיך אָפגעמאַכט מיט יעקב'ן און איהר אָנגעזאָגט:
— אַז יעקב וועט דיך פרענען: „ביזט דו דאָס

מיין בלה רחל?— זאָלסט דו זיך גאַרנישט אָנרופען— נור
איך וועל שוין שמעהן הינטער דיין רוקען און איך וועל
איהם שוין אָבענטפערן פאַר דיר.

איז טאָקע אַזוי געווען. מיט איהרע אייגענע אויגען
האַט רחל געזעהן, ווי מען פיהרט איהר שוועסטער אונטער
טער איהר חתנים חופה, און זי האָט בעהאַלמען דעם צער
אין זיך און געשלונגען די טרערען, כדי זי זאָל נישט
טרויעריג מאַכען איהר שוועסטער, און די שוועסטער גע-
קושט און געפרעהט זיך מיט איהר. און אז מען האָט
לאָהן אַרונטערגעפיהרט אונטער דער חופה אַפערשליי-
ערטע, כדי יעקב זאָל זי נישט דערקענען, האָט זיך רחל
אַרונטערגעשמעלט הינטער איהר רוקען. האָט יעקב לאָהן
אין דער שטייל געפרעגט:

— דאָס ביסט דו מיין בלה רחל?

האַט רחל געענטפערט הינטער לאהים רוקען:

— יא, דאָס בין איך, מיין ליעבער יעקב.

האַט האָט ער זי געפרעגט: „פאַר וואָס איז עפּים

דיין שמים אַזוי טרויעריג, מיין בלה?“

האַט רחל געענטפערט: „איך בעט, אז דער רבנו

של עולם זאָל אונז אַ גוטען מזל געבען.“

זאָגט ער צו איהר: „זיי געטרייסט, מיין בלה. דער

רבנו של עולם וועט אונז העלפען, און מיר וועלען האַ-

בען אַ גוט לעבען.“

האַט רחל איינגעשלונגען אין זיך די טרערען, אז

יעקב זאָל זי נישט דערקענען. אַזוי אַרום האָט יעקב מקדש

געווען לאהין.

דערנאָך, אז מען האָט חתן בלה אַהיים געפיהרט,

האַט זיך רחל אונטערן בעט בעהאַלמען. און אז יעקב

האָט גערעדט צו לאהין און געוואָלט פון איהר דעם
שלייַער אַראָבנעהמען, זעהן, אויב זי איז רחל, האָט
רחל אַפּוירגערעדט פון אונטערין בעמ:

— איך שעם מיך, יעקב. מו מיר נישט דעם שלי-
ער אויס.

האָט רחל געהערט, ווי יעקב קושט לאהין און האָט
זי זעהר ליעב, האָט זי דאָס אין דער שמיל איבערגע-
טראָגען און האָט נישט מקנא געווען איהר שוועסטער.
דערפאַר האָט זי די זכיה געהאַט אָנגערופען צו ווערען
די מוטער פון יודישען פּאָלק. און צוגלייַעב איהר זכות
האָט גאָט געשוואוירען, אַז ער וועט די יודען צוריק אין
ארץ ישראל ברענגען און משיחין שיקען, ווי מיר וועלען
עס שפעטער בעשרייַבען.

צו מאַרגענס אין דערפריה האָט יעקב געזעהן, אַז ער
האָט גאָר חתונה געהאַט נישט מיט רחל'ן, נאָר מיט
לאהין. איז ער דאָך געקומען צולויפּען צו לבנען און האָט
גע'מענעט:

— פאַרוואָס האָסטו דו מיך גענאַרט? איך האָב
דאָך דיך פאַר דיין טאָכטער רחל געדיענט זיבען האַרטע יאָהר!
ענטפּערט לבן: „יא, אָבער ביי אונז פיהרט מען זיך
נישט אַזוי; לאַה איז עלטער — דאַרף זי פריהער חתונה
האַבען. אַז דו ווילסט רחל'ן אויך פאַר אַזויב, מוזטו זיך
אַוועקשטעלען אָבדיענען נייע זיבען יאָהר—ווער איך דיר
רחל'ן אויך פאַר אַזויב געבען“ (דעמאָלט האָט מען נאָך
געמענט האָבען צוויי ווייבער).

האָט זיך יעקב אַוועקגעשטעלט דינען פאַר רחל'
נייע זיבען יאָהר און האָט מיט איהר חתונה געהאַט,—
אַזוי ליעב האָט ער זי געהאַט.

יעקב אנטלויפט פון לבן

דער רבנו של עולם האָט אָבער געזעהען לאהים צער, אז יעקב האָט זי נישט ליעב, האָט ער איהר געשאַנקען קינדער. דער ערשמער, דער בכור איז געווען ראובן, דער צווייטער—שמעון, דער דריטער איז געווען דער פרומסטער—האָט מען איהם גע-רופען לוי—פון איהם קומען דאס ארויס אלע לויים ביי יודען. נור דער פערטער איז געווען דער שמאַרקסטער פון אלע ברידער, אזוי שמאַרק ווי אַ לייב איז ער געווען. אַז ער איז ביז געווען, האָבען זיך איהם די האר פון הארץ אויפגעשמעלט און דורכגעשמאַכען זיין העמדיל. פון איהם קומען דאס ארויס אלע מלכים ביי יודען, אויך דוד המלך קומט ארויס פון איהם.

רחל אָבער האָט גאָר קיין קינדער נישט געהאט. האָט זי פאַר יעקב'ן געוויינט, נאָר יעקב האָט זי גע-טרייסט און געזאָגט:

— דיר האָט גאָט געשאַנקען שענקייט, דיין שוועם מער האָט ער נישט בעשאַנקען מיט שענקייט—האָט ער איהר געגעבען קינדער.

האָט רחל געזאָגט: „וואָס טויג מיר די שענקייט, אַז איך האָב קיין קינדער נישט!“

האָט זי ביי גאָט געבעטען, אַז ער זאָל איהר די שענקייט אָפּגעהען און דערפאַר איהר קינדער געבען.

הָאָם גָּאָט אויף איהר רחמנות געקראָגען און הָאָם געוואָגט:
— דערפאַר, ווייל דו הָאָסט געוואָלט דיין שענקיש
אוועקגעבען, אַז דו זאָלסט קינדער האָבען—וועל איך דיר
שענקען אַ זוהן, וואָס וועט זיין דער טענסטער מענש אויף
דער וועלט.

הָאָט ער איהר געשאַנקען יוספֿין, וואָס איז געווען
דער שענסטער מענש אויף דער וועלט.

הָאָט יעקב מיטגענומען זיינע קינדער אין פעלד
אַרין, וואו ער הָאָט געפֿיטערט זיינע שאַף, און ער הָאָט
זי אין הימעל געוויזען, וואו גָאָט וואוינט. און אַז עס איז
געקומען די נאַכט, און די שטערען זענען אויפֿן הימעל
אַרויס, איז יעקב געלעגען מיט זיינע קינדער אַרום די
שאַף און ער הָאָט זי פֿערצעהלט פון זיין זיידען אַברהם,
ווי אַזוי ער הָאָט דערקענט דעם ריכטיגען גָאָט און פון
זיידען נח, וואָס ער הָאָט געמאַכט די תיבה, און פון
אַדמ; און ער הָאָט זי אויך געלעהרנט שעפֿער צו זיין.
אַז עס האָבען זיך געענדיגט די נייע זיבען יאָהר,
וואָס יעקב הָאָט אַבגעדיענט לבניען פֿאַר רחל, זאגט ער
צו לבניען:

— איך האָב דיר שוין גענוג אַבגעדיענט פֿאַר די—
נע צוויי טעכטער. יעצט לאָז מיך פֿריי, עס איז שוין צייט,
אז איך זאל אנהויבען פֿאַר זיך עפֿים צו זאָרגען. איך
האָב קינדער, און מיינע קינדער ווערען דערוואַקסען.

זאָגט לבן: „איך וועל דיך נישט אַוועקלאָזען, יעקב.
גאט האט מיך געבענשט אום דייןעטוועגען, צייט דו ביזט
דא ביי מיר, האט זיך מיין פֿערמעגען אויף פֿיער מאל
געמעהרט. זאָג, וואס דו ווילסט, אַבי דו זאלסט ווייטער
בל״בען ביי מיר.“

וְאָגַם יַעֲקֹב: מִיר וועלען צווי אָבמאַכען. געה אין
דער סמאדע און נעהם אַרום פון דאָרט אלע שאַף, וואָס
האַבען פלעקען, רוימע אָדער שוואַרצע—און פֿיטער דיר
בעזונדער. וואָרום פון היינט אָן, אז עס וועלען געבוירען
ווערען שעפּסען מיט רוימע אָדער שוואַרצע פלעקען,
וועלען זיי געהערען צו מיר. בעשמעהסמו דערויף—איז
גוט, אַרבייט איך ביי דיר ווייטער.

וְאָגַם לִבָּן: גוט, צווי זאָל בלייבען.

האַט יַעֲקֹב ווייטער געפֿיטערט לִבָּנִים שעפּסען. און
אז ער איז געוועסען אין פעלד, האָט ער גענומען צווייג-
לעך און שמעקענס, נאָך מיט דער שאַלעכק, און אויסגע-
שניטען פון דער שאַלעכק פאַסען, און דערפֿון זענען גע-
בלייבען אויף די שמעקענס רוימע און שוואַרצע פלעקען.
דערנאָך האָט ער די שמעקענס אַריינגעשמעקט אין די
קאָרטמעס, וואו די שאַף האַבען געטרונקען. אז די שאַף
האַבען זיך צעהיצט, האָט ער זיי געיאָגט צום ברונים,
האַבען זיי זיך פּערזעהן אין די רוימע און אין די שוואַר-
צע פלעקען, און אלע שאַף האַבען דערנאָך געהאַט
רוימע און שוואַרצע געשמרייפטע שעפעלעך.

האַט לִבָּן געזעהן, אז עס איז שלעכט. וְאָגַם ער
צו יַעֲקֹב:

— ניין, איך האָב זיך בעקלערט, איך וויל דיר
ליעבער אָבגעבען די ווייסע שאַף, און מיר געהמען די
יעפלעקמע.

איז געגאָנגען גאָט און האָט געמאַכט, אז אלע שעפּסען
האַבען געהאַט ווייסע שעפעלעך. צווי האָט יַעֲקֹב'ס סמא-
דע זיך געשווינד געמעהרט, און לִבָּן האָט גאָרנישט גע-
קענט טון קעגען איהם. האָט יַעֲקֹב זיין אייגענע סמאדע

געטעפען זיינע קינדער צו פישערן, און לבנים סמאדע
האט ער אליין געפישערט.

צו לבנים קינדער האבען געזעהן, אז יעקב'ס סמאדע
דיע מערסט זיך וואס צומאגן - ווארום גאט האט איהם
געזאגלען - האבען זיי אונטערויבען צו בערענען יעקב'ן,
אז ער בעגנבעט זייער פאטער, און געזאגטן יעקב און
האט געשיקט רופען נאך החלין און לאהין און פעלד
צרויס צו זיינע שאף און האט מיט זי איבערגערעדט:

- אייער פאטערס קינדער געהען צרויס מיט אבייז
האדן אויף מיר, איך האב אייער פאטער געמיינט צו
געדיענט, יעצט איז אבער די צייט, אז איך זאל פאר
זיך אויך אנהויבען זארגען, אונזערע קינדער ווערען שוין
דערוואקסען, און גאט האט זיך צו מיר פשווען און מיר
געדייען צוריק צוהיים געהן, ווילט איהר מיט מיר
מיטגעהן?

זאגען זיי צו איהם: „נעהם אונז מיט יעקב, צו אונ-
זער טאטען האבען מיר גארנישט, ער האט אונז פער-
קיפט, און שווער האסט דו געארבייט אויף אונז“.

איז עס געווען אין א שטענער נאכט, ווען לבן איז
געווען צוועק זיינע שעפסען שערען, האט יעקב צוזאמענגע-
גענומען אלע זייניגע, זיינע ווייבער און קינדער, זיינע שאף
און זיינע היילער, און געלאזט זיך אין וועג צוהין אויף
גאט'ס חסד.

רחל אבער האט נישט געוואלט, אז איהר פאטער
זאל ווייטער די געצען דיענען - זי האט ביי יעקב'ן גע-
דערט צו דיענען דעם איינציגען לעבעדיגען גאט, האט זי
פון פאטערס שטוב צרויסגעגאנגעט אלע געצען און זיי בע-
האלטען אונטער איהר זאמעל און זיך אויף זיי אויפגע-

זעצט. יעקב האָט אָבער דערפון נישט געוואוסט. פאַר-
מאָג איז לבן אַהיים געקומען פון וועג. געמאן אַקוק!
יעקב מיט די זייניגע זענען ניטאָ, און האָבען נאָך אָבגע-
גנב'עט זיינע געצען. האָט ער צוזאַמענגענומען זיינע מענשען
און זיך געלאָזט נאָכיאַגען נאָך יעקב'ן. האָט ער איהם
געיאָגט זיבען טעג, האָט זיך אָבער גאָט בעוויווען צו
לבינען און האָט איהם אוי אָנגעזאָגט:

— היט דיך, לבן, אַז דו וועסט קעגען יעקב'ן איין
וואָרט אויסרעדען, נישט קיין חלוק, גוטס אָדער שלעכטס!
בייאַכט האָט ער שוין דערזעהען אויפ'ן באַרג פּי-
ערלעך; האָט ער געוואוסט, אַז יעקב איז אויבען. און צו
מאָרגענס אין דערפריה האָט ער דערזעהן יעקב'ן, ווי ער
האָט זיך אויפגעשלאָגען די געצעלמען אויפ'ן באַרג. שרייט
לבן צו יעקב'ן:

— הע, וואָס האָסט דו געמאָן? האָסט מיך אָבגע-
נאַרט, האָסט מיך בע'גנב'עט, מיינע מעכטער אוועקגעפיהרט,
ווי געפאַנגענע. פאַרוואָס האָסט דו מיר נישט געזאָגט, אַז
דו ווילסט אוועק? איך וואָלט דיך נאָך מיט מענען און
געזאָנג בעגלייט. מיט מיינע מעכטער און מיט מיינע איי-
ניקלעך האָסט דו מיך נישט געלאָזט אָבועגענען און קושען
פאַרן אוועקגעהן! אויך וואָלט דו וויסען, ווען אייער גאָט
וואָלט זיך צו מיר נישט בעוויווען און אָנגעזאָגט מיר, אַז
איך וואָל דיר קיין שלעכט וואָרט נישט זאָגען, וואָלט איך
דיר שוין געוויווען, ווער איך בין! היינט, אַז דו ביסט שוין
יָ אוועק—פאַרוואָס האָסט דו נאָך מיינע געטער מיט-
גע'גנב'עט?

ענטפערט איהם יעקב: „איך בין אוועק פון דיר
בשתוקה—וואָלט מיך דען מיטן גוטען ווילען אוועקגע-“

לאָזט? איך קען דאָך דין, לבן. און דיינע טעכטער,
וואָס דו זאָגסט, פרעג זיי, אויב זיי ווילען ביי דיר זיין?
און דיינע געטער דאָרף איך נישט, לבן. אז דו ווילסט,
קום אַהער אין מיין געצעלם און זוך עס דורך—און ערנט
פאַר גאָט און פאַר מענשען, אויב דו וועסט עפּים געפּי-
גען ביי מיר פון דיינע שטובּזאַכען צי דיינע געטער."

איז לבן אין יעקב'ס געצעלם אַרײַן, האָט דורכגע-
זוכט דעם גאַנצען געצעלם און האָט די געצען נישט גע-
פונען. רחל איז אָבער אויפֿן זאַטעל געזעסען—אונטער
דעם זאַטעל האָט זי זיי געהאַט בעהאַלטען—האָט זי גע-
זאָגט דעם פּאָטער:

— זיי מיר מוחל, מאַטע, וואָס איך הויב זיך נישט
אויף—איך בין אַשוואַכע פרוי און קען זיך נישט אויפֿ-
הויבען.

האָט לבן דורכגעזוכט דעם גאַנצען געצעלם און
גאַרנישט געפונען, זאָגט צו איהם יעקב פאַר אַלע זיינע
מענשען:

— נו, וואָס ביזט דו מיר נאַכגעלאָפּען, ווי נאָך
אַנגב? האָסט דורכגעזוכט מיין גאַנצען געצעלם, — וואָס
האָסט דו געפונען ביי מיר פון דיינע זאַכען? לאָזען דיינע
אייגענע ברודער זאָגען, שופּטים זאָלען זיי זיין צווישען
אונז. צוואַנציג האַרטע יאָהר האָב איך ביי דיר אָפּגע-
אַרבייט; קיין ציקעלע האָב איך נישט פּערזאָקט; קיין שטע-
פּעלע האָב איך נישט אויפּגעגעסען; אַקראַנקע האָב איך
דיר נישט געבראַכט אין סטאַדע, פון מיר האָסט דו זיי
געפּאַדערט, — אַמאָן-גנבה אַדער אַנאַכט-גנבה. ביי מאָג
האָט מיך די היץ אויפּגעגעסען, די קעלם ביי נאַכט; קיין
שלאָף האָב איך מיר נישט פּערגונען. צוואַנציג יאָהר האָב

איך ביי דיר אָבגעארבייט: פּערצעהן יאָהר פּאַר דייע
צוויי טעכטער, און זעקס יאָהר פּאַר דעם ביסעל שאָף.
און צעהן מאָל האָסטו דו געביטען מיין לויף. ווען
דער גאָט פון מיין זיידען אַברהם און פון מיין טאָטען
יצחק וואָלט מיר, הלילה, נישט בייגעשטאַנען, וואָלט מיר
דאָך אַ נאַקטען אוועקגעשיקט פון דיין היים! גאָט האָט
געזעהן מיין פּיין און שווערע אַרבייט, האָט ער זיך אָנגע-
גענומען פאַר מיר, און דערפאַר דיך געשמראָפּט און אָנגע-
געזאָגט דיר נעכטען.

האַבען אַלע מענטשען, וואָס זענען דאָרט געווען מיט
לבניען, געזאָגט: "יעקב האָט רעכט".

זאָגט לבן: "אַבער דאָס אַלץ, וואָס דו האָסט, האָסט
דו מיר צו פּערדאָנקען. די טעכטער זענען מייע טעכ-
טער, די שאָף—מייע שעפּסען. אַבער איך וויל מיט דיר
שלוים שליסען—און לאָמיר מאַכען אַ צייכען אויף שלום".
האַבען זיך די מענטשען אַריינגעלעגט און שלום גע-
מאַכט צווישען זיי. האָט יעקב גענומען אַ שטיין און אויפ-
געשטעלט איהם און געזאָגט:

— נעהמט יעדער אַ שטיין און וואַרפט אים אָן
אַפּצווייטער.

האַבען זיי אָנגעוואָרפען אַפּאַרג שטיינער און גע-
זאָגט אז דער אַפּאַרג איז אַניערות, אז זיי האָבען צווישען
זיך שלום געמאַכט. האָבען זיי דאָרט אַ מאָלאָצייט אָפּ-
געקאַכט, אוועקגעזעצט זיך אַלע אַבעסען, און לבן האָט
זיך אַרציליך געזעגענט מיט יעקבן, געקושט זיינע טעכ-
טער און די אַייניקלעך (ער איז דאָך אַ זיידע געווען)—און
יעדער איז זיך צעגאַנגען אין זיין וועג אַריין.

יעקב'ס בעגעגעניש מיט עשו

וי נאך יעקב איז אוועק פון לבנען, האָט ער שוין אָנגעהויבן מראַכטען וועגען עשו. ער האָט זיך הערמאַנט, אַז דער ברודער מראַנט אַרום אויף איהם אַ ביזן האַרץ און וויל איהם דרגען. און יעצט קומט ער אַהיים, וועט ער זיך מיט עשוין בעגעגענען—האָט ער פאַר איהם מורא געהאַט.

האָט יעקב געשיקט שלוחים אָנצוגען עשו, אַז ער קומט צוריק אַהיים. וענען די שלוחים צוריקגעקומען און האָבען איהם פּערצעהלט, אַז עשו האָט צוזאַמענגענומען פיער הונדערט מאַן און ציהט קעגען איהם מלחמה האַל-טען. האָט יעקב מורא געהאַט פאַר עשו, האָט ער צע-טילט די זייניגע אויף צוויי מחנות און ער האָט זיך גע-מראַכט: ווען עשו וועט קומען און צעשלאַגען איין מחנה, וועט די צווייטע דערוויל אַנטלויפּען. און ער האָט אָ-נגעהויבען צו בעמען גאָט און האָט אַזוי געזאָגט:

— רבונו של עולם! איך בין נישט ווערט די חסדים, וואָס די האַסם געמאַן מיט מיר. מיט איין איינציגען שמוע-קען בין איך אוועק פון דערהיים, יעצט קעהר איך זיך אום אויב מיט צוויי מחנות. העלף מיר, רבונו של עולם, אויך פון עשו'ס הענד! צוזאַנציג יאָהר האָב איך מיין בר-דער נישט געוועהן—יעצט געהט ער מיר אַקעגען, איך

האָב מורא, ער זאָל נישט קומען און אויסהרניען די מו-
טערס מיט די קינדער.

דערנאָך האָט ער גענומען דריי סטאָדעס שאָף און
קינדער און זיי אָבגעשיקט דורך שלוחים אַמתנה עשוין.
ער האָט זיך געטראַכט: „טאַמער וועט מיין ברודער דאָך
רחמנות האָבען אויף מיר“.

ווי ער איז צווי געגאַנגען מיט אַ בעטריבט האַרץ,
האָט ער זיך דערווייל דורכגעשיפט דורך אַ מייד. האָט
ער אָבער אויף יענער זייט מייד פּערגעסען טעפלעך,
איז איהם געווען אַ שאַד די טעפלעך, וואָרום ער האָט
אויף אַלץ שווער געאַרבייט, און זיין פּערמעגען איז איהם
מיט גרויס מיה אָנגעקומען. איז ער צוריק אַריבער אויף
יענער זייט מייד נעהמען די טעפלעך. איז פאַרנאַכט גע-
וואָרען, און עס האָט אָנגעהויבען טונקעל צו ווערען. דער-
ווייל איז פון דער טונקעלהייט אַרויס אַ פרעמדער און
האָט זיך אָנגעהויבען צו ראַנגלען מיט איהם, האָט ער
זיך צווי אָבעראַנגעלט מיט איהם אַ גאַנצע נאַכט, ביז
יעקב איז איהם בייגעקומען. אז עס איז מאַרגענס געוואָ-
רען, זאָגט דער פרעמדער:

— איך בעט דיך, לאַז מיך אָב.

זאָגט יעקב: „איך וועל דיך נישט פריהער אָבלאָ-
זען, ביז דו וועסט מיר נישט זאָגען, ווער דו ביסט“.

זאָגט דער פרעמדער: „צו וואָס דאַרפסט דו וויסען,
ווער איך בין? איך קען דיר נישט זאָגען, ווער איך בין. —
נאָר זיי וויסען, אז דו האַסט מלחמה געהאַלטען מיט
אַ מענש און מיט אַ מלאך, און דו ביזט זיי ביידיען ביי-
געקומען“.

און דער פרעמדער איז פּערשוואַנדען געוואָרען.

דאָס איז געווען עשױם מלאַך, וואָס ער האָט אין הימעל.
האָט יעקב פּערשמאַנען, אַז ער וועט עשוין בייקומען.
איז ער אַריבער דעם טײַך, האָט ער דערזעהן, אַז עשו
דערנעהנטערט זיך צו איהם מיט זיינע פיער הונדערט
כאַפּ. האָט יעקב גענומען זיינע ווייבער און קינדער און
האָט זיי צעטיילט—גאָר פון פאַרענט האָט ער געשמעלט
די דיענסמען מיט זייערע קינדער, דערנאָך לאָהן מיט
איהרע קינדער, און גאָר פון הינטען רחל'ן מיט יוספּין,
פרי זיי זאָלען קענען אַנטלויפּען. אַליין האָט ער זיך גע-
שמעלט פון פאַרענט פון אַלעמען און האָט זיך אָנגע-
גרייט מלחמה צו האַלטען מיט עשוין.

ווי עשו האָט זיך דערנעהנטערט צו איהם, בוקט זיך
יעקב פאַר איהם און זאָגט צו איהם אַזוי:

— ברודער עשו! פאַר וואָס געהסט דו מיט מיר
מלחמה האַלטען? וואָס איז? איך האָב אַניאָקס און אַ רינד,
אַ ווייב און אַ קינד?—נישט פון מאַמען האָב איך דאָס גע-
נומען, דעם מאַמענס פערמעגען האָב איך דיר אינגאַנצען
איבערגעלאָזט. דאָס האָב איך אַליין מיט זיינע אייגענע
הענד מיר אויסגעאַרבייט—ביי לבניען האָב איך דערפאַר
צוואַנציג האַרטע יאָהר אָפּגעדיענט.

איז עשו געריהרט געוואָרען פון יעקב'ס רייד, זאָגט
ער צו איהם:

— ברודער יעקב! ווער האָט דיר געזאָגט, אַז איך
געה קעגען דיר מלחמה האַלטען? דאָס בין איך דיר גע-
קומען אַקעגען צו געהן, צוואַנציג יאָהר האָב איך דיר
נישט געזעהען. וואָס מאַכסט דו, ברודער יעקב?

און עשו האָט אַ וואָרט נישט געקאָנט מעהר אויס-
רעדען, די טרערען זענען איהם געקומען אין די אויגען.

אריין. זענען די ברודער זיך געפאלען איינער דעם צוויי.
מען אויפן האלו און האבען אָנגעהויבען צו וויינען. פרעגט
יעקב:

— וואָס מאַכט דער מאַמע, וואָס מאַכט די מאַמע,
ברודער עשו?

— דער מאַמע איז שוין טויט, די מאַמע איז שוין
אויך געשטארבען, ביזט אפילו ביי זייער קבורה נישט
געווען.

האָבען זיי ווידער ביידע געוויינט. זאָגט עשו אין
מרערען:

— ווייז מיר דייע קינדער, ברודער יעקב.
האָט איהם יעקב געוויזען זיינע ווייבער מיט די קי-
דער, האָט זיך עשו זעהר געפרעהט מיט זיי. זאָגט ער
צו יעקבן אזוי:

— ברודער יעקב! דו מיינסט, איך בין אזא שלעכ-
טער מענש—איך וועל קעגען אַ ברודער מלחמה האַלמען?
צו וואָס האָסט דו מיר מתנות געשיקט? בעהאַלט דיר
דאָס, ברודער יעקב, איך האָב אליין גענוג, נעהם דיר
דאָס צוריק.

זאָגט יעקב: ניין, ברודער עשו, אז דו ווילסט מיר
א געפעליגקייט טון, נעהם פון מיר די מתנות. איך פרעה
זיך זעהר, אז איך זעה דיר, מיין ברודער, וואָרום איך
האָב זעהר געבענקט נאָך דיר.

האָט ער עשוין זעהר געבעטען, האָט ער פון איהם
די מתנות צוגענומען. האָט עשו געוואַלט אין איינעם מיט
איהם געהן. זאָגט יעקב:

— דו ווייסט דאָך, אז די קינדער זענען נאָך יונג,
און אויב איך וועל זיי אָנטרייבען אין מאָג נאָך דייע

חילות, וועלען זיי שטארבען. געה דו אַליין פאַראוים, מיין
ברודער.

האַט עשו נאָך געוואָלט איבערלאָזען איהם זעלנער
צו היטען, האָט יעקב נישט געוואָלט. האָבען זיי זיך ביידע
האַרצליך צעשיידט און איבערגעבעטען זיך. דאָך אין אַי-
געס וואוינען מיט איהם האָט יעקב נישט געוואָלט.
איז עשו צוריק צו זיך אַהיים, און יעקב איז גע-
גאַנגען קיין שכם און האָט זיך דאָרט געקויפט אַ פּעלד
פון די בני חמור. האָט ער דאָרט אַ מזבח אויפגעשטעלט
און האָט געדאַנקט פאַר די אַלע חסדים, וואָס ער האָט
געטאָן מיט איהם, אַז ער איז בשלום צוריק אַהיים גע-
קומען און ער האָט זיך רודהיג בעועצט אויף אַנאָרט.

כב יעקב איז ממלא זיין נדר

R ז יעקב האָט זיך שוין רוהיג בעזעצט אויף אַל-
 אַרמ, האָט ער זיך אָנגעהויבען אַרומקוקען, וואו
 די זייניגע זענען. דער פאָטער איז שוין מױט גע-
 געווען, און אויך די מוטער זיינע איז שוין געווען
 געשטאַרבען. קיינער איז איהר נעביך נאָך דער לוייה נישט
 נאָכגעגאַנגען. ער איז נישט געווען, און עשוין האָט זי נישט
 געוואָלט, אז ער זאָל נאָכגעהן נאָך איהר לוייה, מענטשען
 זאָלען נישט מיט די פינגער נאָכטייטען און זאָגען: „זעהט'ס,
 וואָס פאַר אַשענעם ווהנדי'ל זי האָט נאָך זיך איבערגע-
 לאָזט.“ האָט זיך יעקב דערמאַנט, ווי אזוי ער האָט אַני-
 עלענדער און אַניאַרימער פערלאָזט זיין פאָטערס הויז,
 נאָרנישט האָט ער געהאַט מיט זיך, נאָר זיין בלוזען
 קעפּקען, און יעצט האָט ער, ב"ה, אַ גרויסען הויז-געזינד,
 אַנאַקס מיט אַשעפּס, אַשמיקעל ברויט צו עסען און
 אַ קלייד אַנצוטון, און זיהן האָט ער און פּעלדער האָט ער.
 האָט ער זיך דערמאַנט אָן די שטיינער, וואָס ער
 האָט גענעכטיגט אויף זיי, בשעת ער איז צו רבניען גע-
 גאַנגען, און אָן דער שבועה, וואָס ער האָט געשוואוּן-
 רען דאָרט ביי די שטיינער אויפ'ן וועג: „אז דער רבונו
 של עולם וועט איהם העלפען, און ער וועט צו עפּים קו-
 מען“—האָט ער זיך געזאָגט: „מען דאַרף טאַקע אַהין צו
 די שטיינער געהן און דעם נדר אויספיהרען.“

האָט ער צוזאַמענגענומען אַלע די זייניגע און האָט
זי געהייליגט און גערייניגט אַ פּאַר טעג צו פּריהער, דער-
נאָך האָבען זיי זיך אין ריינע קליידער אָנגעטאָן און זענען
אַהינגערימען אויף דעם אָרט, וואָס ער האָט איהם גערופען
בית-אל, דאָס איז מייטש: גאָטס הויז. אָנגעקומען דאָרט,
האָט יעקב געגאָסען אייל אויף די שטיינער פאַר גאָט
און גערופען גאָטס נאָמען און געדאַנקט איהם פאַר דעם
חסד, וואָס גאָט האָט מיט איהם געטאָן.

האָט זיך גאָט צו איהם בעוויזען און ער האָט איהם
אַ נאָמען געגעבען נישט יעקב, נור ישראל. און גאָט האָט
איהם געוויזען דאָס גאַנצע לאַנד אַרום די שטיינער און
האָט איהם צוענגאָגט, אז אָט דאָס לאַנד וועט געהערען
צו די יודען, און דאָ וועלען אַלע יודען וואוינען.

דערפאַר רופט מען פון דענסטמאָל אָן אַלע יודען
ישראל, ווייל מיר אַלע קומען אַרויס פון יעקבין, וואָס
ער איז דאָס ישראל. און דאָס לאַנד, וואָס גאָט האָט איהם
געוויזען אָנגעגרייט פאַר אונז, רופט מען אויך ארץ ישראל—
דאָס לאַנד פון די יודען—ביזן היינטיגען טאָג.

כג רחל'ס טויט

שעת יעקב איז צהיים געקומען, איז רחל
 שווער געגאנגען צו קינד מיט איהר צווייטען
 ווהן בנימין. האט יעקב אנגעהויבען צו בע-
 מען גאט, אז ער זאל זיך אויף איהר מרחם
 זיין. אבער רחל האט זיך געהאט פערזינדיגט קעגען איהר
 פאטער לבן, וואס זי האט איהם די געטער צוגעגאנגען
 און זי האט איהם אָבגענארט; ווארום כאטש לבן איז
 געווען אַגעצענדישער, דאך איז עס געווען איהר פא-
 טער, און זי האט געדארפט פאר איהם דרך-ארץ האַבען.
 דערפאר איז זי געשמאָרבען. נאָר דאָס קינד איז געבלי-
 בען לעבען און האט געקראָגען דעם נאָמען בנימין.
 איז יעקב זעהר טרויעריג געוואָרען, וואָרום, אזוי
 ווי מען ווייסט, האט ער זי זעהר ליעב געהאט. האט ער
 זי געוואלט בעגראבען אין דער „מערט=המכפלה“, דאָרט,
 וואו עס ליגען בעגראבען אברהם מיט שרה'ן, יצחק מיט
 רבקה'ן, און ער האט אויך זיך גערעכענט, אז דאָרט זאל
 מען איהם בעגראָבען נאָך הונדערט און צוואַנציג יאהר
 מיט זיין ווייב רחל. האט גאט געזאָגט צו איהם:

— ניין, יעקב, בעגראָב זי נישט דאָרט אין דער
 מערט=המכפלה, נור בעגראָב זי אויפ'ן וועג קיין אפרת—
 דאס איז בית-לחם, אתחום שבת ווייט פון דער שטאָרט.
 וועסט דו מיך פרעגען: צוליעב וואס? זאג איך דיר, אז

עס איז דא א מיין אין דער זאך. בשעת נבזדרן, דער
שעכטמייסטער פון נבוכדנאצר הרשע, וועט א מאָל די
זידען פון ירושלים צוויסמרייבען, וועט ער זי אויף דעם
וועג פאר דער מוטער רחל'ס קבר פארביישרייבען. וועט
רחל צוויסנעהן פון קבר און וועט געהן צו מיר און וועט
וויינען און קלאַגען: „רבונו של עולם! דו ווייסט וואויל,
ווי איך האָב מיך פאר מיין שוועסטער לאה ציינגע-
שטעלט, און אז מען האָט זי געפיהרט אונטער דער חופה
מיט יעקב'ן, האָב איך מיין צער געשלונגען און גאַרנישט
גערעדט. — זאָל דאָס זיין דער לויג פאר מייע קינדער?
יערפאר שטעהט אין פסוק:

א שמים הערש זיך אין רמה, א קלאַג
א ביטערער;

רחל וויינט אויף איהרע קינדער...

וועל איך זיך אויף זיי מרחם זיין.

האָט יעקב טאָקע צווי געטאָן: גענומען און האָט
אויסגעראָבען אַ גרוב ביי דער זייט פון וועג קיין בית
לחם און דאָרט בעגראָבען רחל'ן. ווי איהר זוהן יוסף האָט
דאָס דערוועהן, איז ער ביין געוואָרען אויפ'ן פאָטער. ער
האָט געמיינט, אז דער פאָטער האָט זי נישט ליטב, און
דערפאר בעגראָבט ער זי אין מיטען פעלד. האָט יעקב
צו איהם געוואָגט:

— זיי נישט ביין, מיין קינד, עס איז דאָ אַ מיין

דערין.

און דאָרט ליגט די מוטער רחל בעגראָבען ביזן
דיינטיגען טאָג. איך בין דאָהט געווען אויף איהר קבר—
א שולעכיל שמעהט איבער איהר מצבה, פיעל פרוכת ער

הענגען דאָרט, און פיעל ליכטלעך ברענען זיך דאָרט
אין איהר שולעכיל. יעדער יוד, וואָס קומט קיין ארץ-
ישראל אַראָב, צינדט אויף איהר קבר אַ ליכטעל אָן.
און איך האָב אויך מיין ליכטעל דאָרט אויף איהר
קבר אָנגעצונדען, פאַר אַייערע און פאַר מיין נשמהם
ווענען.

כד

שמעון און לוי הרגען אויס שכם

וה

אָם זיך יעקב בעזעצט אונטער שכם, געקויפט זיך אַסך פעלדער, די שאָף האָבען זיך איהם גוט געפֿיטערט, און די קינדער זענען איהם גוט אויפגעוואַקסען, און וואו ער האָט זיך גע- קעהרט, איז איהם גאָט בייגעשטאַנען. איז ער באַלד זעהר רייך געוואָרען און אָנגעזעהן. און זיינע קינדער, אז זיי זע- נען גרויס געוואָרען, זענען זיי אזוי שטאַרק געווען, אז אלע האָבען געצימערט פֿאַר זיי.

יעקב האָט אויך געהאַט אַ מאַכטער פון לאָהן- דינה. איז זי געווען ביי איהם אַנאָיין-איינציגע און זעהר אַשענע. איז זי אַלע מאָל אין שטאָדט געפֿאַהרען קיין שכם שפּאַצירען און ווײַזען זיך פֿאַר די מעכטער פון שטאָדט און זעהן די מעכטער פון שכם. האָט זי אַמאָל דערזעהן דער קרוין-פֿרינץ פון שכם, דעם קעניג חמורס זוהן. האָט ער זיך אַיינגעליעבט אין איהר ביו גאָר: ער האָט נישט געקאָנט לעבען אָהן איהר, נישט עסען און נישט טרינקען. האָט ער צוגערעדט דינה'ן—איז זי מיט איהם אַהיים געגאַנגען אין זיין פֿאַלאַץ אַרײַן, און ער האָט זי דאָרט פֿערשעמט. זאָגט דער פֿרינץ צום פֿאַטער:

— טאַטע, געהט מיר די מיידעל פֿאַר אַווייב, אַנישט וועל איך שטאַרבֿען.

אז יעקב האָט געהערט, אז מען האָט זיין מאַכטער

פערשעמט, האָט ער גאָרנישט געזאָגט, נור זיך געטראַכט:
לאַזען נור מיינע קינדער אַהיים קומען פון פעלד"...

אַבער חמור, דער קעניג פון שכם, האָט מורא גע-
האַט פאַר יעקב'ס קינדער, וואָס זיין זוהן, דער פּרינץ,
האַט פערשעמט זייער שוועסטער. איז ער אַוועק צו
יעקב'ן און זאָגט צו איהם, אַז ער זאָל אַבגעבען די מאַכ-
טער פאַר אַווייב זיין זוהן דעם קרוין-פּרינץ, וועט זי ווע-
רען די קעניג פון שכם. זאָגט יעקב:

— מיר זענען יודען. אַז איהר וועט זיך מגיד זיין,
וועל איך מיין מאַכטער חתונה מאַכען מיט דיין זוהן;
אויב נישט, וויל איך נישט.

זענען געגאַנגען די לייט פון שכם און האַבען זיך
בזיר געווען. און דער פּרינץ שכם איז אַחתן געוואָרען
מיט דינה'ן.

דערווייל זענען אַהיים געקומען יעקב'ס קינדער פון
דער וויד. האַבען זיי דערהערט, אַז שכם, דעם קעניגס
זוהן, האָט פערשעמט זייער שוועסטער. זענען געגאַנגען
צוויי ברידער, שמעון און לוי, און האַבען זיך אָנגעמאַן
די פּיילען און די בויגענס און זענען בעפאַלען די שטאָדט
און אַלע מאַנספערשוינען פון שטאָדט אויסגע'הרג'עט,
אַוועקגענומען ביי זיי די שעפּסען מיט די רינדער און
אַהיים געבראַכט זיי דעם פּאַטער. ווי דער פּאַטער האָט
דאָס דערהערט, וואָס זיי האַבען געמאַן, האָט ער אָנגע-
הויבען צו שרייען:

— וואָס האָט איהר געמאַן? — זיי האַבען זיך דאָך
מגיד געווען, און דער פּרינץ האָט דאָך געוואָלט מיט
דינה'ן חתונה האַבען!

האַבען זיי אַבגעענטפערט:

— וואָס, מיר וועלען לאָזען אונזער שוועסטער פֿער-
שעמען, ווי אַדיענסט?
האַט יעקב פֿערשטאַנען, אַז זיי האָבען רעכט, האָט
ער געזאָגט:

— און וואָס וועט איהר זון, אַז די שכנים וועלען
זיך צוזאַמענענהמען און קומען איבער אונז מלחמה האַל-
טען? מיר זענען דאָך וועניג, און זיי אַסך.
האַבען זיך די ברידער אויפגעשטעלט און אָבגע-
ענטפֿערט פֿעסט:

— לאָזען זיי קומען, וועלען מיר זעהן!
האַט יעקב געקוקט אויף זיינע קינדער, האָט ער
געזעהן, אַז ער קען זיך אויף זיי פֿערלאָזען—האַט ער גע-
שוויגען, און עס איז מאַכע קיינער נישט געקומען, וואָר
מען האָט מורא געהאַט פֿאַר די ברידער.

די ברידער פערקיפּען יוספּן

צאך רחלים מױט איז דאָך יוסף אַ יתום געבלי-
 בען, האָט איהם דער פאָטער ליבער געהאַט, ווי
 אַלע אַנדערע זיינע קינדער. שענער איז ער אויך
 געווען פון זיי, און דער פאָטער האָט איהם גע-
 מאכט שענערע קליידער פון אַלע זיינע קינדער. זיינע
 ברידער האָבען געטראָגען העמדלעך פון וואַלען-שמאַץ,
 און יוסף האָט געטראָגען אַ העמדיל פון זיידען-שמאַץ;
 זיינע ברודער האָבען געמוזט פּיטערן די שאַף אין פעלד,
 און יוסף איז איבערגעבליבען אין דערהיים ביים פאָטער.
 האָט יוסף אָנגעהויבען זיך גרויס צו האַלטען, גרעסער פון
 אַלע זיינע ברידער, נישט געוואָלט זיך חברין מיט זיי,
 נור ער איז אומגעאַנגען מיט די קינדער פון זיין מוטערס
 דיענסטמויד בלהה, דערפאַר ווייל זיי האָבען איהם געחנפּעט
 און גוטע ריידעלעך גערעדט. אָבער פון זיין מוהמע לאהם
 קינדער האָט ער זיך געהאַלטען פון דער ווייטענס און
 העכער פון זיי, און אין דער שטיל געמסר׳ט זיי פאַרן
 פאָטער יעקב. האָבען איהם זיינע ברידער זעהר פּינד
 געהאַט.

איז ער אַמאָל אין אַ שענעם פּריה-מאַרגען אויפ-
 געשטאַנען און פּערצעהלט, אַז עס האָט איהם געחלומט
 ביי נאַכט, אַז ער האָט געבונדען בינזלעך קאַרן מיט
 זיינע ברידער אין פעלד—האָבען זיך זיינע ברידער׳ם בינט-

און מיט די צייהן צעביסען די העמדיל און צעריסען עס,
בדי עם זאל אזוי אויסזעהן, ווי א חיה וואלט עם צערי-
סען, און גענומען די העמדיל און עם געבראכט דעם
פאטער.

דער פאטער איז געשטאנען ביים פענסטער און
שוין אויסגעווארט אויף יוספין מיט זיינע ברידער, וואָרום
דאָס האָרץ האָט איהם נישט גוטס אָנגעזאָגט. ווי די בדי-
דער זענען אָנגעקומען מיט די שאַף צום פאָטער, האָט
דער פאָטער יוספין געזוכט. האָבען זיי גענומען די העכ-
דיל און אויסגעשפרייט עם פאַר דעם פאָטערס אויגען
אוי געזאָגט אזוי:

— דאָס האָבען מיר געפונען. דערקען, אויב עם
איז דיין זוהנים העמדיל, אָדער נישט.

האָט עם יעקב דערקענט און האָט אויסגעשריען:
— אוי! עם איז מײן קינדס העמדיל. אַ ביזע חיה
האָט איהם אויפגעגעסען, פערצוקט, פערצוקט איז יוסף
געוואָרען!

האָט יעקב באַלד צעריסען די קליידער אויף זיך,
אַרויפגעוואָרפען אַ גראָבען זאַק אויף זײַן לײב און אַוועק-
געזעצט זיך אויף דרײַערד און געוויינט, ווי אַ קליין קינד.
האָבען די ברידער נישט געקענט איבערמראַגען
דעם פאָטערס טרערען, האָבען זיי זיך געוואָרפען פאַר
איהם אויף די קניה און געקושט זיינע הענד און געבע-
זען זיך ביי איהם, אַז ער זאל זיך טרייסטען. וואָרום זיי
האָבען דאָך געוואוכט, אַז יוסף לעבט, נאָר זאָגען דאָס
דעם פאָטער האָבען זיי נישט געקאָנט, וואָרום זיי האָבען
זיך געמאַכט אײַן האַנד, קיין וואָרט נישט צו זאָגען, און
האָבען געשוויגען.

געמראָפּען, האָט ער געבלאָנדושעט און נישט געוואוסט
וואו צו געהן. האָט ער אָנגעגעגענט אין וועג אַ מענש,
האָט ער איהם געפרעגט:

— ווייסט דו נישט, וואו מיינע ברידער זענען, יעקבים
קינדער? זיי האָבען דאָ געפּיטערט די שעפּסען.

זאָגט דער מענש: „אָך, דיינע ברידער זענען אוועק
פון דאַנען. איך האָב געהערט, ווי זיי האָבען געזאָגט
אינער צום אנדערן: קומט, לאַמיר געהן קיין דותן. זע-
נען זיי אַודאַי דאָרט אַהין געגאַנגען“.

איו יוסף אוועק קיין דותן זוכען זיינע ברידער. האָט
ער זיי טאַקע דאָרט געמראָפּען. ווי די ברידער האָבען
איהם דערזעהן פון דערווייטענס אַנקומען, האָבען זיי גע-
זאָגט איינער צום צווייטען:

— נאָ, דער „חלום-מאַן“ געהט. ווייסט איהר וואָס?
מען דאַרף זיך גאָר מיט איהם אַברעכענען יעצט אַליין
אין פעלד, און מיר וועלען זעהן, וואָס פון זיינע חלומות
וועט ווערען.

ראובן האָט אַבער אויף איהם רחמנות געקראָגען:
ער האָט מורא געהאַט, אַז זיי זאָלען איהם נישט הרגייען.
זאָגט ער:

— ברידער, לאַמיר נישט פּערגיסען קיין בלוט. מען
וועט איהם געהמען, מען וועט איהם אַריינזאָרפען אין אַ
גרב—און גענוג, נור אונזערע הענד זאָלען מיר נישט בע-
פלעקען מיט זיין בלוט.

האָבען איהם די ברידער געפּאַלגט. ווי יוסף איז
אָנגעקומען צו זיי, האָבען זיי איהם קודם כל די זיידענע
העמדיל אויסגעטאַן, גענומען איהם און אַריינגעוואָרפען

אין א גרוב. די גרוב איז געווען א טיעפע, נאָר קיין וואַסער
איז אין איהר נישט געווען.

ראובן אָבער האָט עס מיט אַ פלייס אַזוי געמאַן,
וואָרום ער האָט געוואָלט דערנאָך איהם אַרויסגנבען פון
גרוב און איהם ברענגען צוריק צום פּאָטער. דערווייל
האָט ראובן געמוזט אַוועקגעהן. וואָרום עס איז געווען
אַבגעמאַכט, אַז יעדען מאָג זאָל אַנאַנדער ברודער אַהיים
געהן צום פּאָטער און איהם בעדיענען. איז פונקט אַהיים-
געקומען אויף ראובן'ס. אָבער באַלד מיטנעהמען יוספּין
האָט ער נישט געקענט, וואָרום די ברידער האָבען איהם
געהיט. איז יוסף געבליבען אין גרוב.

אַ ראובן איז אַוועק, איז געוואָרען איבער די ברי-
דער דער עלטסטער יהודה. וואָרום עס איז געווען אָב-
געמאַכט, אַז יעדען מאָג זאָל אַנאַנדער ברודער זיין אַנ-
עלסטער, און אַלץ, וואָס ער וועט הייסען, מוז מען איהם
פאַלגען. איז פונקט אַוויסגעקומען אויף יהודה'ן. האָבען זיך
די ברידער אַוועקגעזעצט אַרום גרוב עסען. אין גרוב איז
געלעגען יוסף און ער האָט געוויינט. האָבען זיי געהערט
זיין געווייזן און האָבען זיך גאַרנישט געמאַכט דערפון
וויסענדיג און ווייטער געגעסען.

דערווייל איז אָנגעקומען צו ציהען אַ קאַראַואַן אַראַ-
בישע סוחרים, ישמעאליים, וואָס האַנדלען מיט בשמים
און געווירצען. זייערע קעמלען זענען געווען בעלאָדען מיט
אַלערליי געווירצען, בשמים און געשמאַקלכקייטען, וואָס
זיי האָבען געפיהרט קיין מצרים צו פּערקויפּען. רופּט זיך
אַן יהודה און זאָגט אַזוי:

— ברידער, וואָס וועלען מיר שוין דערפון האָבען.

אז מיר וועלען הרגען אונזער ברודער? ניין, לאַמיר איהם פערקויפֿען די אַראַבישע בשמים-סוחרים, און אונזערע הענד זאָלען ניט פֿערגיסען זיין בלוט, וואָרום ער איז דאָך אונזער ברודער.

האַבען די ברידער אַיינגעזעהן, אז יהודה האָט רעכט—זאָגען זיי: „גוט“.

האַבען זיי צוגערופֿען די סוחרים און אַרויסגענומען יוספֿין פֿון גרוב, געוויזען איהם די סוחרים און געזאָגט: קויפט איהם אָב“.

— וויפֿיעל ווילט איהר פֿאַר איהם

— צוואַנציג זילבער-גולדען.

האַבען די סוחרים בעזאָהלט די צוואַנציג זילבער-גולדען און מיטגענומען יוספֿין מיט זיך. און די ברידער האָבען זיך צעטיילט מיט די געלט.

דערווייל איז ראובן צוריקגעקומען פֿון פֿאַטער. איז ער אַוועק צום גרוב, זעהן, וואָס יוסף מאַכט. ווי ער האָט דערזעהן, אז יוסף איז ניטאָ—איז ער אַרויס מיט אַשרעקליכען געווייזן און האָט געשריען:

— ברידער, וואָס האָט איהר געטאָן? דאָס קינד

איז נישטאָ! איך קום דאָך ערשט פֿון טאַמען צו געהן.— ווי האָט ער זיך נאַכגעפרעגט נאָך איהם! איך האָב איהם צוגעזאָגט, אז עס וועט איהם קיין שלעכטס נישט געשעהן.— וואָס וועל איך יעצט טון?

די ברידער זענען אָבער געגאַנגען און האָבען גענומען אַ קליינע ציגעלע און האָבען זי געשאַכטען און אַיינגעמונקט יוספֿין זיידענע העמדל אין די בלוט פֿון דער ציגעלע.— וואָרום ציגען-בלוט איז גלייך צו מענשען-בלוט—

און מיט די ציידן צעביסען די העמדיל און צעריסען עס,
פדי עס זאל אזוי אויסזעהן, ווי אַ חיה וואָלט עס צערי-
סען, און גענומען די העמדיל און עס געבראַכט דעם
פאָטער.

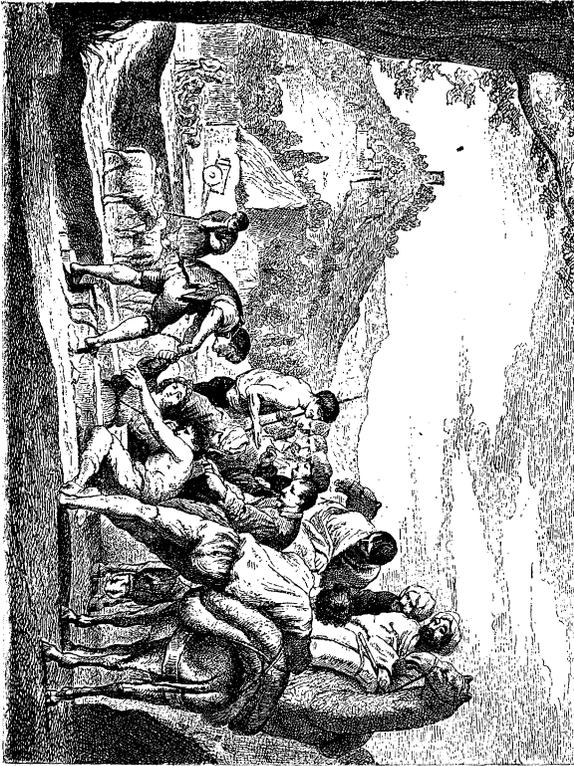
דער פאָטער איז געשמאַנען ביים פענסטער און
שוין אויסגעוואַרט אויף יוספין מיט זיינע ברידער, וואָרום
דאָס האַרץ האָט איהם נישט גוטס אָנגעזאָגט. ווי די ברי-
דער זענען אָנגעקומען מיט די שאַף צום פאָטער, האָט
דער פאָטער יוספין געזוכט. האַבען זיי גענומען די העמ-
דיל און אויסגעשפרייט עס פאַר דעם פאָטערס אויגען
און געזאָגט אזוי:

— דאָס האַבען מיר געפונען. דערקען, אויב עס
איז דיין זוהנים העמדיל, אָדער נישט.

האָט עס יעקב דערקענט און האָט אויסגעשריען:
— אוי! עס איז מיין קינדס העמדיל. אַבייזע היה
האָט איהם אויפגעגעסען, פערצוקט, פערצוקט איז יוסף
געוואָרען!

האָט יעקב באַלד צעריסען די קליידער אויף זיך,
צרויפגעוואָרפען אַ גראַבען זאָק אויף זיין לייב און אַוועק-
געזעצט זיך אויף דרייערד און געוויינט, ווי אַ קליין קינד.
האַבען די ברידער נישט געקענט איבערטראַגען
דעם פאָטערס טרערען, האַבען זיי זיך געוואָרפען פאַר
איהם אויף די קנייה און געקושט זיינע הענד און געבע-
טען זיך ביי איהם, אַז ער זאל זיך טרייסטען. וואָרום זיי
האַבען דאָך געוואוסט, אַז יוסף לעבט, נאָר זאָגען דאָס
דעם פאָטער האַבען זיי נישט געקאָנט, וואָרום זיי האַבען
זיך געמאַכט איין האַנד, קיין וואָרט נישט צו זאָגען, און
האַבען געשוויגען.

אַבער דער פאָטער האָט זיך בשום אופן נישט גע-
וואָרט לאָזען מרײסמען און איז אָבגעזעסען גאַנצענע מעג
אויף דרײַערד מיטן זאָק אויף די פלייצעס און האָט גע-
וויינט זיין קינד און געזאָגט:
— צולײַעב איהם וועל איך אַטרויעריגער אין דער
ערד אַרײן.

די פרויער ציגען יוספין פון נרוג ארנים

כ"ו יוסף אין מצרים

ים יוספין האָט דערוויל פאַסירט אָט וואָס.
 די ישמאעלים האָבען איהם גענומען
 און געבראַכט איהם אינאיינעם מיט זייער
 סחורה קיין מצרים. דאָרט האָבען זיי זיך גע-
 שמעלט אויפן מאַרק צו פערקויפֿען. און עס האָט איהם
 געקויפט פאַר אַ קנעכט פּוטיפּר, פּרעה'ס דעם קעניג
 פון מצרים'ס שמאַלמייסטער. דאָרט ביי דעם קעניגליכען
 שמאַלמייסטער האָט יוסף באַלד נושאַ חן געווען. אַ שפּ-
 נער איז ער געווען און אַ געשיקטער און אַ קלונגער אויך—
 האָט ער באַלד דאָס גאַנצע הויז געפיהרט. איהם האָט
 מען אָנגעטרויט אַלע שליסלען, און ער האָט אויפגעעפענט
 און צוגעשלאָסען אַלע שענק, און אַלע קנעכט זענען איהם
 געווען אונטערטעניג. און ער האָט אזוי גוט געפיהרט דאָס
 הויז, אַז זיין האַר פּוטיפּר האָט פון גאַרנישט געוואוסט,
 וואָס עס טוט זיך ביי איהם אין שלאָס, נור פון דעם
 מיטאָג, וואָס מען האָט געגעבען צו עסען, און פון דעם
 קלייד, וואָס ער האָט זיך אָנגעטאָג, ווארום ער האָט זיך
 אינגאַנצען געהאַט פערלזאָען אויף יוספין.
 יוסף איז אָבער אזוי שטאַרק געווען, ווי די זון, אַז ער
 איז אַריינגעקומען אין דער סאַלע אַרײַן, איז די סאַלע
 ליכטיג געוואָרען, אזוי ווי מען וואָלט אַ טײַערן פּערל-
 שפּײַן אַריינגעטראָגען. האָבען זיך אין איהם פערליעבט די

גאנצע הויגעווינד. צום מיינסט האָט זיך פּערליעכט אין
איהם זיין בעל-הבית'מע, פּוטיפּריס פּרוי. אַז זי האָט
איהם דערזעהן, איז זי אויסגעגאַנגען פּון מתקנות, אַזוי
שען און געשיקט איז ער געווען.

אַמאָל האָט זי פּערזעהלט איהרע חבר'טאַרינס, די
גרויסע שדרות'מעס פּון מצרים, וואָס פאַר אַ שענעם קנעכט
זי האָט. האָבען זיי איהר נישט געוואָלט גלויבען, האָט
זי זיי געבעטען צו זיך, אַוועקגעזעצט אויף פּאַטער-שמו-
לען און יעדער שדרה'סמע געגעבען אַנאָתרוג אין האַנד
אַריין מיט אַ מעסער, אַז זיי זאָלען דעם אַתרוג שיילען.
ווי זיי האָבען אַזוי געשיילט די אַתרוגים מיט די מעסערס,
האָט זי אַריינגערופּען יוספּין. אַז די שדרות'מעס האָבען
דערזעהן יוספּים שענקייט, האָבען זיי שוין נישט געקענט
אַפּרייסען די אויגען פּון איהם און האָבען, אַנשטאַט די
אַתרוגים צו שניידען, די הויט פּון די פינגער זיך געשיילט.
האָבען זיי ערשט געזעהן, ווי שען יוספּ איז.

וואָס קומט אָבער אַרויס? אַז יוספּ האָט געזעהן,
אַז עס געהט איהם אַזוי גוט, און אַלע האָבען איהם אַזוי
לייב, האָט ער באַלד פּערגעסען זיין פּאַטער, וואָס טרוי-
ערט נאָך איהם, און אַנגעהויבען זיך צו פּויצען און צו
צירען און שען זיך אַנצומאָן, און די האַר זיך צו לאַקען.
האָט עס גאָט פּערדראַסען, האָט ער איהם געוואָלט
ענמת-נפש אַנמוין.

איז געגאַנגען גאָט און האָט געמאַכט, אַז זיין בעל-
הבית'מע, פּוטיפּריס ווייב, האָט איהם אַנגעהויבען אַנאָ-
רעדען, אַז ער זאָל פּערשען אין זיין האַר, אַז ער זאָל
זיין האַר הרגען און חתונה האָבען מיט איהר. יוספּ אָבער
איז דאָך געווען אַצדיק—האָט ער אַהר געזאָגט:

— געוואלד געשריען! ווי אזוי קען איך דאָס טון?
דער האָר האָט מיך געמאַכט פאַר דעם גאַנצען
אויפזעהער פון-זיין הויז און אלע שליסלען מיר אָנגע-
טרויט. און אַלץ, וואָס ער האָט, מיר איבערגעגעבען, —
זאָל איך איהם אַזאָ שלעכטס טון? איך וועל זיך דאָך
פּערזינדיגען פאַר גאָט!

אַז זי האָט געזעהן, אַז יוסף וועט איהר נישט פאַל-
גען, האָט זי דאָך מורא געהאַט, אַז יוסף זאָל נישט פּער-
צעהלען איהר מאַן, אַז וואָס זי האָט איהם אָנגערעדט.
האָט זי געמאַכט אַנאַנשמעל און אויסגעטראַכט אַ פאַל-
שען בלבוּר אויף איהם, אַז דאָס האָט ער איהר אָנגע-
רעדט אַז די שענדליכע זאַכען, און נישט זי איהם. איז זי
אַרויס אין גאַס אין אַיין נאַכטהעמד און אַרעמען פּער-
צעהלט, וואָס יוסף האָט געוואָלט מיט איהר מאַכען. אַז
פּוטיפּר איז אַהיים געקומען און ער האָט דאָס דערהערט,
האָט ער געהייסען, מען זאָל יוספּין אַריינזאָרפען אין
תּפּיסה. האָט מען גענומען יוספּין און געוואָרפען אין
תּפּיסה אַריין, און דאָס איז געווען אַ שטראַף פון גאָט
דערפאַר, וואָס ער האָט זיין פאַמער פּערגעסען.

כז יוסף אין תפיסה

א יוסף איז געוועסען אין דער תפיסה, האָט איהם ווידער גאָט געשאַנקען דעם חן אין מענשענס אויגען, — האָבען איהם ווידער באַלד אַלע ליעב געקראָגען אין דער תפיסה, און דער שומר פון דער וואַך האָט איהם געמאַכט פאַר אַנאויפֿ-זעהער. זענען מיט איהם אין דער תפיסה געוועסען צוויי בעדיענטע פרעה'ס: איינער פרעה'ס בעקער, דער אַנדער-דער פרעה'ס שענקער, וואָס גיסט אן פרעה'ן דעם כּוּם. זיי האָבען זיך ביידע פּערזינדיגט פאַר דעם קעניג. דעם בעקערס זינד איז געווען, וואָס מען האָט געפונען אין דעם ברויט, וואָס ער האָט דערלאַנגט אויפֿן קעניגס מיט, דריי שוימע פליגען; און דעם שענקערס זינד איז געווען, אַז ער האָט דערלאַנגט דעם בעכער וויין פאַר'ן קעניג, זענען אַריינגעפאַלען אין בעכער אַריין אויך דריי פליגען. איינמאָל זענען ביידע אויפגעשטאַנען אין דער פריה און זיי זענען זעהר טרויעריג געווען. פרעגט זיי יוסף:

— וואָס זענט איהר טרויעריג?

זאָגען זיי, אַז זיי האָבען שלעכטע חלומות געהאַט. זאָגט יוסף צו זיי:

— פּערצעהלט מיר אַייערע חלומות, ווארום איך קען פּוטר חלום זיין.

האָט איהם פּערצעהלט דער שענקער אַז חלום:

— עם האָט מיר גע'חלומ'ט, איך בין געשמאָנען פאַר
 אַ וויינשמאָק, און פון וויינשמאָק זענען אַראָפּגע'האַנגען
 דריי שמענגלעך. די שמענגלעך האָבען באַלד געפליהט,
 עס זענען אַרויס די בלימלעך, און באַלד זענען פאַרשיג גע-
 וואָרען פעטע וויינמרויבען. האָב איך געהאַלטען פרעה'ס כּוּס
 אין האַנד און אויפגעשניטען די וויינמרויבען און אַריינגעגאַסען
 די וויין אין בעכער אַריין און דערלאַנגט פרעה'ן צו טרינקען.
 זאָגט יוסף אזוי: „די דריי שמענגלעך פון וויינשמאָק
 זענען דריי מעג. אין דריי מעג אַרום וועט דורך פרעה פון
 תּפּיכה אַרויסנעהמען, דורך צוריקזעצן פאַר זיין שענקער
 און דיר צוריקגעבען זיין בעכער אין האַנד אַריין, אז דו
 זאָלסט איהם בעדיענען, ווי פּריהער. בעט איך דורך, אז
 ווען דו וועסט שוין זיין פּריי און שמעהן פאַר פרעה'ס מיש,
 זאָלסט דו מיך געדענקען און העלפען מיך אַרויסנעהמען פון
 דאַנען. וואָרום גע'גנב'עט האָט מען מיך גע'גנב'עט פון יודי-
 שען לאַנד, און דאָ האָב איך אויך קיינעם קיין שלעכטס נישט
 געטאָן, און מען האָט מיך בחנם אַריינגעזעצט אין תּפּיכה.
 אז דער בעקער האָט געזעהן, ווי גוט יוסף האָט
 דעם שענקער פּוּתחַ חלום געווען, זאָגט ער צו יוסף:
 — מיר האָט אויך גע'חלומ'ט, אז איך טראָג דריי
 קערב מיט געבעק אויפ'ן קאָפּ, און אין אויבערשטען
 קאַרב זענען די שענסטע און די בעסטע געבעקס פון
 פרעה'ס מיש אַראָב. קומען צו פליהען פּויגלען און עסען
 די געבעקס פון מיין קאָפּ אַראָב.
 זאָגט יוסף אזוי: „די דריי קערב זענען אויך דריי
 מעג. אין דריי מעג אַרום וועט דורך נעהמען פרעה און
 אויפהענגען דורך, און די פּויגלען וועלען אויספיקען שטיקער
 פון דיין פלייש.“

איז געקומען אין דריי טעג ארום, איז געווען פרעה'ס
געבורטס-טאג. האָט מען געוואָלט מאַכען אַ גרויסען יום-
טוב, האָט מען דעם בעקער מיט דעם שענקער פון תפיסה
ארויסגענומען און געמאַכט איבער זיי אַ משפּט. האָבען די
שוּפּים אַזוי געמשפּט: דער שענקער איז נישט שולדיג
דערפאַר, ווייל בשעת ער גיסט אָן די וויין אין בעכער
אַריין, און עס פליהען די פליגען אין בעכער אַריין, קען
ער זיך קיין עצה נישט געבען, ווייל ביידע הענד זענען
איהם פערנומען: אין איינער האַלט ער די פלאַש, אין
דער צווייטער דעם בעכער. אָבער דער בעקער, בשעת
ער קנעט די ברויט, און עס פליהען פליגען אַריין, קאָן
ער זיי יאָ אַרויסנעהמען, און אז ער נעהמט זיי נישט
ארויס, איז ער שולדיג. האָבען זיי דעם בעקער אויפגע-
האַנגען, און דעם שענקער האָבען זיי צוריק אויף זיין אָרט
געזעצט—אזוי ווי יוסף האָט זיי פאַראויסגעזאָגט. אָבער
דער שענקער האָט יוספּין פּערגעסען און גאָר נישט גע-
דענקט אָן דאָס, וואָס ער האָט איהם געבעטען.

כה

יוסף ויערם שני למלך

Rין אצווי יאהר ארום הלומיט זיך פרעה'ן דעם קעניג פון מצרים, אזא חלום: ער שמעהט ביים טייך, און פון טייך, זעהט ער, געהען ארויס זיבען פעטע קיה, שענע און שטארקע, און פימערן זיך אויף דער לאַנקע. קומען אָבער פון טייך אַרויס אַנדערע זיבען קיה, אויסגעמאָגערטע און אָפּגעפּאַלענע. עסען די מאָגערע קיה די פעטע קיה אויף, און מען זעהט אין זיי גאָר נישט אָן, אַז זיי האָבען די פעטע קיה אויפגעגעסען. האָט זיך פרעה פון שלאָף אויס-געכאַפּט.

איז ער נאָך אַמאָל ציינגעשלאָפען, הלומיט איהם ווייטער:

זיבען זאָנגען וואַקסען אַרויס פון איין שמענגעל, פולע און קערנערדיגע, און זיבען אַנדערע זאָנגען וואַקסען נאָך זיי אַרויס, אויסגעשלאָגענע און ליידדיגע. שלינגען ציין די אויסגעשלאָגענע זאָנגען די פעטע. — כאַפּט זיך פרעה אויף, יעהט ער, אַז עס איז אַ חלום.

שיקט ער נאָך זיינע כּשוף-מאַכערס, די אַלמע און די קלוגע לייט פון מצרים, און פּערצעהלט זיי דעם חלום און הייסט זיי זאָגען איהם בעשייד.

הויבען זיי אָן צו פּערצעהלען, אַז די זיבען פעטע קיה מיינט מען, אַז זיבען טעכטער וועלען איהם געבוירען

ווערען, און די זיבען מאַגערע קיה איז דער מייטש, אז
זיבען טעכטער וועלען איהם שמאַרבען.

זאָגען אַנדערע בשוף-מאַכערס: „ניין די זיבען פעמע
קיה מיינט מען, אז זיבען מלחמות וועט ער געווינען, און
די זיבען מאַגערע קיה—הייסט עס, אז זיבען מלחמות וועט
ער פערלירען.

פרעגען דאָך די אַנדערע בשוף-מאַכערס: „און וואָס
מיינט מען דערמיט, אז די זיבען מאַגערע קיה וועלען
איפּעסען די זיבען פעמע קיה?“

האַבען זיי דערויף קיין תירוץ נישט געקענט געפינען.
האַבען זיך זייערע רייד נישט געלענט אויף פרעה'ס
שכל, האָט ער זיי נישט געגלויבט. איז ער ביז געוואָרען
אויף זיינע בשוף-מאַכערס און איז אַרומגעגאַנגען טרויעריג
איבער זיינע חלומות.

קומט צו געהן דער שענקער פאַר פרעה'ן, וואָרפט
זיך פאַר איהם אויף די קנייה און זאָגט אזוי:

— אַדוני מלך! מיינע זינד טו איך מיך דערמאַנען
דיינט. געדענקסט, אז דו ביסט ביז געווען אויף דיינע
קנעכט, אויף דעם בעקער און אויף מיר—און האָסט אונז
געוואָרפען אין תפיסה אַרײַן? האָט אונז ביידען געחלומט
אַ שרעקליכער חלום, און קיינער האָט אונז נישט געקאַנט
בעשייד זאָגען. איז דאָרט געזעסען מיט אונז אין תפיסה
אַ יודישער יונגעל, אַ קנעכט—האַבען מיר איהם פערצעהלט
אונזערע חלומות, האָט ער אונז בעשייד געזאָגט. און אזוי, ווי
ער האָט געזאָגט, אזוי איז טאַקע געווען: מיך האָט מען
צוריק געשמעלט צו פרעה'ס מיט, און איהם האָט מען
איפּגעהאַנגען.

האָט פרעה געגעבען אַ בעפעהל יוספּין פון תפיסה

אַרױסצונעהמען. האָט מען יוספֿין פֿון תּפֿיסה אַרױסגענומען,
 אױסגעבאָדען איהם און אָנגעמאָן אין גאָלדענע קליידער,
 ווי עס פֿאַסט צו קומען פֿאַר אַ קעניג. האָט פֿרעה ווידער
 צוזאַמענגערופֿען אַלע זײנע חכמים, בשׁוף-מאַכערס און
 אַלע לײט און האָט זיך אַרױפֿגעזעצט אױף זײן טרױן.
 פֿרעה'ס טרױן האָט געהאַט זיבעציג שטאַפלען. אױף דעם
 ערשטען שטאַפל זענען געשטאַנען אַזעלכע בשׁוף-מאַכערס,
 זױאָם קענען נור אײן שפּראַך, אױפֿין צווייטען אַזעלכע, זױאָם
 קענען צוויי שפּראַכען, און אַזױ ביז אױבען. אױף דעם
 זיבעציגסטען שטאַפל איז געזעסען פֿרעה אַלײן—וואָרום
 נאָר ער אַלײן האָט געקענט די זיבעציג שפּראַכען.

האָט מען יוספֿין געגעבען אַ פֿיהר אַרײן און געגעבען
 איהם אַ שטעל אַזעק פֿאַר פֿרעה'ן און פֿאַר די בשׁוף-
 מאַכערס. פֿרעגט מען איהם:

— וויפֿעל שפּראַכען קענט דו, פֿדי צו וויסען אױף
 וואָסער שטאַפֿעל זאָלסט דו שמעהן?

ענטפֿערט יוסף: „אױף דער זיבעציגסטער, ווייל אײך
 קען זיבעציג שפּראַכען.“—וואָרום עס איז געקומען צו איהם
 אַ מלאַך בײַ-נאַכט און האָט איהם אױסגעלעהרנט אַלע זיבע-
 ציג שפּראַכען.

האָבען זיך אַלע בשׁוף-מאַכערס געוואונדערט. אַז ער
 איז אַרױפֿגעקומען אױפֿין זיבעציגסטען שטאַפֿעל, זאָגט ער
 צו פֿרעה'ן אין דער שטיי:

— אײך קען נאָך אַ שפּראַך—לשׁון קודש.
 זאָגט פֿרעה צו איהם אױך אין דער שטיי, אַז די
 בשׁוף-מאַכערס זאָלען נישט הערען:

— אײך בעשווער דיך—זאָג עס נישט אױס פֿאַר די
 בשׁוף-מאַכערס, אַז דו קענט נאָך אַ שפּראַך! וואָרום זײ

וועלען מיך פון מריון אראָבועצען און דיך אַרויפּוועצען,
ווייל דו קענסט נאָך אַ שפּראַך.

האַט ער פּרעהן צוגעשוואַרען. זאָגט פּרעה צו איהם
הויך פאַר אַלעמען אַזוי:

— אַזוי און אַזוי האָט עס מיר גע'חלומט—קענסט
דו מיר דעם חלום דערקלערען און בעשייד זאָגען, וואָס
ער בעמייט?

רופט זיך אָן יוסף: „איך נישט, נור גאָט, וואָס רעדט
דורך מיר, ער וועט פּרעהן בעשייד זאָגען“.

זענען זיינע רייד שוין געפּעלען געוואָרען פּרעהן. האָט
יוסף אַקלער געגעבען אַ מינוט, דערנאָך מאַכט ער אַזוי:

— האָרד מיך אויס, דו קעניג פּרעה! האָרכט מיך
אויס, איהר קלוגע לייט פון מצרים, וואָס איך וועל אַיך

זאָגען! פּרעהים ביידע חלומות זענען נור איין חלום—דאָס,
וואָס גאָט וויל טון, ווייל איך זאָגען יעצט פאַר פּרעהן.

די זיבען פעמטע קיה און די זיבען פעמטע זאָנגען—זענען
זיבען יאָהר פעמטע; די זיבען מאָגערע קיה און די זיבען

מאָגערע זאָנגען—זענען ווידער אַנדערע זיבען יאָהר, מאָגע-
רע. ביידע חלומות זענען נאָר איין חלום.

— האָרכט מיך אויס! דאָס וואָס גאָט האָט ברעה
צו טון—האַט ער געוווּען פּרעהן אין חלום, זאָלט איהר

וויסען זיין: עס וועלען קומען זיבען פעמטע יאָהר אין
מצרים, וואָס אַלע תּבוּאות, פירות און געוויקסען וועלען

זיין דעמאָלט פיעל און פעט, און אַגרויסע זעמגיכטיג
וועט קומען. אָבער נאָך זיי וועלען ווידער אָנקומען אַנ-
דערע זיבען יאָהר, אַזעלכע שלעכטע, אַז די ערד וועט

זיין ווייסט און גאַרנישט אַרויסברענגען פון זיך. און די
זיבען מאָגערע יאָהרען וועלען אויפּעכען די זיבען פעמטע

און מען וועט גארנישט אָנוועהן, אז עס זענען אַמאָל גע-
ווען זיבען גוטע יאָהרען. דאָס איז פּרעה'ס חלום. אַי,
וואָס האָט דיר געחלומט צוויי-מאָל? איז עס דערפאַר,
ווייל די זאך איז אויף געוויס בעשטימט ביי גאָט.

— דערפאַר איז מיין עצה אַזוי—זאָגט יוסף ווייטער:
זאָל זיך פּרעה אַרומזעהן און אויסגעפינען זעהר אַ קלוג-
גען און געראַטענעם מענשען, און זאָל איהם זענען איבער
גאַנץ מצרים. און דער מענש זאָל אַרויסגעבען בעפע-
לען, אז אין די זיבען פעטע יאָהרען זאָל מען צוזאַמען-
נעהמען אַלע איבערגעבליבענע תבואות און געוויקסען; און
אויפבויערן זאָל מען גרויסע, גרויסע שפייכלערס און בע-
האַלמען די אַלע תבואות פון די זיבען גוטע יאָהרען, כדי
אז עס זאָל אין די זיבען מאָגערע יאָהרען זיין וואָס צו
עסען אין לאַנד.

— אַט דאָס איז דער חלום, און דאָס איז דער בע-
שייד—ענדיגט יוסף.

רזט זיך אָן פּרעה צו זיינע קנעכט אַזוי:

— נו, ווייזט מיר נאָך אין מיין גאַנצער מדינה אַזאָ
קלוגען און פּערשטאַנדיגען מענשען, ווי ער איז, וואָס גאָט
רעדט פון זיין מויל! ניין, דו ביזט דאָס דער פּאַסיגער
מענש, וואָס וועגען איהם רעדסטו, און זיך וויל איך
מאַכען פאַר אַשני למלך. דו זאָלסט זיין דער גרעסטער
האַר אין מיין לאַנד. אַלע זאָלען ציטערן פאַר דיר, און
דו זאָלסט אַרויסגעבען בעפעהלען. אַלע זאָלען דיר פּאַל-
גען, און קיינער זאָל נישט זיין קיין גרעסערער פון דיר,
אַחוץ מיר און מיין טרוין, וואָס אויף איהם זיך איך.
האַט פּרעה באַלד אַראָבגענומען די רינג, וואָס מיט
איהר חתמ'עט מען אונטער געזעצען, און האָט זי אָבגע-

געבען יוספין און אַנגעטאָן איהם אַגאַלדענע קייט אויפֿן
האַרז און בעפויהלען, אז מען זאָל אַרויספיהרען דעם
קעניגס פּערד און יוספין אַרויפּזעצן אויף איהם, אז ער
זאָל אַרומרייטען איבער אלע גאַסען פֿון מצרים, מען
זאָל לויפֿען פֿאַר איהם און מאַכען פֿאַרזאָד און שרייען:
דער יונגער מלֶךְ! דער יונגער מלֶךְ!
און יוסף איז אינגאַנצען אַלט געווען דרייסיג יאָהר,
בשעת ער איז געשטאַנען פֿאַר פרעה'ן און איז געוואָרען
שני למלֶךְ איבער גאַנץ מצרים.

כ.ט.

די ברידער אין מצרים.

ס זענען אָנגעקומען די זיבען פעטע יאָהרען, וואָס יוסף האָט געוואָנט. אַלע פעלדער זענען בערעקט געווען מיט גרינס, די שטענגלעך האָבען מאַפעלמ זאָנגען געטראָגען, און די זאָנגען זענען געווען בע- לענג מיט פיעל פיעל קערנדלעך. און עס איז געווען אזוי פיעל עסען, אז מען האָט נישט געוואוסט, וואָס דערמיט צו טון. האָט יוסף געהייסען אויפשטעלען גרוי- סע שפייכלערס און מיטעפע קעלערס גראָבען, און דאָרט אַהין האָט מען געבראַכט אַלע תבואות: גערשטען און קאָרן, ווייץ און האָבער פון אַלע פעלדער פון מצרים. אין די גרויסע שפייכלערס האָט מען עס בעהאַלטען און אָנגעקליבען אזוי פיעל תבואות, וואָס האָט גאָר קיין עק נישט. און אָט דאָס אַרץ האָט דער שני-למלך, יוסף, גע- פיהרט, און אַלע האָבען איהם געפאַלגט. און ער האָט חתונה געהאַט, גענומען אַ בת-מלכה פאַר אַזוייב, און ער האָט געהאַט צוויי זיהן פון איהר. האָט ער דעם ערשטען אַ נאָמען געגעבען מנשה—דאָס איז מיינטש: „גאָט האָט מיר גוטס געטאָן פאַר אַלץ דאָס שרעכטס, וואָס איך האָב געדינטען“, און דעם צווייטען האָט ער אַ נאָמען געגעבען אפרים—דאָס מיינטש: „אין דעם לאַנד, וואו מיר איז ייִלטיכט געווען, בין איך גרויס געוואָרען“.

יאָהרען און אָנגעהויבען די זיבען הונגעריגע יאָהרען. די ערד איז וויסמ געווען. אז מען האָט געוויימ, איז געקן-מען דער ווינט און אַוועקגעיאָגט די זאַמען, און די ערד האָט גאַרנישט אַרויסגעבראַכט. די בוימער זענען געווען בעלעגט מיט שווימע בלעטער, אָבער בחנם האָט מען געזוכט פרוכמען צווישען די בלעטער, קיין פרוכמען זע-נען נישט געווען. האָבען די מענשען אָנגעהויבען שרייען צו פרעהין:

— גיב אונז עסען, אז נישט וועלען מיר מיט די קינדער שטארבען פאַר הונגער!

זאָגט פרעה: „וואָס שרייט איהר צו מיר? געהט צו יוספין, און וואָס ער וועט אַיך הייסען, דאָס מוט“.

זענען זיי געגאַנגען צו יוספין. זאָגט יוסף:

— דער וואָס האָט פאַר זיך בעהאַלטען שפיז אין די גומע יאָהרען, דער קריגט היינט עסען, און דער וואָס האָט פאַר זיך נישט בעהאַלטען, מוז היינט קויפען. האָט ער אויפגעפענט זיינע שפייכלערס און אָנגע-הויבען אַרויסצוגעבען תבואות פאַר די מענשען.

ערווייל האָט דער הונגער אַרומגעכאַפט די גאַנצע וועלט. אין ערגיך זענען די תבואות נישט געראָמען. האָט מען געהערט, אז אין מצרים איז פאַרהאַן אַקלוגער מענש, וואָס האָט בעהאַלטען די תבואות פון די גומע יאָהרען אין די שפייכלערס און פערקויפט זיי יעצט, איז מען אָנגעקומען פון דער גאַנצער וועלט קיין מצרים צו יוספין קויפען עסען, וואָרום דער הונגער איז געווען אומעטום.

איז ער אָנגעקומען אויך קיין חברון, וואו יעקב האָט יעוואוינט מיט זיינע קינדער. אויך זיי האָבען נישט גע-

האָט וואָס צו עסען. און אויך זיי האָבען דערהערט, אַז
אין מצרים איז אויפגעשטאַנען אַ קלוגער מענטש, אַ שני-
למלך, וועלכער האָט אויפגעקויפט תבואות אין די גוטע
יאָהרען, און יעצט איז דאָרט דאָ עסענוואָרג.

זאָגט יעקב צו די קינדער:

— וואָס זיצט איהר אין דערהיים? מיר וועלען דאָך,
חלילה, אויסגעהן פאַר הונגער, מיר מיט די בהמות.
נעהמט געלד, לאָדט אָן די קעמלען מיט די אייזלען מיט
זעק און נידערט אַראָב קיין מצרים און קויפט אויף עסענ-
וואָרג, ווי די גאַנצע וועלט שוט.

האָט יעקב אָבגעשיקט זיינע צעהן זיהן קיין מצרים,
אַבער בנימינען, דעם יונגסטען, יוספים ברודער, האָט
ער נישט געוואָלט מיטשיקען, ער האָט מורא געהאַט,
עס זאָל איהם קיין שלעכטס נישט געשעהן. און איהם
האָט ער דאָך, נאָך יוספין, צום לעבסטען געהאַט, ווי
אַלעמען—ער איז דאָך אויך געווען רחלים ווהן.

און דער פאָטער האָט אָנגעזאָגט זיינע זיהן, זיי זאָ-
לען נישט אַריינגעהן אין דער שטאָדט אַריין אַלע צעהן
מיט אַ מאָל, כדי די שטאָדט זאָל זיך נישט דערשרעקען
פאַר זיי, און מען זאָל זיי, חלילה, קיין עין-הרע נישט
געבען—אזוי שטאַרק האָבען זיי אויסגעזעהן—נור יעדער
אינער זאָל דורך אַ בעוונדערט מויער אין דער שטאָדט
אַריינטרעמען.

יוסף האָט זיך אָבער געריכט יעדען מאָג, אַז אויך
זיינע ברידער פון חברון וועלען קומען קיין מצרים צו
איהם נאָך תבואה, ווי די גאַנצע וועלט שוט. האָט ער
אַינגעפיהרט, אַז יעדער פרעמדער, וואָס קומט אַריין דורך
אַ מויער אין שטאָדט, זאָל אָבגעבען אַ צעמיל מיט זיין

נאָמען אויפגעשריבען. און אויף דער נאכט האָט מען צו יוספין געבראַכט אלע צעמלען, האָט ער געזעהן, ווער עס איז געקומען אין שטאָדט אַרײַן.

דערזעהט ער אַמאָל אַ צעמיל: ראובן בן יעקב איז געקומען דורך דעם טויער אַרײַן; ווייטער זעהט ער אַ צעמיל: שמעון בן יעקב איז אַרײַנגעקומען דורך יענעם טויער, — און אזוי אלע זיינע צעהן ברידער. האָט ער גע- וואוסט, אז זיי זענען שוין דאָ. האָט ער געגעבען אַ בע- פעהל, אז מען זאָל אַלע שפייכלערס צומאַכען, נור אײַן שפייכלער עפענען, און בײַ דעם שפייכלער האָט ער זיך אַלײַן אוועקגעשמעלט אַרויסגעבען תבואות.

גיט ער אַ קוק, דערזעהט ער: די צעהן ברידער אויף די קעמלען קומען אָן צו רײַטען, שלאָגט איהם דאָס האַרץ, נור ער מאַכט זיך שטאַרק. גיבען זיי אַ קום אָן, גיט ער אַ פּרעג:

— ווער זענט איהר ?

זאָגען זיי: „מיר זענען יודען פון חברון און קומען נאָך תבואה“.

זאָגט ער: „גײַן, איהר זענט אויסשפירער, מרגלים זענט איהר—דאָס לאַנד זענט איהר געקומען אויסקוקען!“ זאָגען זיי: „גײַן, האַר פּרײַק, מיר זענען נישט קײַן מרגלים, מיר זענען עהרליכע, רוהיגע מענשען“.

זאָגט ער: „וועלען מיר באַלד זעהן. ברענגט מיר מײַן צויבער=בעכער!“

האַבען זיינע קנעכט איהם געבראַכט אַ בעכער. קײַן צויבער=בעכער איז דאָס נישט געווען, נור ער האָט דאָך סײַ ווי סײַ פון אַלץ געוואוסט. גיט ער אַנעהם דעם בעכער

אין האנד ציין און גיט א קלאַס אין איהם—און האַרמט
זיך ציין אין זיין קלאַנג. זאָגט ער :

— מיין בעכער זאָגט מיר, אז צוויי פון ציך האָבען
א שטאַרט אויסגעהרגינט.

ווערען זיי בלייך און פרעגען : „וועלכע צוויי ?“
גיט ער ווידער א קלונג מיטן בעכער און צוויי
אויף שמעון און לוי. זענען זיי שוין דערשראָקען געוואָ-
רען. ענטפערען זיי אזוי :

— טאָקע מיר האָבען אַ שטאַרט אויסגעהרגינט,
ווייל זיי האָבען אונזער שוועסטער פערשעמט, אָבער דאָ
זענען מיר געקומען תבואות קויפען, און מיר זענען אָרענט-
ליכע מענשען. צוועלף זיהן פון איין אלטען טאָמען זענען
מיר : איינעם האָבען מיר ביים טאָמען איבערגעלאָזט, און
איינער איז ניטאָ.

גיט יוסף אַ פרעג : „וואו איז דער, וואָס איז נישט דאָ ?“
זאָגען זיי : „ער איז געשטאַרבען.“

נעהמט יוסף דעם בעכער צו זיין אויער :
— ניין, זאָגט ער : איהר זאָגט ליגען. ער איז נישט
געשטאַרבען. ער לעבט, איהר האָט איהם פערקויפט פאַר
א קנעכט. איז עס וואָהר ?

האָבען זיי די קעפ אַראָפגעבויגען צו דרײַערד און
געשוויגען. זאָגט יוסף אזוי :

— אויב עס איז וואָהר, וואָס איהר זאָגט, אז איהר
זייט נישט קיין מרגלים, נעהמט ציך תבואות, וויפיעל
איהר דאַרפט, און געהט אַהיים צו צייער פאַמער און
ברענגט מיר דעם קליינעם ברודער צייערן. און ביז וואָנען
איהר וועט נישט צוריקקומען, וועל איך האַלטען איינעם
דאָ פון ציך אין דער תפיסה. און אז איהר וועט מיר

ברענגען דעם קליינעם ברודער, וועל איך וויסען, אז איהר
האַט וואָהר געזאָגט, און וועל אײך פֿרײַ לאָזען.

און געזאָגט האָט ער דאָס דערפֿאַר, ווייל ער האָט
געוואָלט זעהן זײַן קליינעם ברודער בנימין. זאָגט אײַן
ברודער צום אַנדערן אויף לשון קודש, אז יוסף זאָל
נישט פֿערשמעהן;

— דאָס האָבען מיר זיך פֿערוינדיגט איבער אונזער
ברודער יוסף. ער האָט זיך געבעטען בײַ אונז: פֿרענגט
מיך צום טאַמען צוריק! מיר האָבען געזעהן זײַנע טרע-
רען און מיר האָבען נישט אויף איהם קײַן רחמנות גע-
האַט. דערפֿאַר שמראָפֿט אונז גאַט.

רופֿט זיך אָן צו זײַ ראובן אויך אויף לשון קודש:
— איך האָב דאָך אײַך באַלד געזאָגט: פֿערוינדיגט
אײַך נישט אָן דעם קינד, איהר האָט מיר נישט געוואָלט
פֿאַלגען—אַט האָט איהר אײער שמראָף.

און זײַ האָבען נישט געוואוסט, אז יוסף פֿערשמעהט
זײַערע ווערטער. האָט זיך יוסף אויך נישט געקענט אײַנ-
האַלטען, די טרערען זענען איהם געקומען אין די אויגען.
האַט ער זיך אָפֿגעקעהרט אין אַ ווינקעל און האָט זיך גוט
אויסגעוויינט, אז די ברידער זאָלען נישט זעהן. דערנאָך
האַט ער זיך געמאַכט האַרץ און געגעבען אַ בעפעהל צו
בינדען שמעוניען, דערפֿאַר ווייל ער האָט מורא געהאַט,
אז שמעון און לוי זאָלען זיך ווידער נישט מאַכען אַ בונד
און אויסהרגען די שמאָדט, ווי זײַ האָבען אויסגעהרגעט
די שמאָדט שכם. רופֿט זיך אָן שמעון:

— ברידער, איהר ווילט מיר נישט העלפֿען, וועל
איך מיר אַלײַן אַניעצה געבען: איך וועל זעהן, ווער עס
וועט מיך נעהמען!

האָט יוסף געגעבען אַ בעפעהל, האָבען זיך פּופּציג
 מצרישע העלדען אַלאָז געמאַן אויף שמעוניען. האָט אָבער
 שמעון געגעבען אַ ברום, זענען זיי באַלד צוריק אָבגע-
 שפרונגען, און די צייהן זענען ביי זיי אַרויסגעפּאַלען פּאַר
 שרעק. האָט יוסף געזעהן, אַז עס איז נישט גוט; מיט די
 מצרישע העלדען וועט ער איהם נישט קענען נעהמען.
 האָט ער געגעבען אַ שיק נאָך זיינע צוויי זיהן: נאָך מנשה'ן
 און אפרים. האָבען זיי זיך ביידע געגעבען אַ וואָרף אויף
 איהם, און מנשה האָט איהם געגעבען אַ קלאָפּ, האָט ער זיך
 באַלד אונטערגעגעבען. רופט זיך אָן שמעון צו זיינע ברידער:
 — ברידער, דאָס איז נישט קיין מצרישע קלעפּ! —
 דאָס זענען פּון אונזערע קלעפּ. די לייט מוזען זיין פּון
 אונזער משפּחה.

האָבען זיי שמעוניען געבונדען און געוואָרפען אין
 תּפּיסה אַרײַן. און יוסף האָט בעפויהלען אָנצופּילען זיי-
 ערע זעק מיט תּבואות און מיט די שענסמע פּרוכטען,
 און די געלד, וואָס זיי האָבען אַיינגעצאָהלט פּאַר די
 תּבואות, האָט ער געהייסען זיי צוריק אַריינלעגען אין די
 זעק אַרײַן. שמעוניען האָט ער נור געבונדען פּאַר די בריי-
 דערס אויגען, נור קוים זענען די ברידער אַוועק, האָט
 ער איהם געהייסען אויפּבינדען און געבען איהם צו עסען
 פּון זיין מיש אַראָב.

אויפּן וועג, אַז די ברידער זענען אין אַ גאַס=הויז
 אַריינגעקעהרט, האָט איינער פּון זיי געעפענט אַ זאַק תּבואה
 צו געבען עסען די קעמלען, האָט ער אינעווייניג געפונען
 זיין געלד, וואָס איז געלעגען אויבען אויף אין זאַק. איז
 ער געקומען צו לויפען צו די ברידער און זיי פּערצעהלען.
 האָבען זיי נאָך מעהר מורא געקראָגען.

ל.

יוסף עסט מיט זיינע ברידער.

ענען זיי אהיים געקומען צום פאָטער און האָבען איהם פערצעהלמ די גאַנצע מעשה: ווי שלעכט דער שני למלך איז זיך מיט זיי בעגאַנגען און ווי ער האָט אויף זיי אויסגעטראַכט אַ בלבול, אַז זיי זענען שפּיאָנעס, און שמעוניען האָט ער אַיינגעשלאָ-סען און וועט איהם נישט פריהער פריילאָזען, ביז זיי וועלען איהם נישט ברענגען בנימינען, פרי ער זאָל זעהן, אַז זיי האָבען וואָהר געזאָגט, אַז זיי זענען נישט קיין מרגלים, נור ברידער פון איין מאַמען. „און מיר האָבען נאָך געפונען צוריק אונזער געלד אין די זעק. ווער ווייס, צי וועט ער נישט אויף אונז אַנייעם בלבול אויסטראַכטען?“ זאָגט יעקב: „מעג געשעהן, וואָס זאָל געשעהן, נור מיין קינד בנימינען שיק איך נישט מיט מיט אַיך. איהר ווייסט וואויל: צוויי קינדער האָט מיר זיין מוטער געבוי-רען, איז איינער אַוועקגעגאַנגען און איז נישט מעהר צו-ריקגעקומען, יעצט ווילט איהר מיר נאָך דעם אַוועקנעה-מען? ניין, זאָל געשעהן, וואָס עס וויל—איך וועל אַיך בנימינען נישט מיטגעבען!“

רופט זיך אָן ראובן צום פאָטער: „פאָטער, איך האָב צוויי קינדער—דו זאָלסט מייע קינדער טויטען, אויב איך וועל דיר נישט בנימינען צוריק ברענגען. גיב איהם אין מיין האַנד: איך בין ערב פאַר איהם!“

זאגט יעקב: „דו בכור-נאר! זענען דען דייע קינדער
 נישט מיינע? ווי הייסט, איך וועל זיי טויטען? ניין, איך
 וועל ציך מיין קינד נישט מיטגעבען.“
 איז אָבער געקומען אַ גרויסער הונגער. די ביסעל
 תבואה, וואָס זיי האָבען געבראַכט פון מצרים, האָט זיך
 שוין אויסגעלאָזט, און מען האָט געדאַרפט ברענגען נייע
 תבואות. זאָגט דער פּאָטער:
 צו וואָס האָט איהר איהם געזאָגט, אז איהר האָט

נאָך אַ ברודער?

ענטפערען זיי: „מיר וואָלטען איהם נישט געזאָגט,
 וואָלט ער אַליין געוואוסט; ער האָט אַ בעכער, וואָס פון
 איהם ווייס ער אַלץ, און מיר האָבען איהם געמוזט זאָ-
 נען, פדי אופווייזען אונזער גערעכטיגקייט. — טאָטע, אז דו
 וועסט נישט מיטשיקען בנימינען, וועלען מיר נישט געהן
 אַהין, ווייל עס וועט הייסען, אז מיר האָבען ליגען געזאָגט.“
 געהט יהודה צו צום פּאָטער, זאָגט ער:

— טאָטע, גיב איהם אין מיין האַנד איבער. איך בין
 ערב פאַר איהם, אז איך וועל איהם צוריקברענגען
 אַגאַנצען פאַר דייע אויגען. פון מיין האַנד זאָלסט דו
 איהם פּאָדערן. אויב איך וועל דיר איהם נישט ברענגען
 צוריק, זאָל איך פאַר דייע אויגען נישט קומען, זאָל איך
 זיך פּערזינדיגען פאַר דיר אויף מיין גאַנצען לעבען!

האָט דער פּאָטער פּערשמאַנען, אז אויף יהודהין
 קען ער זיך פּערלאָזען — ער איז געווען דער קליגסטער
 און דער שטאַרקסטער פון אַלע ברידער — האָט ער אַ-
 בערגעגעבען בנימינען אין יהודהים האַנד, זיי טאָפעלט
 געלד מיטגעגעבען — צו קויפען נייע תבואות און אַבצוגע-
 בען צוריק די געלד, וואָס זיי האָבען געפונען אין די זעק.

אויך האָט דער פּאָטער זיי מיטגעגעבען אַ ביסעל גע-
שמאַקע אייל און אַ ביסעל שמעקעדיגע בשמים—אַמתנה
פאַר דעם שני-למלך, און ער האָט זיי געבענשט, אַז זיי
זאָלען מצליח זיין, און האָט זיי געשיקט אין וועג אַריין.

וענען זיי געקומען און האָבען זיך געשמעלט פאַר
יוספּין, האָט יוסף אַרויסגעגעבען אַ בעפעהל, אַז מען זאָל
שעכמען עופות און מאַכען אַ סעודה, און בעמען די ברי-
דער צו איהם צום מיש. ווי די ברידער האָבען דער-
זעהן, אַז מען פיהרט זיי אין יוספּים הויז, האָבען זיי גע-
מיינט, אַז דאָס פיהרט מען זיי וועגען די געלד, וואָס זיי
האָבען געפונען אין די זעק. געהען זיי צו יוספּים מענשען
און פערצעהלען פון די געלד, וואָס זיי האָבען געפונען,
און גיבען עס צוריק אָב. זאָגען די מענשען:

— אייער געלד האָבען מיר ריכטיג בעקומען פאַר
די פריהערדיגע תבואות. דאָס האָט אַודאי גאָט אַניאָציר
אַיך צוגעשיקט; נעהמט עס צו, עס איז אייער געלד. מען
האָט אייך געבראַכט צו יוספּין דערפאַר, וואָס דער האַר
וויל מיט אייך צוזאַמען עסען.

האָט מען זיי די הענד און די פיס געוואָשען, אָנ-
געטאָן זיי ריינע קליידער און אַרויסגעלאָזט צו זיי שמעניען.
האָבען זיי אַרויסגענומען די מתנה, וואָס דער פּאָטער האָט
געשיקט פאַר יוספּין, און זיי האָבען געוואָרט, ביז ער
וועט קומען.

איז יוסף געקומען צום מיש, האָט ער זיך מיט זיי
געגריסט און געפרעגט:

— וואָס מאַכט אייער אַלמער פּאָטער?—לעבט ער

נאָך ?

— יא, און ער לאָזט דיך גריסען און שיקט דיר מיט די מתנה, — זאָגען זיי איהם און גיבען איבער די מתנה יוספין.

האָט זיך יוסף זעהר געפרעהט מיט דעם פאָטערס מתנה. גיט ער זיך אַ קוק אום, דערזעהט ער בנימינען. פרעגט ער:

— איז דאָס אַייער יונגסטער ברודער?

איז יוסף צו צו איהם און האָט איהם געהאַלט, וואָרום ער האָט זיך נישט געקענט אַינהאַלטען — אַ רחמנות האָט איהם אַרומגענומען אויף זיין ברודער, זענען איהם די טרערען געקומען אין די אויגען אַריין. איז ער אַרויס פון סאַלע, אַז מען זאָל נישט זעהן, ווי ער וויינט, און איז אַריין צו זיך אין שטוב און גוט זיך אויסגעוויינט. דער-נאָך האָט ער זיך דעם פנים געוואָשען, אַז מען זאָל נישט אַנועהן זיינע טרערען, און איז צוריק אַריין אין סאַלע און גענומען דעם בעכער אין האַנד אַריין און געקלונגען אין איהם, צוגעלעגט צום אויער און געזאָגט:

— מיין בעכער זאָגט מיר, אַז ראובן איז דער בכור, — זאָל ער זיך ועצען פון אויבען אָן; שמעון איז דער צווייטער... אַזוי האָט ער אויסגערעכענט אַלע און זיי אַוועקגע-זעצט ביים מיש לויט דער עלטער נאָך. און פאַר זיי האָט מען געדעקט בעוונדער, נישט מיט די מצרים אינאיינעם, פרי אַז די פרעמדע זאָלען נישט שמערען די ברידער. האָט יוסף געהייסען ברענגען מתנות און האָט יעדען גע-געבען אַ מתנה, נור בנימינען האָט ער געגעבען מעהר מתנות פון אַלע ברידער, פינף מאָל אַזוי פיעל. און ער האָט געגעסען, געטרונקען און געפרעהט זיך מיט זיי. און זיי האָבען נאָך אַלץ נישט געוואוסט, אַז ער איז זייער ברודער.

ל"א

יוסף גיט זיך צו דערקענען זיינע ברידער.

וען עס איז געקומען די צייט, ווען זיי האָבען בע-
 דאַרפט פאָהרען צוריק אַהיים מיט די נייע תבואות,
 האָט יוסף געגעבען אַ בעפעהל צו זיינע לייט, אַז
 זיי זאָלען ווידער צוריק אַרײַנלעגען זייערע געלד אין די
 זעק אַרײַן, און אויך דעם זילבערנעם בעכער, וואָס ער
 האָט געהאַלטען אין האַנד און וואָס דורך איהם האָט ער
 פאַר זיי כּשוף געמאַכט, זאָלען זיי אַרײַנלעגען אין דעם
 יונגסטען ברודערס זאַק.

אַז עס איז פאַרטאָג געוואָרען, האָבען די ברידער
 גענומען די זעק אויף די קעמלען און האָבען זיך געלאָזט
 אין וועג אַרײַן, צו געהן צוריק צום פּאַטער, מיט שמעוניען
 און בנימינען—און שוין מיט אַ רוהיג האַרץ. ווי זיי זענען
 נור געווען אָב אַ שטיקעל וועג, האָט יוסף נאָכגעשיקט נאָך
 זיי זיינע מענשען, אַז מען זאָל זיי כאַפּען

זענען זיי די מענשען נאָכגעלאָפּען און געכאַפט די
 ברידער און געוואָגט:

— דאָס האָט איהר בעצאָהלט אונזער האַר שלעכטם
 פאַר גוטס! ער האָט אײַך אַרײַנגעבעטען צו זיך אין שמוב,
 און געגעסען מיט אײַך בײַ אײַן מיש, און אײַך פּרײַ גע-
 לאָזט, און מתנות מיטגעגעבען. יעצט האָט איהר איהם
 דעם זילבערנעם בעכער צוגעגאַבעט, וואָס דורך איהם מאַכט
 אונזער האַר כּשוף!

זאָגען די ברידער צו די מענשען:

— וואָס רעדט איהר? מיר זענען אַרענטליכע לייט,
די געלד, וואָס מיר האָבען געפונען אין די זעק, האָבען
מיר אײַך צוריק אָפגעבראַכט— וועלען מיר בײַ אײַך
אַ בעכער גנבײַען? זוכט בײַ אונז! בײַ וועמען איהר וועט
געפינען דעם בעכער, יענער זאָל געטויט ווערען, און מיר
אַלע זאָלען זײַן בײַ אײַך קנעכט.

זאָגען די מענשען: „גוט, עס זאָל זײַן, ווי איהר זאָגט.“
זענען זײ פֿלינק אַראָב פון די קעמלען, האָבען אויפֿ-
געפענט די זעק און געוווּען די לײט. האָבען זײ אָנגע-
הויבען צו זוכען. בײַ ראובניען נישט געפונען, דערנאָך בײַ
שמעוניען— אויך אזוי, ביז זײ זענען דערגאַנגען צו בנימיניען.
האָבען זײ געפונען דעם בעכער אין בנימינים זאַק. זענען
די ברידער נשתומם געבליבען, צעריסען אויף זיך די
קליידער און צוריק געזעצט זיך אויף די אייזלען און
צײַנגערייטען אין שטאַדט צײַן און געשמעלט זיך פֿאַר
יוספֿין. זאָגט יוסף צו זײ:

— דאָס האָט איהר מיר אָפגעטאָן! איהר האָט דאָך
געוואוסט, אז איך בין אַכשוף— מאַכער, און אז איך וועל
זײכען, אז איהר האָט מיך בעגנבײַעט.

זאָגט יהודה: „וואָס זאָלען מיר רעדען, וואָס זאָלען
מיר זאָגען? דו ביסט גערעכט, מײַן האַר. גאָט האָט אונז
זינדיגען געמאַכט, מיר אַלע וועלען דיר זײַן קנעכט.“

זאָגט יוסף: „נײַן, דער, וואָס בײַ איהם האָט מען
געפונען דעם בעכער, דער וועט מיר זײַן אַ קנעכט, און
איהר קענט זיך געזונטערהײַד אַהיים געהן צו אײַער
שאַטען.“

האָט זיך געגעבען יהודה אַ שטעל אַוועק מענען
פאַר יוספֿין און זאָגט:

— לאָז מיך דיר זאָגען. ו האָסט אונז געפרעגט,
אויב מיר האָבען אַטאַמען אָדער אַ ברודער, און מיר
האָבען דיר געזאָגט, אַז מיר האָבען אַנאַלמען טאַמען און
אַינגסטען ברודער—ער אַליין איז געבליבען פון זיין מו-
טער, און דער פאַטער האָט איהם לייעב, דעם פאַטערס
נשמה איז צונויפגעבונדען מיט דעם קינדס נשמה. און דו
האָסט פערלאָנגט, אַז ער זאָל קומען, און דער פאַטער
האָט איהם נישט געוואָלט מיטגעבען. בין איך ערב גע-
ווען פאַר איהם, אַז איך וועל איהם אַהיים ברענגען—
און יעצט, אַז מיר וועלען אַהיים קומען אָהן איהם, וועט
דער פאַטער שטאַרבען. ער האָט גע'גנבעט, — לאָז מיך
אַוועקשטעלען זיך דיענען פאַר איהם, און איהם לאָז אָב צום
טאַמען.

זאָגט יוסף: „גיין, דער, וואָס ביי איהם האָט מען
געפונען דעם בעכער, דער זאָל דיענען“.

איז יהודה ביזו געוואָרען, די האָר פון האַרץ האָ-
בען זיך איהם געגעבען אַ שטעל אויף, ווי נאָרלען, און
דורכגעשטאַכען זיין העמד, און פון די אויגען האָט ביי
איהם אָנגעהויבען רינען בלוט. און ער האָט געגעבען
אַ ברום, האָט מען געהערט פיער הונדערט מייל אויף
פיער הונדערט מייל.

ווי יוסף האָט געזעהן, אַז יהודה ווערט ביזו, האָט
ער געגעבען אַ קלאַפ אויפֿין שטיין, וואָס אויף איהם איז
ער געוועסען, איז ער באַלד צעשמעטערט געוואָרען.

האָט יהודה געגעבען אַ זאָג צו זיין ברודער נפתלי:
— ברודער נפתלי! דו ביסט גרינג, ווי אַ הירש,—

לויף און זעה, וויפיעל מערק עם זענען דא אין שטאָדט.
אין אַ מינוט אַרום איז נפתלי שוין צוריקגעקומען:
— צוועלף מערק, ברודער יהודה.

זאָגט יהודה צו די ברידער:

— ברידער! נעהמט יעדער פון אײך אײן מאַרק,
בנימין איז נאָך קליין—וועל אײך נעהמען די דריי איבער-
געבליבענע מערק אויף זיך, און לאָזען מיר מאַכען אַתל
פון דער שטאָדט.

זאָגען די ברידער: „גוט“.

זעהט יוסף, אַז עם איז שלעכט, גיט ער אַגעשריי:
— געהט אַרויס פון מיר, מצרים, און לאָזט מיך

אַליין!

איז ער געבליבען מיט די ברידער אַליין, גיט יהודה

אַזאָג:

— דו האָסט געשוואוירען ביי פרעה הרשע, און אײך
שווער ביי יעקב הצדיק. ציה אײך אַרויס מײן שווער,
טאָך אײך אַתל פון מצרים!

זאָגט יוסף: „וועסט אַרויסנעהמען די שווער, וועל
אײך זי דיר אַרום האַלז וויקלען“.

איז יהודה ווידער אין פעס געוואָרען — כאַפּט ער
אַיזערנע קוילען אין מויל אַרײן, צעקייט זיי אויף שמויב
און זאָגט:

— אַזוי ווי אײך צעקיי די קוילען, אַזוי וועל אײך
די גאַסען פון מצרים בעפאַרבען מיט בלוט!

זאָגט יוסף:

— גוטע פאַרבער זייט איהר פון שמענדיג אָן גע-
ווען, אײך וויים עם, איהר האָט אַייער ברודערס העמדיג
אויך איז בלוט געפאַרבט.

זענען זיי בלייד געווארען און אָנגעקומט איינער דעם צווייטען.

ווי יוסף האָט געזעהן, אז די ברידער ווערען בלייד, זענען איהם די מרערען געקומען אין די אויגען, און ער האָט זיך שוין נישט געקענט ציינהאלטען—האָט ער געזאָגט: — איהר האָט געזאָגט, אז אייער ברודער איז מיט, זעט איהר איהם באַלד זעהן, ער לעבט!

און ער רופט אין מיר: „יוסף, יוסף, קום ציין!“ זענען די ברידער אויפגעשפרונגען, ווי די לייבען, האָבען זיך אָנגעהויבען צרומצוקוקען, וואו יוסף איז, און איהם אָנגעהויבען זוכען מיט די אויגען. רופט זיך יוסף אָן:

— איהר זוכט איהם מיט די אויגען—דערקענט איהר מיך נישט? איך בין דאָך אייער ברודער יוסף, וואָס איהר האָט מיך פערקויפט! זעהט, איך רעד מיט צייד לשון קודש.—

זענען זיי נשתומם געבליבען און געפאלען זיך אלע אינאיינעם אויפֿן האַרץ און צרומגענומען זיך אינאיינעם און הויך, הויך געוויינט.

יעקב זעהט זיך מיט יוספן

הָאָם יוסף צו יהודה'ן אזוי געזאָגט:
 — ברודער יהודה! איך ווייס, אז די
 האָסט די עצה געגעבען, מען זאָל מיך פער-
 קויפֿען. לאָז דיר נישט באַנג טון, וואָס די
 האָסט מיך פֿערקויפֿט קיין מצרים—זעהסט דאָך, עס איז
 דאָך געווען אַ גאָטס-זאָך, כדי איך זאָל די וועלש ראַטע-
 ווען פֿון הונגער. יעצט פֿאַהר אַהיים צום מאַטען—און
 ברענג'ט מיר דעם מאַטען דאָ אַהער. איהר אַלע וועט
 דאָ וואוינען ביי מיר אין מצרים אין פֿאַלאַצען און אין
 גערטענער, דען איך בין דער גרעסטער האָר פֿון מצרים,
 שני למלך, און קיינער איז נישט קיין גרעסערער פֿאַר
 מיר, אַחוץ פֿרעה.

הָאָם זיך יוסף איבערגעבעטען מיט די ברידער, און
 זיי האָבען זיך איינער דעם צווייטען מוחל געווען פֿאַר די
 אונרעכט, און יוסף האָט זיי שענע מתנות געשאַנקען, און
 דערפֿאַר וואָס ער האָט בנימינען פֿערשעמט און בחנם
 פֿאַר אַ גנב איהם געמאַכט, האָט ער איהם מעהר מתנות
 געגעבען פֿון אַלעמען. און ער האָט געשיקט זאָגען אין
 קעניגס הויף, אז זיינע ברידער זענען געקומען. האָט זיך
 דער קעניג זעהר געפֿרעהט און האָט זיי געוואַלט זעהן.
 האָט יוסף פֿאַרגעשמעלט די ברידער פֿאַרן קעניג, זענען
 זיי איהם זעהר געפֿעלען געוואָרען. האָט ער געהייסען
 יוספֿן, אז ער זאָל שיקען וועגען נאָך זיי פֿאַטער, אז זיי

זאלען אלע קומען דאָ אַהער צו איהם אין לאַנד אַרײַן, —
וועט ער זײ גליקליך מאַכען. זאלען זײ דאָרטען נישט
קוקען אויף דעם ביסעל פּעלד, וואָס זײ האָבען, זײ זאלען
דאָס איבערלאָזען, וואָרום ער האָט דאָ פּעלד גענוג און
וועט זײ אַ גאַנצע שטאָרט אָבגעבען.

האַבען די ברידער טאַקע אַזױ געמאָן: אָנגעלאָדען
די אײזלען מיט די קעמלען מיט אַלערליי תּבואות און
פּרוכטען, און מתנות האָט יוסף מיטגעשיקט פּאַרן פּאַטער,
די שענסטע פּרוכטען און געוויקסען, צו דערקוויקען זײן
האַרץ אויפֿן וועג. און ער האָט זײ אָנגעזאָגט, אַז זײ זאלען
זיך נישט קריגען אויפֿן וועג און נישט פּאַרוואַרפען אײנער
דעם צווייטען, אַז דער, אָדער דער האָט געהייסען איהם
פּערקויפען, וואָרום ער האָט שוין סײ ווי סײ אַלעמען
מוחל געווען, און עס איז נור דערפון אַרויסגעקומען אַ טובה.
דערנאָך אַז די ברידער זענען אַהיים געקומען און
פּערצעהלט דעם אַלטען טאַטען, אַז זײן זוהן יוסף לעבט,
און ער איז גאָר אַ געוועלטיגער איבערן גאַנצען לאַנד מצרים
האַט ער זײ נישט געוואָלט גלויבען. נור אַז זײ האָבען
איהם געווײזען די וועגען און די מתנות, וואָס זײן זוהן האָט
מיטגעשיקט, איהם צו ברענגען קײן מצרים—האַט ער זיך
ערשט אין די הענד געפאַטשט און געשריגען פאַר פּרייד:
— אַ, מײן זוהן לעבט נאָך!—איך וויל איהם זעהן,
אידער איך וועל שטאַרבען.

האַט ער באַלד געהייסען שפּאַנען די וועגען און צו-
זאַמענגענומען אַלע די זײניגע, די ווייבער מיט די קינדער
און די אײניקלעך, און אַלע זענען זײ אַוועק קײן מצרים
זעהן יוספֿין. אויפֿן וועג קײן באַר-שבע האָט יעקב גע-
הייסען האַלטען און דאָרט האָט ער גאָט קרבנות געבראַכט

און געדאנקט איהם דערפאר, וואָס ער האָט די זכיה גע-
האַט, ער זאָל נאָך דערלעבען זעהן זיין זוהן יוסף.

און אז יוסף האָט זיך דערוואוסט, אז דער פאָטער קומט,
האַט ער פלינג געשפּאַנט זיין רייט=וואָגען און איז איהם
מיט זיינע העלדען און זעלנער אַנטקעגען גערימען. ווי יוסף
האַט דערזעהן, אז זיין פאָטער מיט דער גאַנצער משפּחה
קומען אָן, איז ער אַראָב פון רייט=וואָגען און איז געפאלען
אויפן פאָטערס האַלז—און זיי האָבען לאַנג-לאַנג געוויינט.
און יעקב האָט געזאָגט:

— אָ, יעצט קען איך שוין רוהיג שטאַרבען—אז איך
זיין נור, אז דו לעבסט!

און יוסף האָט אַריינגעבראַכט זיין פאָטער מיט זיין
הויזגעזינד קיין מצרים און גענומען פּופציג מאָן פון זיי
מיט דעם אַלמען מאַמען און האָט זיי פאַרגעשטעלט פאַר
פּרעהין. פּרעהין פּרעה יעקבין:

— ווי אַלט ביזט דו שוין, אַלמער?

זאָגט יעקב: „הונדערט און דרייסיג יאָהר, האָר,
שלעכטע און וועניג יאָהרען דערלעבט“.

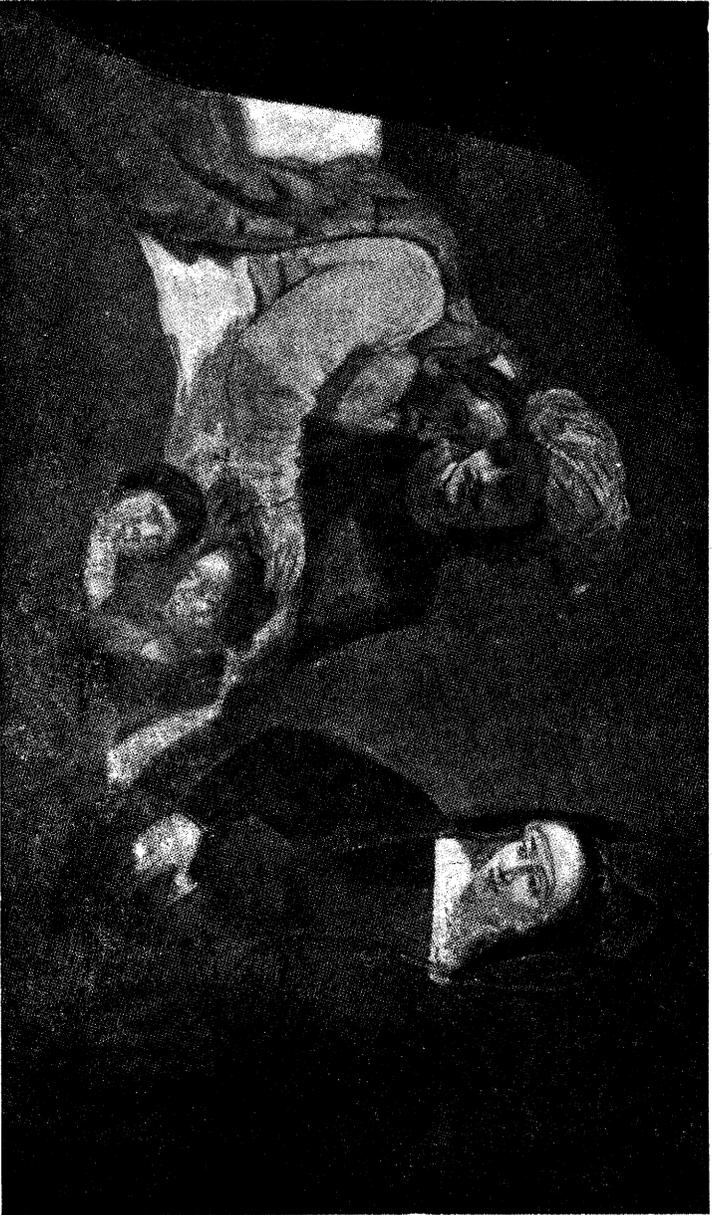
זענען זיי אַלע פּרעהין זעהר גוט געפּעלען. האָט ער
געזאָגט צו יוספין:

— דאָס גאַנצע לאַנד איז פאַר זיי. גיב זיי אַב די
בעסטע שטיק ערד, וואָסערע דו ווילסט.

זאָגט יוסף: „מיינע ברידער זענען שעפּער, און דאָר-
פּען גוטע פּאַשע די שעפּמען צו פּאַשען“.

האַבען זיי נישט געוואָלט צוזאַמען וואוינען מיט די
מצרים, כדי זיי זאָלען זיך נישט זייערע שלעכטע מדות
אַבלערנען, האָט זיי יוסף אַ בעזונדער שטיק לאַנד אַב-

געגעבען—דאָס לאַנד גושן, האָבען זיי זיך אַלע בעזעצט
אין גושן און זיך דאָרט געמעהרט און געפרוכפערט. און
פון זיי זענען אַרויסגעקומען אַלע יודען, וואָס האָבען דער-
נאָך שווער געאַרבייט ביי פּרעה הרשע, און וואָס אונזער
רבי משה האָט זיי אויסגעלייזט פון מצרים, ווי מיר וועלען
דאָס שפּעטער, מיט גאָטס הילף, בעשרייבען פון חומש
אַרויס.

אמך בעיני אבא קנני

לג יעקבס בוים

אין א צייט ארום איז יעקב קראנק געווארען
און האָט געהאַלטען ביים שטאַרבען. האָט
יוסף געהערט דערפון, דאַט ער גענומען זינע
צוויי זיהן, מנשה או גרים, און איז געגאַנגען

גען דעם פאָטער מבקר חולה זיין. אז דער פאָטער האָט
געהערט, אז יוסף איז געקומען, האָט ער זיך געשמאַרקט
מיט אלע מעגליכקייטען און אויפגעזעצט זיך אויפ'ן בעט.
האָט ער געבענשט יוספ'ס צוויי זיהן און האָט געזאָגט:

— דינע צוויי זיהן מנשה און אפרים זאָלען זיין
געגליבען, ווי מיינע צוויי זיהן, ווי ראובן און שמעון, און
זיי ביידע זאָלען אויך האָבען אַ טייל אין ישראל און ווע-
רען גערעכענט פאַר אַ בעוונדער שבט.

און עס איז אזוי געבליבען ביזן היינטיגען טאָג.

האָט יעקב געבעטען זיין ווהן יוסף, אז ער זאָל
איהם צושווערען, אז מען וועט איהם נישט בעגראָבען
אין מצרים, נור מען וועט איהם צוריק פיהרען קיין ארץ-
ישראל און דאָרט איהם בעגראָבען. זאָגט יעקב אזוי צו
איהם:

— אָבער איך האָב נישט אזוי געטאָן. אז דיין מאַ-
מע רחל איז געשמאַרבען, האָב איך זי נישט בעגראָבען
אין דער מערת-המכפלה, כאָטש עס איז נאָך געווען
אַ תחום-שבת אין גאַנצען צו אפרת, קיין בית-לחם. דאָן

האָב איך זי נישט אַרײַנגעבראַכט קיין בית-לחם, אַז איך
זאָל זי בעגראָבען אין ארץ-ישראל, נור איך האָב זי בע-
גראָבען אויפֿן וועג קיין בית-לחם. ביזט דו דאָך ביז אויף
מיד, — זאָג איך דיר, אַז עס איז געווען, ווייל גאָט האָט
מיד אַזוי געהייסען. דאָס איז דערפאַר, ווייל ווען נבזרדן
וועט אַמאָל די יודען פון ארץ-ישראל אַרויסטרייבען, וועט
ער זי איבער דעם וועג פאַרבייטרייבען. וועט די מאַמע
רחל אַרויסגעהן פון קבר און וויינען פאַר גאָט, ווי עס
שטעהט אין פסוק: קול ברמה נשמע — אַשמים הערט זיך
אין רמה, אַ ביטער געוויין, רחל קלאַגט אויף די קינדער.
וועט זיך גאָט איבער זיי מרחם זיין. דערפאַר האָב איך
זי בעגראָבען אויפֿן וועג.

האָט יוסף פערשטאַנען, אַז דער פאַטער האָט רעכט
געמאַן. דערנאָך האָט יעקב געבענשט זיינע צוויי אייניק-
לעך און געזאָגט צו יוסף:

— דיר גיב איך נאָך איבער, אַחוץ דער ירושה,
זאָס דו וועסט האָבען מיט אַלע דיינע ברידער, דאָס,
זאָס איך האָב נאָך אַוועקגענומען פונם אמורי מיט מיין
שווערד און בויגען. און זאָל אַיך גאָט העלפען, אַז איהר
זאָלט נאָך מיין טויט בשלום צוריקקומען אין אַייער
לאַנד אַרײַן.

דערנאָך האָט יעקב געהייסען צונויפֿרופען אַלע זיינע
קינדער. זענען געקומען די קינדער און האָבען זיך אַרומ-
געשטעלט אַרום זיין בעט. האָט ער יעדען בעזונדער גע-
בענשט און גערעדט צו יעדען בעזונדער און געזאָגט אַזוי:
— הערט מיך אויס, יעקב'ס קינדער, האַרכט אַייער
פאַטער ישראל!

ראובן, דו ביסט מיין בכור, דיר אייגענליך האָט

געזאָלט געהערען די בכורה, נור דו ביזט געווען אזוי
אַיילענדיג, ווי אַ שמרוים וואַסער, און דו האָסט דיין פּאָ-
מער פּערשעמט.

שמעון און לוי זענען ברידער; זיי לעבען אויף זיי-
ער שווער, זענען שמענדיג אין איין עצה—אך וויל
נישט זיין אין זייער חברותא! אז זיי ווערען ביין הרגען
זיי אַמענש, צעמערעמען זיי אַנאַקס. איך פּערשילט זייער
צאָרן, וואָרום ער איז שמאַרק. זאָלען זיי פּערשפּרייט
זיין צווישען אַלע יודען, נור נישט זיין צוואַמען.

יהודה, דיך וועלען לויבען די ברידער. דיין האַנד
וועט שמענדיג האַלמען דעם פיינדס נאַקען. דייע ברידער
וועלען זיך צו דיר בוקען, וואָרום פון דיר וועלען די
יודישע מלכים אַרויסקומען, און ירושלים וועט געהערען
צו דיר. אזוי ווי אַלייב וועסט דו זיין, אז דו וועסט זיך
אָוועקלעגען—ווער וועט זיך דערוועגען דיך פון אַרמ צו
ריהרען? דאָס געזעץ און רעכט וועט שמענדיג אַרויסקו-
מען פון דיר, און די פעלקער וועלען קומען צו דיר
תורה לערנען. און אזוי פעט וועט זיין דיין לאַנד (דאָס
מיינט מען—ירושלים), אז צו אַ הענגיל וויינמרויבען וועסט
דו מוזען אַיינשפּאַנען אַיונג פּערד, ער זאָל עס שלעפען.
דיין קלייד וועסט דו וואַשען אַנשמאַט וואַסער—אין וויין,
און דייע צייהן וועלען שמענדיג ווייס זיין פון מילך
מרינקען.

יששכר און זבולון האָט ער געהייסען שותפות מאַ-
כען; אז יששכר זאָל זיצען און לערנען, און זבולון זאָל
האַנדלען; האָט ער איהם איבערגעגעבען די שיפען אויפן
ים, און ער זאָל פּרנסה געבען זיין ברודער יששכר.

אזוי האָט ער זיך אָפּגעזעגענט מיט אַלע זיינע קינ-
דיגער.

דער און יעדען בעזונדער געבענשט. האָט ער נאָך גע-
וואַלט אויסזאָגען זיי די צייט, ווען משיח וועט קומען.
האָט זיך באַלד פון איהם די שכינה אָבגעטאָן. האָט ער
פערשטאַנען, אז ער מוז עס פערשווייגען. האָט ער זיי נור
געזאָגט:

— בעגראָבט'ס מיך אין דער מערת-המכפלה, דאָרט,
וואו מיין זיידע אברהם און באַבע שרה, מיין פאָטער
יצחק און מאַמע רבקה ליגען בעגראָבען. די פעלד האָט
מיין זיידע אברהם אָבגעקויפט פון די בני-הת-זאָלט אידן
מיך דאָרט בעגראָבען מיט מיין ווייב לאהין.
ווי ער האָט דאָס געענדיגט, האָט ער באַלד אָנגע-
הויבען צו זאָגען:

— שמע ישראל ה' אלהנו ה' אחד.
האָבען איהם די קינדער אָבגעענטפערט:
— ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.
האָט ער די פים אויסגעצויגען און איז געשטאַרבען.
פון דענסטמאַל אָן, ווען די יודען רופען אין שול
צוויי מאַל אין טאָג „שמע ישראל“, הערען עס די אבות
אין מערת-המכפלה און זיי ווייסען, אז מיר לעבען נאָך
און מיר האַלטען זייער צוואה.

לד יעקבס קבורה

באלד נאך יעקב'ס טויט, איז יוסף אוועק צו פרעה'ן און האָט איהם פּערצעהל'ט, אז דער פּאָטער איז געשטאַרבן, און ער האָט איהם בעשוואוירען פאַר'ן טויט, אז ער זאָל איהם פיהרען אַהיים קיין ארץ-ישראל בעגראָבען. האָט פרעה ערלויבט יוספ'ן, ער זאָל מיטגעהן נאָך דעם פּאָטערס לוייה און דערווייל געועצט אַנאַנדער'ן אויף זיין אָרט. ווי די ברידער האָבען געטראָגען יעקב'ן קיין ארץ-ישראל, זענען אויפ'ן וועג אַרום ישמעאל און עשו מלחמה האַלמען. אז זיי האָבען דערוועהן, אז מען פיהרט יעקב'ן, האָבען זיי אַראָפּגענומען די קרוינען פון זייערע קעפּ און האָבען אַרויפגעלעגט אויף יעקב'ס אָרון. זענען געלעגען אויף יעקב'ס אָרון זעקס און דרייסיג קרוינען, וואָרום זעקס און דרייסיג פירשטען זענען נאָכגעגאַנגען נאָך דער לוייה. קומט מען אָן צו דער מערת-המכפלה. שטעלט זיך אוועק עשו ביי דער טיר און לאָזט נישט דעם מת אַריינמראָגען.

— וואָס איז?

— איך בין דער בכור — דערמאָנט ער זיך יעצט — קומט מיר דער קבר. און איבעריגענס, האָט יעקב שוין אָפּגענומען זיין חלק מערת-המכפלה: לאָזן האָט ער דאָרט בעגראָבען.

זאגט מען צו עשוין:

— דו האָסט דאָך פּערקויפט דעם חלק קרקע יעקבין, און דו האָסט דאָך אונטערגעשריבען אַ צעמיל!
זאָגט ער: „עס איז נישט וואָהר, ווייזט מיר דעם צעמיל“.

און דעם פּאָפּיר האָבען זיי געהאַט אין דערהיים געלאָזט אין מצרים. האָט מען געשיקט נפתליין, וואָס ער איז דאָך געווען גרינג אויף די פיס, אַז ער זאָל אַהיים לויפּען ברענגען דעם צעמיל. דערווייל איז דאָרט גע- שטאַנען יעקב'ס אַנאָיניקעל, דניס זוהן, חושבים. ער איז געווען טויב, האָט ער נישט געוואוסט, וואָס דאָ געהט פאָר. האָט ער געפרעגט:

— וואָס וואָרט מען מיט דער קבורה?

האָט מען איהם געזאָגט, אַז עשו לָאָזט נישט. ווי דער טויבער האָט דאָס דערהערט, האָט ער געכאַפט אַ פּלאַקען און צעזעצט עשוין דעם קאַפּ. איז ער באַלד געשטאַרבּען.

דאָס האָט זייער מוטער רבקה נביאות געזאָגט: „איך זועל זיי ביידען אין איין מאָג בעגראָבען!“
האָט מען יעקבין בעגראָבען אין מערת-המכפּלה, און עשוין פון דרויסען—אויפֿן הויף פון דער מערה. און עשוים קבר זעהט מען נאָך אויפֿן הויף פון דער מערת-המכפּלה ביוזן היינטיגען מאָג. יעקב'ס קבר זעהט מען נישט, ווייל עס איז אין אַ טיעפען קעלער, און די מער-קען שטעהען דאָרט און לָאָזען נישט אַריין.

אַז די ברידער זענען צוריק געגאַנגען פון דער לוייה, זענען זיי פאַרבייגעגאַנגען פאַרביי דער גרוב, וואָס אַהין

האָבען זיי יוספין אַרײַנגעוואָרפען. האָט זיך יוסף אָפּגע-
שטעלט אַרײַנקוקען און ער האָט געזאָגט:
— פון דער גרוב בין איך אַרויס און געוואָרען אַ
שני-למלך.

האָבען די ברידער געמײנט: יעצט, נאָך דעם פּאָ-
טערס טויט, וועט ער זיי שלעכטס טון. האָבען זיי נישט
געוואָלט מיט איהם מיטגעהן קיין מצרים. זאָגט ער צו זיי:
— האָט נישט קיין מורא. צעהן ליכט האָבען אײַן
ליכט נישט געקענט אויסלעשען, — ווי אזוי וועל איך—אײַן
ליכט—צעהן ליכט אויסלעשען?

זענען זיי מיטגעגאנגען מיט איהם קיין מצרים און
זענען דאָרט געבליבען, ביז משה רבינו האָט זיי אײַם-
געלייזט.

אינהאלט:

וייטע.		
3	אדם	א.
5	תוה	ב.
8	דער גן-עדן	ג.
14	דער ערשטער טויט	ד.
18	גח מיט דער תיבה	ה.
24	דער טורם פון בבל	ו.
26	אונזער פאָטער אברהם	ז.
29	ווי אברהם האָט דערקענט נאָט	ח.
31	נאָט בעווויזט זיך צו אברהם.	ט.
33	די מלאכים בוי אברהם	י.
39	דער פעטער ישמעאל.	יא.
41	אברהם בוי ישמעאל אין מדבר	יב.
43	עקדת יצחק	יג.
50	אליעזר און רבקה	יד.
55	יעקב און עשו	טו.
58	יצחק בענישט יעקב'ן.	טז.
63	יעקב אנטלויפט פאר עשון	יז.
69	יעקב מיט רחל'ן.	יח.
73	לבן גענארט יעקב'ן	יט.
78	יעקב אנטלויפט פון לבן.	כ.
85	יעקב'ס בעגעגעניש מיט עשו'ן	כא.
90	יעקב איז ממלא זיין גדר	כב.
92	רחל'ס טויט	כג.
95	שמעון און לוי הרגיען אויס שכם	כד.
98	די ברידער פערקויפען יוסף'ן.	כה.
105	יוסף אין מצרים.	כו.
108	יוסף אין תפיסה.	כז.
111	יוסף ווערט שני דמלך	כח.
117	די ברידער אין מצרים	כט.
124	יוסף עקט מיט זיינע ברידער	ל.
128	יוסף גיט זיך צו דערקענען זיינע ברידער	לא.
133	יעקב זעהט זיך מיט יוסף'ן	לב.
137	יעקב'ס טויט.	לג.
141	יעקב'ס קבורה	לד.